

8244

VARGHA GYULA

★

K Ö D B E N

UJABB KÖLTEMÉNYEK

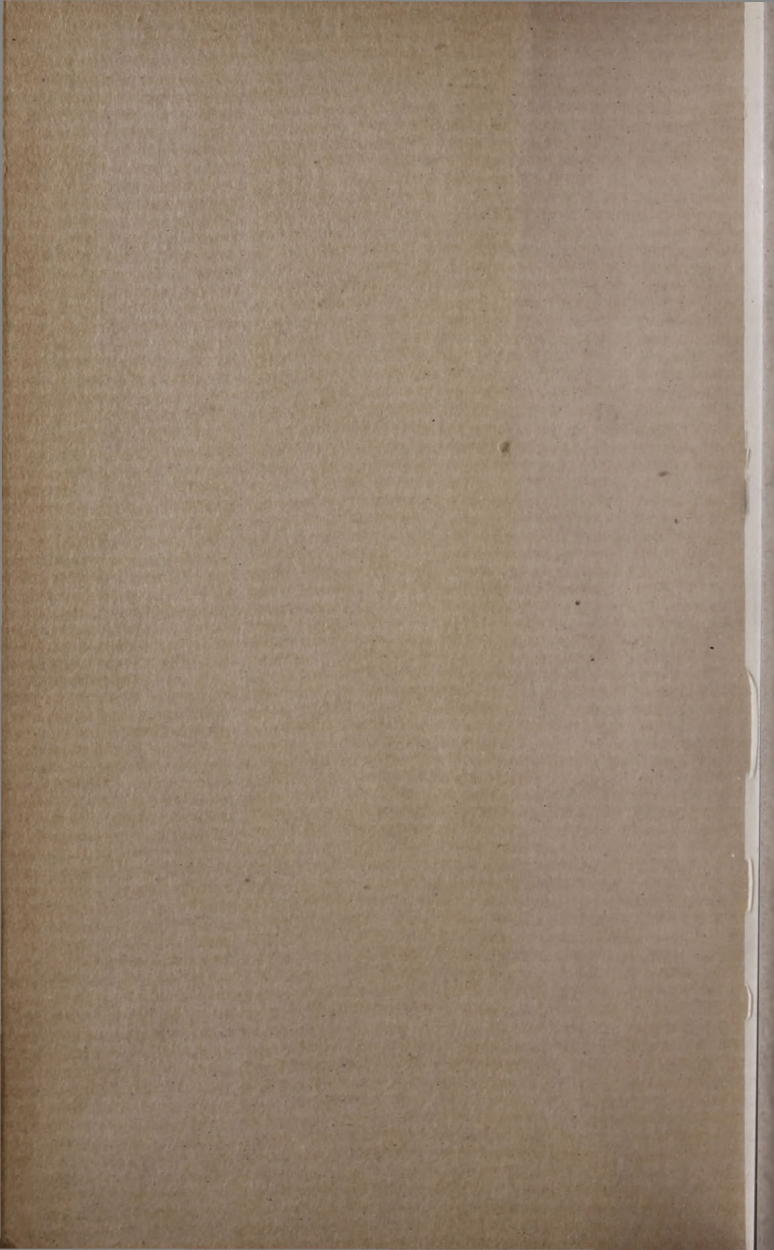
1915—1921

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1922

Ára 200 korona

VARGHA GYULA

★

K Ö D B E N

ÚJABB KÖLTEMÉNYEK

1915—1921

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1922

240984

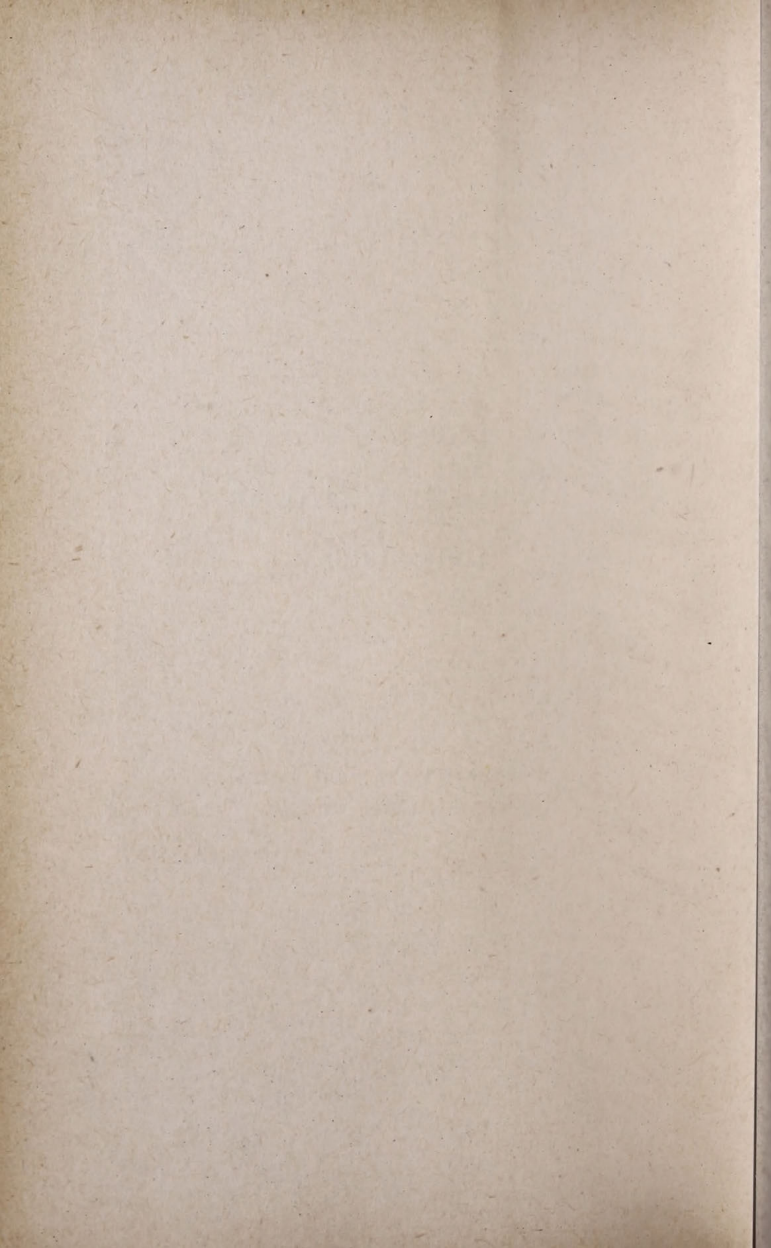
MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

ÉLET VAGY HALÁL

(1915—1916.)

ÁLMATLAN ÉJEK.

Elég a nappal gyötrelme, gondja,
Várom az éjt, mely fátylát kibontja ;
Várom az éjt, de hiába várom,
Mit ér, ha nem száll szememre álom.

Mind, a mi zaklat, háborgat ébren,
Megsokasodva támad az éjben,
Repdesve, mint az éj denevéri ;
Rút szárnyuk folyvást homlokom éri.

Vergődöm kínos, álmatlan ágyon,
Pedig pihenni, feledni vágyom ;
Hogy ne gyötörjön a gond marása :
Jöjj tavaszomnak tiszta varázsa.

Nyílj, színes álmok mák-koszorúja,
Képek a multból, keljetek újra.
Ringassatok árnyak, lebegve, szállva,
Álomba, dalba, vagy a halálba.

ELŐREVETETT ÁRNYÉK.

Ki-kigyúl lelkemben a hajdan :
 Áll a szüret, víg lányhad az aljban.
 Előmbé a mint ragyogón lép,
 Valódi kecses rokokó-kép.

Munka-e, vagy mezei ünnep?
 A leányok zöld gyepen ülnek,
 Színes, szalagos szalmakalapban,
 Ki félárnyékban, ki a napban.

Sárga, piros halmokba kirakva
 Szőlő mosolyog telt kosarakba';
 De rubin-, meg arany-tüze halvány,
 A hogy áttör a héj üde hamván.

Addig gyönyörűk a gerezdek,
 Míg rajtuk a hamv szűz harmata reszket;
 Rózsás újjak oly óva, vigyázva
 Kötözik hósínü fonálra.

A legszebb lányka feláll most,
Liliom ringása se bájosb ;
Karjára ölti szalmakalapját,
A nap beragyogja alakját.

S indul a sárga hegyoldalnak,
Hol vége se hossza a dalnak ;
Arany haja, mint csoda fátyol,
Vállán elomolva aláfol.

Halad . . . Én vele, oldala mellett,
Csupa balzsam az őszi lehellet,
Ránk mosolyognak a dús, teli tőkék,
S a menny odafenn nevető kék.

De alkonyi hús szél támad,
Nőnek, növekednek az árnyak,
S árnyékunk messze vetődik,
Fel az úton, egész a tetőig.

GLÓRIA.

Mit jajgatsz balga bíbicz, nem bántom a fiad,
Tőlem nyugodtan élhet erdőn, mezőn a vad,
Gyilkos fegyvert se hordok, zsákmányra sem lesek
Csak álmodozva bolygok, mint a szerelmesek.

Feledve földi gondot, derülten, boldogan,
A tétlen álmodásnak átengedem magam ;
Vád, nyughatatlan érzés elnémul, elpihen,
A lelkem megfürösztem a regg hús cseppiben.

És nézem áhitattal a nagy természetet,
Virág, ki szűz kehelybe most rejted mézedet,
Pacsirta, a ki fönn szállsz, köszöntve a napot,
Búgó galamb az ágon, testvéretek vagyok.

Felém a tó vizéből felhőtlen ég nevet,
Fény csillogtatja lenn a nád közt bolygó eret,
Gyöngyök reszketnek égve a rét habos füvén,
Derűvel, ragyogással mindent behint a fény.

Bolyongok zöld mezőben, szép nyári hajnalon,
Árnyékom ott huzódik a szőke harmaton,
Olyan nemesnek érzem s tisztának magamat,
Árnyékomon sugárból dicsfényt körít a nap.

SZÉRŰN.

Kinn a szérún szapora táncz járja :
 Tánczol a csép maga nótájára ;
 Csitteg-csattog szíjjas hadarója,
 Szép kövér szem pattog ki alóla.

Garmadába gyúl a gazdag élet,
 Gyors lapáttal szórjuk most a szélnek ;
 Az repül el, a mi könnyü polyva,
 Tiszta szem hull, karikára folyva.

Jár a gazda hosszú fölözője,
 Síma dombbá lesz a gabna tőle,
 Polyva, ocsú ha van itt-ott rajta,
 A fölöző maga előtt hajtja.

A törekben mindeneseperget,
 — Polyva közé ha mi szem lepergett —
 Poros hamvas borul a fejére,
 Úgy villog ki a szeme fehére.

Jön a mérés, fel rovásra róva,
 Végigfut a vékán a csapófa,
 Suhog a mag, telik a zsák szépen,
 S toronynyá nő egymás tetejében.

Ég a munka, gyönyörködve nézem,
Gyönyörűség az én osztályrészem,
Boldog vagyok, nagy az uraságom :
Lovagolok tornyos teli zsákon.

Lovagolok . . . azaz lovagoltam,
A mikor még gyöngé gyerek voltam,
Hej, de az én boldog gyermekségem,
Mint egy álom, tovatűnt már régen.

Véle tűnt el szülőföldem tája,
Pihen a csép, hallgat a nótája.
Ha felhangzik kelepelő hangja,
Hozzám csak az álmok köde hajtja.

A KÁRPÁTI HARCZOK IDEJÉN.

Szörnyű, szörnyű a halál aratása,
Óh mennyi vér s véres tetem ;
Mint a kaszált fű rendje, hull rakásra
Virágod, édes nemzetem.

Magyar vérnek minden kis csöppjeért kár,
Omlása mégis most olyan,
Mintha az Alpokon olvadni kezd a jégár
S a völgybe száz patak rohan.

De a Kárpát vérrel mosott falába
Ütődő vak dölty szétszakad.
Nem fogja itt ellenség durva lába
Tapodni a szent hamvakat.

Vad kéjre gerjedt buja öleléstől
Nem hervad itt el szűz virág,
Nem gyilkolnak csecsemőt az öléstől
Megrészegült kozák dzsidák.

A hősi vér örök váltsága árán
Erős lesz újra ős jogunk,
Nem fogja többé elvitatni ármány,
Mi ezer éve birtokunk.

Lesz virulás, minő nem volt idáig,
 S a hont, hová szemünk tekint,
 A Kárpátoktól le az Adriáig
 Betöltik boldog gyermekink.

Sokasodjál, légy mint tenger fővénye,
 Én drága nemzetem, fajom ;
 De félek, félek, nem hiú remény-e,
 Melylyel most enmagam csalom?

Mérges párák gomolygnak ím a földből
 A harczok átkozott terén,
 S félelmesen kikél a sárga ködből
 Az emberirtó sárga rém.

Nem is rém tán, büntetni nyer hatalmat
 Az Úr öldöklő angyala,
 S amerre száll, mögötte néma falvak
 S holt városok tűnnek tova.

Uram, szivünket már is tépve-tépi,
 Hogy annyi a magyar halott ;
 Ne hagyd magyar ház ajtaján belépni
 Öldöklő angyalod!

A JUHAR.

Juharfának kivirágzott az ága,
Rózsaszínű selyemrojt a virága,
Rózsaszín rojt, száz piczinke haranggal,
Tavaszi nap telehinti arannyal.

Ilyen dísze nincsen bár a királynak,
Meg se látják, nem is nézik virágnak ;
Nem töri le bokrétának a legény,
Nem hervad el szűz leányszív melegén.

Szegény juhar, mit bánják a virágját,
Majd becses lesz, a mikor majd kivágják ;
Holta után haszna lesz a deréknek,
Kifaragják járomfának, keréknek.

Rakott szekér megindul a határon,
Ostor pattog, recseg-ropog a járom,
Mintha lassan egész asztag mozogna,
A négy kerék mélyen vág a homokba.

Járom, kerék, juharfából faragott,
Sohsem okoz bosszúságot, haragot ;
De már arra nem gondol a szekeres :
Volt-e fája virágos és leveles?

BOKRÉTÁSAN.

Virág, nóta sohsem termett olyan bőven,
 Mint ebben a daliás két esztendőben ;
 Az utczákon virágos kert vonul végig,
 S felhangzik a magyar nóta, fel az égig.

Százezerek, milliók is hadra kelnek,
 Már csak az agg marad itthon, meg a gyermek ;
 Mit bánják, hogy mindnyájuknak el kell menni,
 Bokrétásan, dalolva megy valamennyi.

Bokrétásan, dalolva megy a halálba,
 Piros vérét, hulló vérét egy se szánja ;
 Kereszt sem kell, szalag sem kell a mellére,
 Édes hazám, érted hull csak piros vére.

Jó magyar vér sohsem omlott olyan bőven,
 Mint ebben a szomorú két esztendőben ;
 Sohsem volt még, sohsem sírt még annyi árva,
 Rá sem talál édes apja sírhalmára.

MOHÁCS ELŐTT.

Az erdeli vajda nagy házat indított,
 Czimbora czíra! *
 Jajgat a hegedű, sikoltnak a sípok,
 Czimbora czíra!
 Sok zeneszerszám, nép is ezerszám,
 Nyihogó paripán csillog a szerszám.
 Csillog a csótár, fénylik a fegyver,
 Közeleg a vajda iszonyú sereggel;
 Kuruczok, kuruczok, gyász ez a reggel!

Gyász, de kinek gyász? Annak a ki gyáva,
 Fejét a ki gyáván hajtja igába.
 Haj elő kuruczok, hosszú karóval
 Egyenes kaszával, cséphadaróval!

Porfelleg támad . . . Rajta, kurucz, rajta!
 Itt az ellenség! Itt, de nem a vajda,
 Nem a vajda, hanem a nádorispán,
 A kevély, kegyetlen Báthory István.

* A két első sort egy gyermekdalból, egyik legrégibb gyermek-
 emlékeimből vettem, melyben Ballagi Aladár tanuló társam és barátom
 a Dózsa-féle parasztlázadásról szóló régi népballada törmelékét sejtí.

Talán fölösleges is említenem, hogy a török ellen Bakócz
 Tamás érsek által hadra hívott keresztes pórokat nevezték elő-
 szőr kuruczoknak.

Parasztok átka, székelyek hóhérja ;
 Jön, mint a szélvész, lecsap, mint a héja.
 Pánczélos lovagok hada robog véle,
 Félelmet, halált hoz fegyverük éle.

Oda se fegyvernek, sem a halálnak!
 Mint a kemény fal, kuruczok megállnak.
 De kasza csorbul, piros vér csordul,
 Kaszás kaszás után kidől a sorbul.

Kurucz, ne ijedj meg, nem nagy a csorba,
 Elő ti a cséppel, elő a sorba!
 Horpad a pánczél, sisakok gurulnak,
 Lovagok lovastól porba lehullnak.
 Fut a nádorispán, Báthory István,
 Már kevés strucz-toll nem lebeg a siskán,
 Fut gyalogszerrel, nincs hova bújjon,
 Sánta lábával túltesz a nyúlon.
 Diadal, diadal! Bor özönnel folyjon,
 Bor mellett, tor mellett úri vér omoljon! . . .
 Tombol a bosszú s mint iszonyú máglya,
 Égre lobog fel Temesvár lángja.

Félre a borral, némuljon el a dal,
 Nyakunkon a vajda, az erdéli haddal ;
 Errül is arrul is, mindenfelül támad,
 Nincs, ki megálljon vad rohamának,
 Vad rohamának, sebes paripának,
 Kengyelhez szorított hegyes kopiának.

Kurucz nem a bortól, önvérétől részeg,
Tiporják, úzik pánczélos vitézek.

Nagybotu Lőrincz, örvöngő lázba',
Szörnyü dorongját hasztalan rázza,
Hasztalan fénylik Dózsa aczélja,
Nem a diadal már, halál a czélja.
Keresi halálát, hősi halálát . . .
Szegény kurucz király, más halál vár rád!

Dózsa bilincsben, vele annyi társa ;
Készül a vajda nagy példaadásra,
Széket ül, széket, Báthory Istvánnal,
A bosszutól égő nádorispánnal :
A pór, ha lázadt, hadd vallja kárát,
Ördögi dúlásnak adja meg az árát,
Maradjon örökre röghöz kötött szolgál,
Úr jármát vonni legyen a dolga,
Egyetlen dolga.
Egyetlen dolga, ingyen, nem bérért ;
Most pedig vér, vér folyjon a vérért.
Bakók, ha tudtok új kint kitalálni,
Nagy jutalom vár, jutalom, királyi! . . .

«Rakjatok máglyát, magasat, ácsok ;
Verjetez vastrónt, kormos kovácsok ;
Vaskoronát is! Mindenki lássa,
Ma lesz a híres kurucz királynak
Koronázása!

Lángok a vastrónt körülnyaldossák,
 Vörösödik a vas, szórva sziporkát.
 Ültetik a bakók Dózsát beléje,
 Tüzes koronát is nyomnak a fejére
 Czigányhóhérok fogókkal tépik,
 Félőrült pórok ott nézik végig,
 S húsából, óh jaj, csillapítják éhük.

Fekete füst száll. A máglya füstje,
 Temesvár füstje, kastélyok füstje
 Kavarog, terjed, összevegyülve.
 S ott az ég alján, míg a füst terjed,
 Támad nagy, fekete, tarjagos felleg,
 Tompa dörgés közt villámok kelnek.
 Villámok kelnek. Rémeket látok.
 Jaj, szegény nemzet, megfog az átok,
 Ten-bűnöd átka, gyűlölet átka,
 Romlás szakad le édes hazánkra,
 Magyarországra.

KORA ŐSZ.

Szomorú, hideg őszi csepergés,
 Így nyár közepén ;
 Se meleg, se fény,
 Lelkem, testem csupa didergés.

Szakadatlan, zúgva miért dől
 Az éjszaki szél?
 Ágon a levél
 Már rongyos egészen a széltől.

S megjönnek, bármi hamar van,
 Az őszi derek,
 Levél lepereg
 S ott porlik majd az avarban.

Búcsút mondani dérnek, avarnak
 Jó volna nekem,
 S a déli egen
 Szállni, a mint szállnak a darvak.

1915.

ZBORÓ.

Elmult a vész, az ádáz, romboló.
 Vén hársaid zöldelnek-é Zboró?
 Vagy kormosan merednek ég felé,
 A mint a láng őket leperzselé?

Mert lángban itt, tűzlángban állt a táj,
 Égő pokol volt az egész határ.
 Dörgött és csattogott mindenfelé,
 Hogy ég és föld is reszketett belé.

Rom mindenütt, kietlen, puszta rom,
 A romfalak közt hamu és korom;
 S hány régi hárs ma csonka és kopasz,
 Új diszt reá sohsem hoz új tavasz.

S a régi kastély, a Rákóczi-fészek?
 Az is megérzé vaskezét a vésznek...
 A megfogyott hársakkal udvarán
 A mult időről álmodik talán.

Látja az ősök daliás korát
 Rákóczi Györgynek fényes udvarát,
 Zajos vigalmit fejedelmi háznak;
 Sasok fészkeben sasfiak tanyáznak.

Magyar szív és szó s magyar fegyverek ;
 S ha harczra szállt ki a hajdúserég,
 A büszke győzőt szívszakadva lesték
 Patyolatkeblü szép hajdú-menyecskék.

De bármi fényes volt a régi kor,
 Zboró, ugy-é nem arról álmodol?
 Álmod, ha kél, arany himet szövő,
 Felcsillan a multnál is szebb jövő.

Felépül ismét a füstfogta rom
 Csodát teremt a munka, szorgalom,
 Boldogság, béke száll az új falakra,
 S gazdag, szabad nép sokasodva lakja.

Virulj, virulj is, hajdú-ivadék,
 Áldó kegyelmét hintse rád az ég,
 Paradicsommá válják a vadon,
 S csengjen megint magyar szó ajkadon.

FECSKÉK.

Ennyi fecskefészket nem láttam már régen,
Öt-hat fészek is függ *egy* gerendavégen,
S van picziny pihésse minden fecskepárnak,
Bár a tollasok már kétszer is kiszálltak.

Én Uram Teremtőm, honnan ez a bőség?
Nyárközép van, ámde nincsen nyári hőség;
Csak alig tör által a nap a homályon,
S őszi szél, hideg szél nyargal át a tájon.

Isten madárkái, ti csak szaporodtok,
Őszi zord időre, látszik, mit sem adtok,
Vagy gondolva bölcsen még gonoszb időre,
Sokasítja számát népetek előre.

Gondoltok viharzó, vészes tengerárra,
Mikor égig csapkod őrzöngő dagálya,
Hahotáz a hullám, bög az éhes örvény,
Népetek a mélybe ezrenként söpörvén.

Bár sok ott vesz, nem baj, sokan megmaradto
S új tavaszra kelve, fészket bízva raktok;
Hiszen jó az Isten, jobb időt is ad tán,
Kezdték boldog éltet szép napok viradtán . . .

Boldog fecskenép te! . . . Óh jaj, az én népem
 Már benn van a vésznek kellős közepében ;
 Ott küzd a viharban, de kevés a száma,
 Hátha elborítja tengerek hulláma?

Töprengve tünődöm : mért vala oly dőre?
 Mért, hogy sohse gondolt e szörnyű időre?
 A bajban, a vészben, óh jaj, van-e mentség,
 Örvények örökre hogy el ne temessék?

Lelkem en-fajomnak bűne miatt retteg,
 Kisértenek a sok meg nem születettek,
 S a megszületettek, kiket sírba tettek,
 Zsengén, a mikor még föl sem cseperedtek.

Óh, lelkem ezentúl e bűnt sohse lássa,
 Pusztuló fajomnak legyen újulása.
 Hadd szóljon a gólya jókedvü kelepje,
 Pókháló a bölcsőt többé be ne lepje.

Munkában örökké s vígan sokasodva,
 Dongj ki s be, magyar nép, mézzel telt kasodba,
 Ajkad az Úr áldott, szent nevét dicsérje,
 S munkádat az Úrnak áldása kísérje.

CSÉPLES.

I.

Búg a gép a búzaasztag mellett,
 Legény, leány petrenczét emelget ;
 Nemcsak mikor muzsikaszó járja,
 A legénynek most is akad párja.

Rázza a gép, rázza ki a szalmát,
 Sárga szalma duzzadozó halmát,
 Öreg-béres szedi villahegyre
 S rakja, rakja a petrenczét egyre.

Öreg-béres, ott a gépnél hátul,
 Már csak alig mozog a szalmátul ;
 «Hej, te legény, hamar, az áldódat,
 Szúrd alá már a petrenczés rúdat!»

Rúdat elől karcsu leány fogja,
 Fenn a rudon imbolyog a boglya,
 Földön úszva húzódik az alja,
 Úgy viszik a hosszu, nagy kazalra.

Föl egészen a kazal hegyéig,
 Kazalmester villája ügyéig ;
 Lefelé meg játszva kergetőznek,
 Hemperegve kacagni se győznek.

Cseng a leány gerle-kaczagása,
 Hamis neki a szemejárása ;
 Azt hiszem én, szent Márton hetére
 Fölteszik a kontyot a fejére.

II.

Az idei cséplés beh más, beh más,
 Nem hangzik a szérún vidám kaczagás ;
 Csak a gép zakatol, csak a gép zaja bűg,
 De hallgat az ajk, a szemek szomorúk.

Némán teszi tisztét a muszka fogoly,
 Az arcza hideg, az arcza komoly,
 Csak a keze jár itt, a lelke pedig
 Száll, mint a vadlúd, mely fölkerelkedik.

S a lány, a magyar lány? Tekintete révedt,
 Lelke a lengyel föld fele téved.
 Ott vérzik a harczon a barna legény,
 Vagy porladoz is tán a sír fenekén.

ÚTSZÉLI FÜZEK.

Ti csonka vén füzek, útszéli koldusok,
 Esővert, szélczibált, erőtlen öregek,
 A szélben ágak majd halk imát susog,
 Majd vad siralmival zaklatja az eget.

Sűrű esőt szital az ólmos, szürke ég ;
 Unottan nézitek, ha egy szekér halad,
 S keservesen forog a megmerült kerék
 És párolgó lovak dagasztják a sarat.

Rövid napokra már jönnek hosszú, hideg,
 Végetlen éjszakák. De ti nem alszotok,
 Virasztva szomorún, szorongva érzitek,
 Hogy' hull, hogy' hull, pereg fázós, gyér lombotok.

A lassu, hervatag, bús haldoklás után,
 Hószemfödél alatt elaltat-é a tél?
 Vagy akkor áll be csak ínségtek igazán? . . .
 Ruhátlan koldusok, ruhának rossz a dér.

Fehér ködön a hold sápadtan pislog át,
 Metsző, goromba szél sípol kegyetlenül,
 Megérzi ágak az éles fagy fogát,
 S a szélzúgás közé siralmatok vegyül.

Száll a varjúsereg, de nem talál vetést,
Amott egy árva nyúl bukácsol a havon ;
Mindenki unja már a téli szenvedést,
Várjátok a tavaszt, mely új virágba von.

Ha majd erdőt, mezőt meleg sugár füröszt,
S bő olvadás után megtelnek az erek,
S a rét korán kinyílt sárga virági közt
Lápok csillámlanak s bolyongó ér csereg:

Öröm lesz éltetek, bármily koldús, szegény,
Erőtlen ágak a nedvtől úgy dagad,
S a természet dicső tavaszi ünnepén
Meghozzátok ti is szentelt barkátokat.

KEVÉS AZ ...

Kevés az, a mit én kívánok :
Várni gyümölcsét,
Látni gyümölcsét
Magam-ültette fának.

Hiu álom ez is ... No de semmi,
Meg se sohajtom ;
Már jön az alkony
S hí lepihenni.

1915.

ELHALÓ DAL.

Rá-rágondolok tavaszomra.
Rég tovatűnt, semmi haszonra,
Véle az ábránd is oda, oda rég,
E szivárványszínű szappanbuborék.

Tündérpalotákat, az édig,
Már képzeletem sohsem épít ;
A szürke valót sem színezi már,
Fakó ez a föld, porlepte, sivár.

Egy-két dal, félig feledetten,
Itt szunnyad még kebelemben ;
Oly csöndesen alszik, hogy tán nem is él,
Kábítja a nappal, ébreszti az éj.

S megcsendül csendje az éjnek,
Légi dal, égi dal, Áriel-ének ;
De halkul a hangja, míg végre a dal,
Távozva, enyészve, a semmibe hal.

RÉGI SZÜRETEK.

Elmultak örökre már rég, bizony el,
A víg szüretek,
De mulatni a mult emlékeivel
Most is szeretek.

Még látom a dombot s dombon a kemény
Sárgás agyagot ;
Sárgás a levél is az ért venyigén,
De a tőke rakott.

Az ormot, alig kezd bár oszlani még
A szürke homály,
Mint a seregélyhad, a szüreti nép
Úgy ellepi már.

Menyecske, leány, sok fürge szedő,
Sort hajtva halad,
A piros kendőkben az arcz nevető,
Nótás az ajak.

A tőke csak ontja, telik a veder,
Színig tele, sok.
Ide csak szaporán, te legény, siheder,
Ti puttonyosok!

S a hetyke legényke, ha puttonya telt,
 Tánczolva szalad,
 És önti a kádba a drága tehert
 A völgyben alant.

Kádakban a fürt, csomoszolva pedig,
 Habzó leve méz ;
 Karcsú darazsak dőzsölve lepik,
 S száz méh csemegéz.

Színes, meleg élet, mit pezsgeni látsz,
 Bármerre tekints,
 Bortaposó zsákon kezdődik a táncz
 És szünete nincs.

Csikorg a sotú ; mint sárga arany,
 Megcsordul a must.
 Amott a pohár cseng s a banda vigan
 Rárántja a tust . . .

De húrja szakadt-é? Elnémul a banda . . .
 A kép tovatűn . . .
 Hadd tűnők el én is, hónom alá csapva
 Kopott hegedűm.

CSIGABIGA.

Bánt ez a tolongás, terhét bizony únod . . .
 Csigabiga, kár volt házadból kibúnod.
 Honnan s mikor ér baj, nem is veszed észre,
 Szarvacskáid fájnak minden érintésre.

Azt hitted, a jó sors kegye hozzád hű lesz,
 Téveteg ösvényed bársonypuha fű lesz,
 Elszalad előled a pók, meg a hangya,
 Csak egy-egy virág, mely talpadat csiklandja.

De rózsalevélből ritkán van a párnád,
 Többet a kopasz föld kemény röge vár rád ;
 El-elállja útid tüske, tövis, kóró,
 S tánczol a forgósél, port, szemetet szóró.

Útid csupa ártó akadály. Te dőre,
 Mért igyekszel mégis előre, előre?
 Csak csalódás, csak baj, veszedelem vár itt . . .
 Csigabiga, vond be félénk szarvacskáid.

HIÚ FÖLLEBBEZÉS.

Hogy megbecsüljenek,
 Talán lett volna arra egy kis érdem ;
 De haj, az emberek
 Kevesbre néztek, mint a mennyit értem.

Mások diadalát
 Hány harsonás hirdette és tetézte ;
 Az én lantom dalát
 Egy-két barát is alig vette észre.

Óh, hány haladt tovább,
 Nálam silányabb, tapsa közt korának ;
 Én mézes mámorát
 Nem ismerém a dicsőség borának.

Elnyomtam a panaszt
 Ügyem rábízтам büszkén a jövőre,
 De már belátom azt,
 Hogy e végső reményem is mi dőre.

Üdén, fiatalon,
 Antik szoborként, soha ki nem ásnak,
 Elműlsz szegény dalom,
 Reménye nélkül a föltámadásnak.

1915.

HARCZBA INDULÓ HARANGOK.

Szegény harangok a toronyban,
 Már nem sokáig kongotok,
 Szép, tiszta, érczes hangotok
 Többé a hajnalt nem köszönti onnan.
 A híveket nem hívogatja,
 A holtakat el nem siratja,
 S nem kongja este : emberek, nyugodjatok.

Ég s föld között, szellős magasban,
 Szilárdan függve lengtetek,
 Ott hirdeté ércz-nyelvetek,
 Hogy ég és föld között örök, szent kapcsolat van.
 S most a magasból földre szálltok,
 A földre hajt egy szörnyü átok :
 Harangszótól nem oszló átkos fergeteg.

Mióta ember él, mikor dúlt
 Gyötrelmivel, borzalmival,
 Ily romboló, vészes vihar?
 Sarkából a világ talán kifordult.
 Az ég is iszonyodva nézi,
 Egymást hogy irtja és emészt
 Az Isten képét meggyalázó földi faj.

Érczét, a mely ma pusztulást hoz,
 Csak szűli, szűli még a bércz
 De nincs méhében annyi ércz,
 A mennyi kell az embergyilkoláshoz.
 A sor most, s átka a haragnak
 Rátok kerül, szegény harangok,
 A harcz már szentelt érczetekhez nyúlni kész.

Leszállva tűzbe, ott kiolvad
 Szép, tiszta, csengő hangotok
 S a hang, a melyet ontotok,
 Rekedt hörgése lesz a lázadó pokolnak.
 Lángból, haragból szárnyat öltve
 Szórjátok a halált üvöltve,
 Hogy tőle még a néma föld is felzokog.

Vad fúriává lenni néktek,
 Kioltva annyi életet,
 Mi gyöttelelem, mi kín lehet!
 A kárhozat gonosz tűzében égtek.
 De bár a kín nyilalva áthat,
 Ne zúgjatok miatta vádat,
 Ne verdessétek azzal a bezárt eget.

Ne bánjátok, ha vas, ha láng dúl,
 S veletek a halál arat,
 Ma szent a bosszu és harag,
 Hisz egy világ tör ellenünk galádúl.

A gyilkosokkal harczra kelve
 Hirdessétek boszút lehelve :
 Erős az Úr! bűn büntetetlen nem marad.

E nép a létért víjja harczát ;
 Ha veszt : bukása kárhozat.
 Ma nem nagy semmi áldozat,
 Előre hát, a merre a vihar szánt!
 A merre még a vész haragja tombol,
 Elő ti is, harangok, a toronyból,
 Pihenni gyáván s tétovázni nem szabad!

S ha majd a vész magát kidúlja,
 S megadja ég a diadalt,
 Kisérni a győzelmi dalt
 Tisztuljatok meg izzó tűzben újra!
 S a tűzből fényesen kikelve,
 A tiszta ércz és tiszta nyelve
 Milliók fohászának felelve,
 Hadd zengjen így : megáldja Isten a magyart!

EGY BÍRÁLATRA.

Így, éltem alkonyán,
Galambfehéren,
Bizony nem gondolám,
Hogy ezt megérem.

Engem, kit a mező
Magánya vonz csak,
Megtettek kegyeső
Gaz udvaroncznak.

A zajt kerülni kész,
Én búva-búttam,
Nem ember, égi kéz
Jelölte útam.

A munka nem robot,
Bár annak tessék,
Tettem, mit rám rovott
A kötelesség.

Verejték arczomon
Gyöngyözve bőven :
Kis körben is honom
Szolgáltam híven.

S azt, ki ármányt koholt
Nemzetem ellen,
Mindig, mint a pokolt
Gyülölte lelkem.

Pompázott bár bibor
Fejdelmi vállán,
Czenk volt nekem s bitor,
Nem földi bálvány.

S mondani róla csak
Egy szíves szócskát :
Nyelvemre parazsat
Tettem vón inkább . . .

Higyjétek el kevély
Sajtóharamják,
A kegylesőt nem ily
Fából faragják.

KEVÉS A VETÉS.

Ülök szomorún a vonatban,
 S egy daltöredék kísér szakadatlan,
 Tört hangja egy bús, panaszos dalnak :
 Kevés a vetés, sok a parlag.

Fut a táj, hegy-völgy váltja a síkot,
 Nagy tábla után jönnek piczi csíkok ;
 Tarlón, ugaron fel-felröppennek a varjak,
 Kevés a vetés, sok a parlag.

A föld csupa gaz, csupa kóró,
 Magvát a szelekbe kiszóró.
 Hol a szél vet, ugyan ki arathat? —
 Kevés a vetés, sok a parlag.

Kihalt a mező, elvétele ha egy-két
 Gyerek zavarász kóczos tehenecskét,
 Vagy roskatagon öreg ember ballag,
 Kevés a vetés, sok a parlag.

Szomorú ősz, a felleg a tájra
 Ködesőjét egyre szitálja,
 Siratja talán, kik többé nem aratnak ...
 Kevés a vetés, sok a parlag.

HAZAFELÉ.

A vén robotos csak él valahogy,
De lankad a húrja, zengő dala fogy ;
A jármot, a terhet egész napon át
Fáradtan, unottan vonszolja tovább.

A munka magában nem volna tereh,
Ha remélhetné, hogy meglesz sikere ;
De fél, ha remél tán, reménye csaló,
Munkája is, ő is hiábavaló.

Nem kishitü kétség, más kell ma ide :
Bátor, fiatal szív tettvágya, hite ;
Elme, a mely fényt szór, villámsugarat,
Törhetlen, aczélos, erős akarat.

Gyenge vagy és könnyű, állj félre öreg,
Mint szélben a sérűn elszáll a törek.
Messze a szél nem hajt, meghúzni magad,
Egy enyhe zugocska bizonynyal akad.

Jobb volna neked már csend és nyugalom,
Hallgatni tücsökszót tarlón, ugaron,
Mely halk zene félig, félig gyöngye nesz,
Fáradt öreg fülnek kész enyhület ez.

És ülni öreg ház árnyas telekén
 Az őszi verőfény áldott melegén,
 Nézni a szint-váltott lombot, levelet,
 A mint az avarba sárgán lepereg.

Magad így naphosszant ott elmulatod,
 Kényére bocsátva jár gondolatod ;
 Bejárja a multat — tavasz az, nem ősz —
 S egy-egy virág mellett hosszan elidőz.

Könyveid is néha kezédbe veszed,
 Leveleit lassan forgatja kezéd ;
 A költők világa még örömet ad,
 Valóbb neked az, mint a való világ.

S a könyv ha kifáraszt, öledbe teszed,
 Homlokodat végigsímítja kezéd,
 S szemed a magas menny kékjébe merül . . .
 Beh jó az öregnek, gond s munka nekül.

De ha szűk az idő, ha kevés a kenyér,
 S morzsára se méltó az, a ki henyél,
 Van jobb menedék is. Megnyughatol ott,
 Hol már eleid pora várja porod . . .

RÉGI KÉPEK.

Öreg lantom előszedem,
 Foszlott húrját kötözgetem,
 Hogy a mi élt hajdanában,
 Támadjon fel a danában.

Minden háznál nyurga fa-ló,
 Fából faragott kendertiló ;
 Éles fogát csattogtatja,
 A pozdorját pattogtatja.

Nincs a kender már a tóban,
 Kerek tóban, áztatóban,
 Sem a szérűn száradóban,
 Ott törik már a tilóban.

Ott törik már a menyecskék,
 Öreg anyók, friss szüzecskék.
 Kedves még a kender-munka,
 Asszonynépség meg nem unta.

Falu végén, ki a völgynek,
 Húzódnak a kenderföldek ;
 Rét mellett a dombhajlatrul
 Magvas kender ide barnul.

Hej, virágos, karcsu kender,
 Elbántak már régen kenddel,
 Kinyőtték a magvas közül,
 Most tilolják finom szöszül.

De már holnap, vagy tán ma is,
 Sor kerül a magvasra is ;
 Sor kerülhet, hiszen érett,
 Oly rövid a kenderélet.

Verébfelhő kerekedik,
 Fakó földet mind ellepik,
 Galambok is szállnak arra,
 Az elhullott kendermagra.

Enyhe napfény búve-bája,
 Mosolyog az őszi tájra ;
 Rétszélen a fűzbokornál
 Hosszan nyúlik az ökörnyál.*

Hosszú ősznek híradója,
 De elment a fecske, gólya ;
 Megjön a tél észrevétlen,
 S nem bolyongok kinn a réten.

Az útakat hó beeste,
 Leborul a téli este.

* A meleg őszi napokon levegőben úszó fehér pókfonalat nevezi így a nép, s azt tartja róla, hogy hosszú őszt jelent.

Szolgálóink készülődnek,
A fonóház várja őket.

Mi meg itthon kis szobában
Üldögélünk félhomályban ;
A szobát az egy szál gyertya
Csak szegényen világítja.

Ne dorombolj, czicza, hallgass!
Édes apám könyvet olvas,
Régidőről csodás könyvet.
Édes anyám orsót pörget.

Már a gyertya majd leégett,
S én csak nyeltem a meséket ;
Kalandozva messze tájon,
Pilláimra nem jött álom.

Mint a hajnal szűz keleten,
Égve kigyúlt képzeletem . . .
Most, mint hűnyó nap sugára
Néz vissza a tűnő tájra.

DISZNÓTOROK.

Képeit a multnak szedegetve sorra,
Rávillan a lelkem sok jó disznótorra ;
De gyermekemlékim akárhogy idézzem,
Disznóölést végig csakis egyszer néztem.

Hajnal se hasad, már talpon a cselédség,
Ott van a böllér is, övé a vezérség.
Kapja fölön gyorsan a kihízott mangát,
S rántják ki az ólból kezdeni a munkát.

Felröfönt az ólban mind a többi társa,
Míg vonszolták, hangzott szörnyű visítása ;
De a nagy kés villant, egy dőfés elég volt,
Utolsó hörgése vérrel bugyborékkolt.

Gyermeki lág szívem iszonyattól döbrent ;
Disznóölést végig nem is néztem többet.
Ha torra viradtunk, máskor sem aludtam,
De benn a szobában fülem is bedugtam.

Csak mikor javában lobogott a máglya,
Csalt ki a szobából szép vörös lángja ;
Ott álltam ropogó havon a tűz mellett,
A libegő lángban nagy örömem tellett.

Az égő szalmából, szikrákat ragadva,
Mint feketés fátyol, füst szállt a magasba ;
Hallgatva felettünk még csillagok égtek,
Csak a széle szürkült a keleti égnek.

Nehány sovár eb a jószerencsét várta,
A böllér pedig a parazsat piszkálta,
Manga füle mellé rak parazsas pernyét
S vaskóval vakarja a lepörkölt sertét.

Istenigazában most kezdi a munkát ;
Kanyarítja késsel ügyesen a sonkát,
Majd a kövér ártány belsejét kibontja,
Tudja mit és hogy kell, mindenre van gondja.

Aztán a dolognak fordítva a sorját
Hosszan a hátából kivágja az orját ;
Szélesen kifordul a fehér szalonna,
S teknőben a hússal gyűl drága halomra.

Odabenn a házban a tűz nem rakatlan,
Vörösen világít üst alatt a katlan.
Gondja alatt nótás, fürge lánycselédnek
Már pőfög a kása hurkatöltelékek.

Hurkába való húst gazdasszony abálja,
Tánczol párosával öreg böllér bárdja,
A kolbásztöltőt is tologatják folyvást,
S mint egy hosszú kígyó kanyarog a kolbász.

A sietős munka este ha ér véget,
Bort fel a pinczéből, jönnek a vendégek!
Várja a vendéget nagy terített asztal ;
Fáradt a gazdasszony? Ki törődne azzal?

Lesipecsenyével — pirítva hibátlan —
Pompás hurka, kolbász illatoz a tálban ;
Sava, bors megvan, bizony vérré válik ;
Dícsérik is érte a gazdasszonyt váltig.

Megered a beszéd, szednek mindent sorra ;
Bele-belevág a vén kakukkos óra.
A hosszú kakukszót számlálom, számlálom —
S egyszer csak lezárja szememet az álom.

BÚZAMOSÁS.

Hajdanában, egyszer-másszor,
 Én is voltam búzapásztor ;
 Őriztem a mosott búzát,
 Járt is vele sok bosszúság.

Piros volt a tisztabúza,
 Olyan piros, mint a rózsza ;
 A szolgáló hajnal olta
 Sűrű rostán karajolta.

De akárhogy karajolta,
 Arany-tiszta még se volt a',
 Őrleni még nem tanácsos,
 Több kell még a hó-kalácshoz.

Amoda hát, a kút mellett
 Nagy lugzóba vizet mertek.
 Félig vízben állt a rosta,
 Lány a búzát abba' mosta.

Míg a búza vízben ázott
 Édes anyám ott vigyázott,
 Hogy üszög, gaz, egy szemernyi,
 Ne maradjon benne semmi.

A cselédek a nagy ponyvát
Ház elébe most kivonták,
Rajta már a mosott búza,
Gereblyével szélyelhúzva.

Sütött a nap tüzes lángja
Félreültem egy kis árnyba ;
Komoly gyermek, könyv kezemben,
Nem a búza járt eszemben.

Galambsereg verőfényben
Füredött fenn a házfödélen,
De hamis volt a zúzája
Ugyancsak fájt a búzára.

S jött a sok tyúk- s csirke-féle,
Tele lett a ponyva széle,
Ott kapkodott sietősen,
Hessegetni alig győztem.

Apró csirke, öreg kakas,
Valamennyi szörnyen nyakas,
Jöttek tízen, húszan, százan,
Egész estig hajkorásztam.

Szerencsétlen búzapásztor,
Mi lesz így az olvasásból? ...
Őriztem a mosott búzát,
S majd megevett a bosszúság.

1915.

VÍZIMALOM.

Messzi van a vízimalom,
 Indulni kell friss hajnalon,
 Dél fele jár, míg odaér
 Búzával a rakott szekér.

Búzás szekér legtetején
 Mentem volna szívesen én.
 Vízimalom nekem csoda,
 Oh, hogy vágytam mindig oda!

Hogy füleltem, ha meséltek
 Messzi útról a cselédek,
 Nádasok közt nagy folyóról,
 Malomhajtó Tápióról ;

Malomárok zúgójáról,
 Nagy kerékre omló árról,
 Kelepelő kilencz kőről,
 Mely fehér lisztlángot őröl.

Váltig kértem, hogy mehessek,
 Édes anyám nem eresztett.
 Símogatta lány hajacskám :
 «Nem bocsátlak kis fiacskám».

Szemem könnytől lett homályos,
 Megsajnálta az öreg János.
 «Majd hozok én — odasúgott, —
 Vakvarjút meg vízi tyúkot.»

Egy darabig szomorkodtam,
 De azután elfutottam,
 Kertünk alá lefutottam,
 Patakocska csörgött ottan.

Csináltam rá vízimalmot,
 Kis kereke forgott, forgott.
 Úgy elnéztem hosszan-hosszan,
 S nagy malomról álmodoztam.

1915.

SZÁRAZMALOM.

Kis faluban szárazmalom,
 Arról zeng ma késő dalom.
 Szél elfűtta híre-porát,
 Hadd éljen a dalban tovább.

Legény, leány — szinte látom —
 Mint verébbad a garádon,
 Malom alatt úgy ült régen
 Félrebillent nagy keréken.

Odagyűltek mind, vasárnap,
 Ott mulattak, ott cziczáztak.
 Hanem aztán hétköznapon
 Egész estig járt a malom.

Roppant bálvány a középén,
 A kerékhez illik épen,
 S rossz gebék a kerék mellett
 Kenderhámiban keringeltek.

De buzgalmuk ugyan derék,
 Forgott folyvást a nagy kerék,
 S kerékfogak elfutóba'
 Belekaptak az orsóba.

A malomban bent azalatt
Kelepelve járt a garat,
S két kő közül összezúzva
Folyt alá a szegény búza.

Folyt fehér liszt, véle persze
Együtt folyt a vörös dercze,
S lisztes zsákkal lisztes mónár
Álldogált a zsákolónál.

Éd's apámmal ha benéztem,
Meggúvölt a kép egészen,
Két szememet tágra nyitva
Gyermelelkem csak úgy itta...

Régen eltűnt már a malom,
S mint halottra ó sírhalom,
Melynek kidőlt a fejfája
Bús felejtés borult rája.

KORA TÉL.

A föld csonttá fagyott,
Zord keble a magot
Már nem fogadja be,
S a csíra lent, szegény,
A föld fagyán jegén
Áttörhet-e?

Mi lesz velünk, mi lesz?
Éhség, ínség ijeszt,
Én nemzetem.
Az Isten megaláz,
Nem nő rengő kalász
Dús földeden.

Óh kínos a nyomor . . .
Az éhező gyomor
Kínos kivált,
Az ember kebliből
Midőn a meggyötört
Állat kiált.

S nemcsak a harczteren,
Itt is könnyörtelen
Dúl a halál ;
Érett kalász helyett
A nyár gyermekfejet
Sárgít kasza alá.

1915.

FIAMNAK,

ÖNKÉNT MENT A HARCZTÉRRE.

Már messze jársz. Isten veled,
 Csak menj, ha hí a becsület,
 A becsület és a háza ;
 Szivednek van ma igaza.
 Ifjú szived vigan dobog,
 Mint a rohamra vert dobok,
 Áldott a hang, mely arra kész,
 Önként keresd a bajt, a vést.

Könyűimet elmorzsolom,
 Repülj, repülj, ifjú solyom!
 Az ég kitárt, a lég szabad,
 Próbáld ki hát gyors szárnyadat.
 Élvezd a küzdés mámorát,
 Bár keselyűk csapnak le rád,
 És dúl a szörnyü fürgeteg,
 S pokol villámi dörgenek.

Hamvábaholt öreg vagyok,
 Veled, fiam, nem szállhatok,
 Gubbasztva húló fészken,
 A messzeségbe néz szemem.

Téged keres, téged vigyáz,
 Hogy merre tűntél, merre szállsz,
 A nyugtalan vágy s képzelet
 Ott jár a harczmezőn veled.

Ha zúg a szél, éjszak szele,
 S a kémény sír és nyög bele,
 Nem alhatom, az éjszakát
 Nehéz gondban virasztom át.
 Hogy' dülhat most a szél, a fagy,
 Fenn éjszakon, a hol te vagy,
 Hol nincs meleg hajlék, fedél,
 S vad hómezőn dühöng a tél.

Hóban, mely félig eltemet,
 Néztek vele farkasszemet.
 De barnul a hó. Mik azok?
 Orosz hadak, bősorordasok.
 Ugrásra készül a csikasz ;
 Ki vadra vár, nem alszik az,
 Nem alszotok ti sem, fiam,
 Fel talpra, fel, mindannyian!

Nyerít a hadvész táltosa ;
 Kezdődik a haláltusa.
 Halált szór száz ágyútorok,
 Mozdulnak a sötét sorok.
 Ordas tömeg rohamra kész,
 Most légy erős, magyar vitéz!

A muszka sok, nincs vége sem.
Verd vissza mégis véresen!

Tudom, hogy vissza is vered,
De csorbul is jó fegyvered.
Óh mennyi jó magyar halott
Hever megsárgult arczczal ott,
Kis számod így folyvást apad,
S jön egyre új s új áradat,
Minden nap új harczot terem . . .
Mi lesz a vége Istenem?

S te élsz-e, élsz-e, én fiam,
Vagy ott heversz, mint annyian,
S végkép lezárul szép szemed? . . .
Elég! — megedzem szívemet.
Ha messze földön hant takar,
De ránk mosolyg a diadal :
Vigasztal az, hogy hős valál,
S ha elbukunk, jobb a halál.

VIRÁGHULLÁS.

Nem bánt engem öreg ember halála,
Öreg ember megért már a halálra.
Nyugodjatok, szegény fáradt emberek,
A megsárgult őszi lomb is lepereg.

Nem búsulok se magamon, se másom,
Öreg vagyok, betelt már a rovásom.
Jaj, csak annyi fiatal vér ne folya,
S temetőben annyi kis sír ne volna.

1915.

MÁKVIRÁG.

Szép mákvirág, bár gúny rezeg nevedben,
 Kevély pompádat én mindig szerettem ;
 Bolyongni boldogság volt énnekem
 Nyíló mákföldeken.

Nem kertbe nyíltál, ott kinn a határban ;
 De a határt én szívesen bejártam,
 A fürge gyermekláb vigan haladt,
 Hogy téged lássalak.

A dűlő-úton mentem mendegéltem,
 Kalászos búza zizegett a szélben,
 S piros pipacsok lángoltak felém,
 Az út mindkét felén.

Csak rámosolygtam a komoly kalászra,
 A mint a regg friss harmatát lerázta,
 Pipacs hiába incselgett velem,
 Csak mentem szüntelen.

S minő öröm volt, a mikor kiértem :
 Ott állt a mákföld pirosan, fehéren.
 Virágok égő, tarka tengerén
 Habokká tört a fény.

Leültem ott a dűlőút gypére,
Körültánczolt a nyár színes lepéje,
S pillangóként szállt az omló szirom,
Ha jött egy fuvalom.

A nyíló mák felett álomlehellő
Illattul ittasan bolygott a szellő,
S dallal verdesve fönn a kék eget,
Pacsirta lebegett.

Virágzó föld, sugárzó tiszta égbolt,
A merre néztem, minden csupa fény volt ;
E fényből egy-egy sugaracska még
Lelkemben most is ég.

1915.

SZILVESZTER ÉJSZAKÁJÁN.

A harczos őrt áll fagyos éjszakán,
Az újév napja : végső napja tán.

A kit gyötörnek roncsolt, rút sebek,
Jajgat a kintől, vagy imát rebeg.

Ez fájó lelkét most lehelte ki ;
Adjon az Úr csendes nyugvást neki.

Szibériában a szegény fogoly
Megtörve sóhajt, vagy tán haldokol.

Az özvegy sír, nyög a beteg gyerek,
Hideg vaczkán az ínség didereg.

De töltögetve telt palaczk borát,
Kaczagnak, isznak a víg czimborák.

1916. január 1.

NEMZETEM.

Nemzetem, te szent, te drága,
Életemnek imádsága,
Megkönnyezlek, elsíratlak ;
Sír a lelkem, sír miattad!
Jelened gyász, multad átok,
S a jövő, a mit látok,
Rosszabb multnál és jelennél.
Árva népem! bár ne lennél.
Mért kell annyi gyászt megérned?
Jobb lett volna, mint az érnek,
Elenyészned a homokban,
Hírt se hagyni fenn nyomodban.
Könnyű : gyöngé népelemnek
Elenyészni, a míg gyermek,
Ha se multja, se hazája,
Csak a puszták kósza nyája ;
De mikor már büszke nép lett,
Átküzdött egy ezredévet,
S történelme, hagyománya
Olyan, mint egy kincses bánya,
Mikor dala, zengő nyelve
Örököltet érdemelne,

Akkor dőlni sír ölébe,
Az enyészet éjjelébe,
Lehet ennél gyászosabb vég?
S az ilyennél gyászosabb nép?
Jaj nekem, jaj! Árva népem,
Ez lesz a te sorsod épen.

1916.

A MAGYAR SZÓ SZÁRNYÁN.

Lelkem folyvást viharzik,
Árad, dagad,
S fölötte egyre rajzik
Kép, gondolat.

Madárraj a viharzó
Tenger felett,
S mindannyi a magyar szó
Szárnyán lebeg.

1916.

VEREBEK.

Tél van, tovatűntek már régen a fecskék,
 Ti maradtatok itt, fakó verebecskék,
 A kerékvágás is rakott asztal nektek,
 Lenn a fagyos földön csip, csip, csipegettek.

De a csipcsirip már ajkatokon halkabb,
 S vídám fecsegéstek hosszan el-elhallgat,
 Gubbasztva megültök zúzlepte faágon,
 Fáztok, dideregtek, tollatokon látom.

Ültök seregestül, közöttetek árván
 Meghúzódik egy-egy odatévedt sármány,
 Fél a nagy, magános téli pusztaságban,
 Atyafiság örvén jobb így társaságban.

Gyöngének a gyöngö nem nagy segedelme,
 Héja suhan végig, a levegőt szelve,
 Szétrebben előle a veréb és sármány,
 De karma között már a vonagló zsákmány.

Veszedelem multán meg összeverődtek,
 S héja gonosz voltán hallgatva tünődtek.
 Ki a párjavesztett? — tudni bajos volna,
 Hisz veréb a veréb, mindenik egyforma.

Rövid a nap, mégis eluntátok régen.
 Egy kis pirosság gyúl az alkonyi égen ;
 S látjátok a napot lassan lemerülni . . .
 El csűrbe, kazalba, megbúni, elülni!

Magatok' befúrva kazal oldalába,
 Kinek van pompásabb téli palotája?
 Zúghat a szél, zúghat, északról, keletről,
 Ti álmodtok békén, boldog kikeletről.

1916.

MAGYAR KATONÁINKHOZ.

Északon és délen, nyárszakon és télen,
 Ott küzdötök éj-nap, mindig csak az élen ;
 Szemben az ellenség számnélküli száma,
 S hull nagy ropogással a pokol villáma.
 Véreteket folyvást a mohó föld issza,
 Ha csonkán, ha bénán, csak jőjjetek vissza.

Kél, mint Betlehemben az anyák siralma,
 Elsiratják azt is, a ki meg sincs halva,
 Könnye föl nem szárad az égő szemeknek,
 A remegő szívek mindennap temetnek.
 Gyásznak, siralomnak nincs vége se hossza,
 Ha csonkán, ha bénán, csak jőjjetek vissza.

Roskadozik a ház, a telek is pusztá
 Küzd, fárad az asszony, de ha nincsen gazda!
 Bajlódik egész nap jószággal, gyerekkel,
 Búval fekszik este, búra virad reggel,
 Könny az özvegy-ágyat sűrűn harmatozza.
 Ha csonkán, ha bénán, csak jőjjetek vissza.

Eltűnt a vidámság. A mosolygó szűzek
Csüggedt-szomorúk, mint a szomoru fűzek.
Szűz ölükben szunnyad a jövő virága,
Hát ha ki sem nyílik, ott hervad hiába!
Dér a virágbimbót hogy le ne hervassza,
Ha csonkán, ha bénán, csak jőjjetek vissza.

Jőjjetek, jőjjetek, büszke diadallal
Mint, a hogy mentetek, bokrétásan, dallal.
Megvédtétek vérrel szép magyar hazátok ;
De új feladat vár idehaza rátok.
Isten a jövőt is tireátok bízta :
Ha csonkán, ha bénán, csak jőjjetek vissza!

1916.

DALOLJ.

Tedd kötelességed,
Görnyedve hajolj,
S ha kín tüze éget :
Dalolj.

Némán te a jármot
Évszámra vonád,
Daltalanul járnod
Kár volna tovább.

Emeld föl a lelked,
Ha lankad a test,
Szárnyad ha emelhet :
Szállj, szállj örömet.

Szállj mind magasabbra,
Az étheren át,
S gondoknak a rabja
Nem léssz te tovább.

Nem hat fel a lárma
A gőzkör alol,
Álmok egét járva :
Dalolj!

MEGVAKULT TÜKÖR.

A lelkem fényes volt sokáig,
Harmatcsepp nyári reggelen,
Melyen a nap sugára játszik
S ragyogva ég a végtelen.

Mi érhető? Minő lehellet? . . .
Ma szürke, megvakult tükör ;
Mintha por lepné, por, de mellyet
Már földi kéz le nem töröl.

1916.

ÁTKOS TAVASZ.

Csalárd tavasz, átkos tavasz!
Vad szél sikong, esik, havaz,
Fákat csavargat a vihar ;
Virággyilkolva jó a fagy,
Lepörzsöletlen mit se hagy,
Öröm, remény hervad, kihal.

A tél, a zord tél jobb nekem,
Ha hó fekszik a földeken,
Nyíló tavaszról álmodom ;
De, ha kizöldült már a föld
S a kikeletben tél üvölt,
Megcsalni búmat nem tudom.

1916.

ÖRÖK BORULAT.

Köd örökké s egy-szín borulat,
Soha, soha nem süt ki a nap,
S az eső ha egyszer megered :
Hetekig hull, lanyház, csepereg.

Az út csupa sár, víz, habarék,
Agyig merül benne a kerék,
S a fekete, ázott ugaron
Szürke köd ül s fázós unalom.

Nem látni csak tócsát, vizeket,
A vetések rongyolt szigetek,
Búza helyett nád nő s csuda sás.
Szomorú lesz itt az aratás.

Hogyha poros, tikkadt a mező,
Szomju földre áldás az eső.
Fű-fa nevet, ujjong a vetés,
Meváltás az, ujjá-születés.

De most hideg észak szele fúj,
Ázik a föld, csaknem belefúl,
Mi a vízözönből kimarad,
Sírva eseng napfényt, sugarat.

Gondviselő jóság, kegyelem,
Átokká az áldás ne legyen ;
Dorgáld meg az ártó felleget,
Adj nevelő napfényt, meleget.

1916.

ÖREG HÁZ.

Egyszerűség, jámbor szív, alázat . . .
 Szeretem az öreg, roskadt házat,
 Öreg háznak alacsony szobáját,
 S hosszú, hajlott mestergerendáját.

Ablakban a pár cserép virágot,
 S a beömlő déli napvilágot,
 A mely hosszan, mint egy aranykéve
 Ráfekszik a szoba közepére.

Semmi díszért, pompáért nem adlak,
 Szép fehér fal, síkált tiszta padlat,
 Széles asztal, kemény körtefából
 S vén karszékek nagyanyánk korából.

Szeretem én a kakukkos órát,
 A komoly csend pajkos gúnyolóját,
 Ha felhangzik víg kakukkolása :
 Megrezdül rá az idő folyása.

Perczek, órák, öreg ház, tebenned
 Békességben, csöndesen peregnék ;
 Nyár tavaszt vált s alig venni észre,
 Tél köszönt már a gyümölcsös őszre . . .

Korán van még téli alkonyatkor,
 Gyertyagyújtás hamar lenne akkor ;
 Üldögelni oly jó a homályban,
 Gondolat kél gondolat nyomában.

Vetve az ágy, a dagadó párnák
 Mintha épen fáradt fejed várnák,
 Pihenésre, édes álmodásra ;
 Álom a lét legfőbb áldomása! . . .

Mult időmön elmerengek hosszan.
 Ébren, alva mennyit álmodoztam ;
 Egész életem nem is állt tán másból,
 Öreg ház, mint örök álmodásból.

Te, ki láttad boldog gyermekségem,
 Roskadt hajlék, leomoltál régen,
 S szétfoszolt mind a sok fényes álom,
 De, öreg ház, emléked is áldom.

ROZSVIRÁGZÁSKOR.

Napfény nevet, tavaszi szél susog,
Virágzanak javában a rozsok ;
A rozsvirág felpattanó porát
Felhőkben hajtja a szellő tovább.

Felém a légben illat lengedez.
Virágillatnak gyenge volna ez,
Az új kenyér szülemlő lelke tán,
Mely itt leng a tavasz fuvallatán.

A sík határt, legszélső széleig,
Ákác sorok szagatják és szelik ;
A kis levél, bár még alig fakadt,
Enyhíti már a barna ágakat.

Ákác virág is várja idejét,
Kidugja már fürtös gyermekfejét ;
Átszendereg tán egy-két enyhe éjet,
S holnapután menyasszony-fejjel ébred.

S minden fa majd talpig fehérben áll ;
Ma még egészen egy-szín zöld a táj,
Zöld fák közül kikandikálva félig,
Itt-ott csak egy-egy tanyaház fehérlik.

Füves mezőn legeltet a gulyás,
Vasárnap van, nem jár kinn senki más.
A legelésző tarka tehenek,
Apró színes foltoknak tetszenek.

Oly ünnepélyes a nagy néma csend.
Ha néha egy tehén csengője cseng :
Mint halk harangszó, puszták kis harangja,
Imára híva csendül méla hangja.

S ott fenn a fényes, tiszta kék egen,
A napsugártól rezgő melegen,
Boldog pacsirta trilláz, csattogat,
Dalolva zengő, szép zsoltárokat.

1916.

NYÁRI DÉL.

Fényes, vakító, forró nyári dél ;
 Majd hogy ki nem gyúl fenn a házfödél ;
 Az ablak mind befüggönyözve áll,
 Hogy elbúhasson a riadt homály.

A fénytől kinn halálra üldözött
 Homály meg is bú a négy fal között.
 Álomrahívó csend van ott belül,
 A légy se repdes, csöndesen elül.

De bezzeg úr a tágas udvaron.
 Künn a karámban nyugszik a barom,
 Azaz nyugodnék, ámde nem lehet,
 Csapdosni kell farkával a legyet.

A kút körül nagy líczió-garád,
 A vén kakas ott tartja udvarát,
 Árnyék van ottan és finom homok,
 Fészket fürödnek a tyúk-asszonyok.

A nyárfa ágán illegett elébb,
 Most lenn a porban fürdik a veréb ;
 De párja pajkos, nyomban ott terem,
 S tovább röppennek játszva, hirtelen.

A kas szájánál zsong a méheraj,
 Mezőre ki csak egy-kettő nyilal,
 Mézgyűjtő méh mit is keresne ott,
 A nap fölitta rég a harmatot.

Lankadt a kertben sok félénk virág,
 De boldogan s büszkén virít a mák;
 Gyümölcs a fákon fényesen dagad,
 Pettyezve a sötétlő lombokat.

Szőlővirágzás most volt, a szemek
 Ma még csak apró gombostűfejek,
 De egy-egy fürtön megláthatni már,
 Hogyan növeszti a bogyót a nyár.

Ifjú reménység a szőlőgerezd;
 De a szegény rozs már szőkülni kezd,
 Hajlott a szára, veszti erejét,
 S halálra hajtja fáradt ősz fejét.

S a nyár vakítva ég és tündököl,
 Hatalma éltet, szent hatalma öl;
 De a halálban sem tesz soha mást:
 Készíti folyvást a feltámadást.

SZÉNAGYÜJTÉS.*

Eszembe jut letűnt gyermekkorom,
 Az ismerős táj : hegy, völgy és orom,
 Hársas, Somos, Mogyorós és Szilas,
 S a zsigri réten a sok jó nyilas.

Nyáron, midőn a szénamunka folyt,
 Nyüzsögni láttam sürge hangyabolyt,
 Négy falu népe sürgött arra kint,
 A tenger-réten, dolgos hangyakint.

A Várhegy alján állok boldogan,
 Szemem a tájon át meg átsuhan ;
 Hegyoldalon szép lengő árvalányhaj,
 Alant a rétség százezer virággal.

Vígan halad kaszás kaszás megett,
 S dönt gyors kaszája gazdag rendeket.
 Ott is, hol a rét kissé hátságabb
 Dús perjefűből vastag rend hasad.

* A gazdag rétejéről híres Zsiger pusztát, az egi káptalan birtokát, gyermekkoromban a szomszéd községek lakossága bérelte, kisebb-nagyobb parcellákban. A rétből az egy-egy bérlőre sors-húzás útján jutott részt nyilasnak nevezték. Gyűjtéskor a szénarendeket egymásra forgatták, «garádra hajtották», s az egymásra hányt rendekből nőtt «garád»-ból rakták a petrenczéket.

Alább a fű már selymesebb, puhább,
Éles torzsokra nem lép ott a láb ;
De nádat is hajt a szittyós lapos,
Hol a kaszás sekély vizet tapos.

Rét tarlajára forrón tűz a nap,
A tocsogó víz gyorsan elapad,
Egész határ friss szénaillatu,
S kirajzik a gyűjtésre négy falu.

Itt a lőcshöz kötött legyes lovak
Fejök-lóbálva búsan állanak,
A nyelvélő eb szomjasan leheg,
Árnyékban is sok néki a meleg.

De vígan forgat a legény s leány
Garádra hajtott rendet rend után ;
Villás, gereblyés perczre sem henyél,
S petrencze mellett új petrencze kél.

Amott a petrenczét rakásra hordják,
S villázva lentről, rakják fenn a boglyát.
Egy-egy kész boglya tetejére már,
Nagy lebbenéssel, karcsu gólya száll . . .

Beh szép, beh gazdag volt a zsigri rét,
Négy falu népe hordta szét hírét.
Gyér koszorúba öreg lantomon
Pár vadvirágját én is hadd fonom.

HANGYAMÓDRA.

«Verseidet miért rakod félre?»
Mint a hangya, gyűjtögetek télre.

1915.

BÉKESSÉG AZ EMBEREK KÖZÖTT.

Az ember itt bús zarándok-csapat,
A mely mezítláb bérczuton halad ;
Megvérzi kő, megtépi vad tövis,
Zarándoktársa hát ne tépd te is.

1916.

ÚTI EMLÉK.

A völgyre lenéző hegy kúpja kopár,
 Tar tetején bús rom a tornai vár ;
 A hitlen erőszak rombolta le rég,
 Az idő kegyesb volt s áll romfala még.

Itt álmodt a múltból hány agg rege sző,
 S kél annyi sok emlék, régmúltba vesző ;
 Itt írt, e falak közt, hét százada már,
 Örök levelet jó Béla király.

S osztja jeles Rendnek gazdag kegyeket,
 Zúgó patakot, völgyet, hegyeket,
 Irtani erdőknek vad rengetegét,
 S ültetni a dombra szelíd venyigét.

Hálálva haszonnal a dús adományt
 Terjeszte a bölcs Rend mívet, tudományt,
 S vezette a népet imára hiven.
 Jézusa lábánál boldog, ki pihen.

Bérczkoszorús völgynek tündér kebelén
 Épüle Jászóvár, s áradt ki a fény,
 Árad ki ma is még, mert benne maig
 Az Úr csodatévő szent Lelke lakik.

Melegét magammal én is itt hozom,
 S méla merengés közt elálmodozom.
 Mosolyog a nyájas szép májusi ég,
 S tavaszi pompában virúl a vidék.

Egyszerre, a mint a Szádvölgyhöz elérsz,
 Szörnyű szakadékkal megnyílik a bércz,
 Órjas fala úgy függ, csaknem leszakad,
 S harsogva rohan fenekén a patak.

A bércki patak szép tiszta vizét
 Száz szembeszegülő szirt tördeli szét,
 S a fehér habok közt éles köveken
 Pettyes kövi pizstráng siklik sebesen.

A tornyosuló bércz, mely fönn fenyeget,
 Keskenyre szorítja a tágas eget,
 De még ragyogóbb így az égi magas,
 Kék mezején ott leng, kóvályog a sas.

Lelkünk is a sassal fönn száll örömet,
 De szirtes az ösvény, már lankad a test,
 Ülünk le barátim s itt e moh-benőtt
 Vén szikla tövében tartsunk pihenőt.

Előkerül íme a pinczetok is,
Test-, léleküdítő tartalma sok is ;
Tokaj bora tölti színig poharam,
Illatra virág, ragyogásra arany.

S megpepszdül a vér, a szív melegül,
A pohárcsengésbe víg tréfa vegyül.
Csak a boldog percznek éljünk ma, s te Gond,
Ezt a derüs órát felhőbe ne vond.

1916.

TÁMADÓ VIHAR.

Megdördül fenn az egymásra torló
 Nyári felhők készülő csatája ;
 Árny borúl a napsütötte tájra,
 Elsötétül lenn a sárga tarló.

Itt a felhő még csak lenge foszlány,
 Ki-kitűnik az ég kék darabja,
 Ámde arrább már egymást harapja
 Vad haraggal két felhő-oroszlán.

Bősz oroszlán, sárga nagy sörényes,
 Barna medve, sárkány, csodaszörnyek,
 Gomolyogva mind egymásra törnek,
 Sörnyü torkuk hördülése rémes.

Mind közelb jön a vihar süvöltve,
 Hajladoz már a fák koronája,
 Az erős szél végigboronálja,
 S pár kövér csepp hull alá a földre.

Összeolvad felhő s felkavart por,
 Szívszorongva nézi lenn az ember,
 Megtelik vak, tompa félelemmel,
 Jégverés zúg a sötét viharból.

CZIKLÁMENEK.

Vakítva ég a déli fény,
Mindent lepörzsöl a meleg ;
De lám a park kisült gyepén
Hogy nyílnak a ciklámenek.
Szülő-hazád az ormokon
Fenyőillattól fűszeres,
Bérczek virága, mit keressz,
Alföldi égő homokon?

Fejedre forrón tűz a nap,
És önti rád gyilkos hevét.
Nem lendül itt hús fuvalat,
Harmat nem öntöz, árny se véd,
S nem érzed-é, kis hontalan,
Új életed búját, baját? . . .
Tavaszy nyíltán az ibolyák
Mosolyganak ily gondtalan.

Tudom, tudom, szegény botor,
Miért mosolygsz oly boldogan :
Egy könnyü lábról álmodol,
A mely fölötted átsuhan.
Egy kézre vársz, mely hátha tán
Lehajlik érted és letör . . .
Meghalni is milyen gyönyör
Egy lány kebel tündér-haván!

1916.

NE CSALD MAGAD.

Ne csald magad, elmúlt a nyár,
Hallgass, hallgass, dalos madár,

Reád borult a híves ősz,
Álmot te már hiába szősz ;

Fáradt napod homályba tér,
Nem érzed-é, hogy itt a tél?

Lehelletével megfagyaszt,
Nem érsz, nem érsz te több tavaszt.

Porod a porral elvegyül,
S helyetted más rigó füttyöl.

1916.

VÖRÖS HAJNAL.

Vörös hajnal gyúl az éjben,
Rémes hadzaj zúg a szélben ;
Talpra népem, hősi népem
Székelyország nagy veszélyben.

Szükség van most a sasokra,
Kár az éltet nézni sokra,
Fel a bérczre, havasokra,
Fegyveröntő szorosokra.

Rád tör a két ős-ellenség,
Földedet hogy vérrel fessék,
Hajlékodat fölégessék
Árva Erdély rabul essék.

Oláh csorda, muszka horda
Ezt a földet már tiporta,
De most árad tenger-módra,
Tízszor annyi tör honodra,

Talpra székely, rajta székely
Csak a régi vitézséggel,
Mert, ha elvész ez a véghely,
Magyarország vele vész el! . . .

Hogy mehetnél, drága vérem!
Északon fönn, s messze délen,
Kősziklákon s vad fenyéren
Porlodoz csontod fejéren.

1916. aug. 28.

AZ OLÁH BETÖRÉSKOR.

Ezt a gonosz gyalázatos kudarczot
 Szívünk elnyögni képtelen.
 Szégyentől és haragtól lángol arczod,
 Szegény meggyötrött nemzetem.

Ellenségid legaljasabb szemetje
 Jön és győz kardcsapás nekül,
 Népednek nyája bújva és remegve
 Vad zűrzavarban menekül.

Tanyád körül, míg villámfény vonaglott,
 Leselgő farkascorda állt,
 S az éjszakában őrizetlen aklot
 S sarkig kitárt kaput talált.

A gazda hol? Vagy nincs a nyájnak őre,
 A nyáj körül mért nem forog?
 S hol vannak a vadüldöző erőre
 Páratlan, hű komondorok?

A gazda nincs itt, félti palotáját,
 Félti a gyűjtött kincseket,
 S vérökkel védik fényes házatáját
 A nyájtól elvont hű ebek.

Négy hosszú század átka és keserve
 Sír benned árva nemzetem ;
 Gyötörve gondtól, bánattól leverve,
 Sorsod sötét, reménytelen.

Szorított, mart a szolgaság nyakörve,
 De lánczod el nem oldhatád ;
 Szived legszentebb szentélyébe törve
 Hányszor tiport gaz, durva láb.

Buzogtál, ámde nem volt tiszta oltár,
 Felgyújtni rajta lángodat.
 S boldogtalan, magaddal meghasonlál,
 Rontottad egyre tenmagad.

De azt hívéd, hogy annyi szégyen árán
 A béke csöndjét élvezed,
 S te az erős, most mint a gyöngé bárány,
 Torkodon a kést érezed.

Szégyentől és haragtól lángol arcod,
 Szegény, meggyötrött nemzetem ;
 Ezt a gonosz, gyalázatos kudarcot
 Szívünk elnyögni képtelen.

ÁLMODÁS RÉGI TAVASZRÓL.

Parancsolom a képzeletnek :
 Gyermek legyek — s ím az vagyok ;
 Érzem hevét rég eltűnt kikeletnek,
 S rám régi fényes nap ragyog.

Gyöngyözve perg a házereszrül
 Az olvadás a jégcsapon ;
 Új élet árja fut rajtam keresztül
 Az éltető, meleg napon.

S csak nézem, nézem, méla gyermek,
 Hogy' hull alá csepp csepp után ;
 Lenn buborékok szaporázva kelnek
 A feccsenő cseppek nyomán.

Lágy hóbul összegyűlt vizeknek
 Tócsái ott az udvaron,
 Rajtok, futó reczés hálót rezeitet
 A játszi, kósza fuvalom.

A vén tetőkre zöld mohbársony
 Terít királyi szőnyeget,
 S a kristálytisza lég olyan csodásan
 Mélyíti fenn a kék eget.

De kedves ám a barna föld is,
 A mint a hó alul kikél,
 Itt-ott kivillan egy tenyérnyi zöld is
 Mutatva, hogy nem úr a tél.

A vén istálló enyhe, déli
 Falán, hol jól megtűz a nap,
 Nyüzsögve már az «Isten tehenkéi»,
 Piros bogárcák rajzanak.

A tyúkok is a fal tövében
 Ott sütkéreznek a napon ;
 Dús tollukon a déli nap tűzében
 Arany-zománcz ég, gazdagon.

A tárgyak : a fény tükrözői,
 A merre csak járok, kelek ;
 Boldog szemem fölinni alig győzi,
 Annyi a fény, szín és meleg.

De zordon még amott az erdő,
 Barnulnak még a puszta fák . . .
 Súgd meg nekem, te víg tavaszi szellő,
 Ébrednek-é az ibolyák?

SZŐLŐHEGYEN.

Ősz az idő már, a levél
 Piros a meggyfán, mint a vér.

Váltva a sárgás színeket ;
 Szanaszét véres szigetek.

Szél fut a szőlő-hegyen át,
 Hallani síró sohaját.

Panaszos jajjal nyög bele
 A szedett tőkék kebele.

Összekuszálták levelét,
 Földön az oldott kötelék.

Fürt, a lefosztott venyigén
 Nem mosolyog már az idén.

Majd csak az új nyár melegén
 Zsendül az új fürt új venyigén.

Zsendül-e vajjon? Tudja az ég :
Új tavasz, új nyár jön-e még? . . .

Sárga halálszín közepett
Szanaszét véres szigetek.

Elfog a kétség, hogy a nyár
Vissza nem is tér soha már.

1916.

SZÉLMALOM.

Hej halom, hej halom, kis kávai halom,
 Mikor még tetődön ott állt a szélmalom!
 Mátra felől mérges szél kapott alája,
 S forgott, forgott, forgott széles vitorlája.

Rakott szekér oda ritkán szokott állni,
 Csak a szegénység járt, örölni, darálni ;
 Síró taligáját, darabocska zsákkal,
 Egy-egy zsellérasszony tolta fáradsággal.

De azért a rozzant, rozoga malomban
 Még sem telt az idő álmos unalomban ;
 Pergett a sok szomszéd- s komaasszony nyelve,
 S járt a garad folyvást, vígan kelepelve.

Járt, a mikor szél fújt ; de gyakorta nyáron
 Egy levél se mozdult az egész határon,
 S állt a malom búsan, ajtaja-bezárva,
 Hetekig sem lendült leeresztett szárnya . . .

A hogy' alácsüngött nagy szárnya erőtlen,
 Mintha ma is tisztán itt állna előttem.
 Körül a kerek ég egy ragyogó ráma,
 S a fénysugaras táj színes panoráma.

Malom közelében legeltet a csordás,
 S széles, poros úton ép most foly a hordás ;
 Magasan megrakott kocsik sorát látom
 Lefelé sietni a napos dombháton.

Üres kocsik szemben, hordásra szerelve,
 Futtatnak az úton, repülő port verve ;
 Áll a kocsis hetykén, lobogó gatyával,
 Néha egyet-egyet csördít ostorával.

Szélmalom lábánál napnyugatnak dőlő
 Oldalán a dombnak hogy zöldel a szőlő.
 Lángol a nap, lángol, pörzsölve, aszalva,
 Lombos venyigék közt sietek az aljba . . .

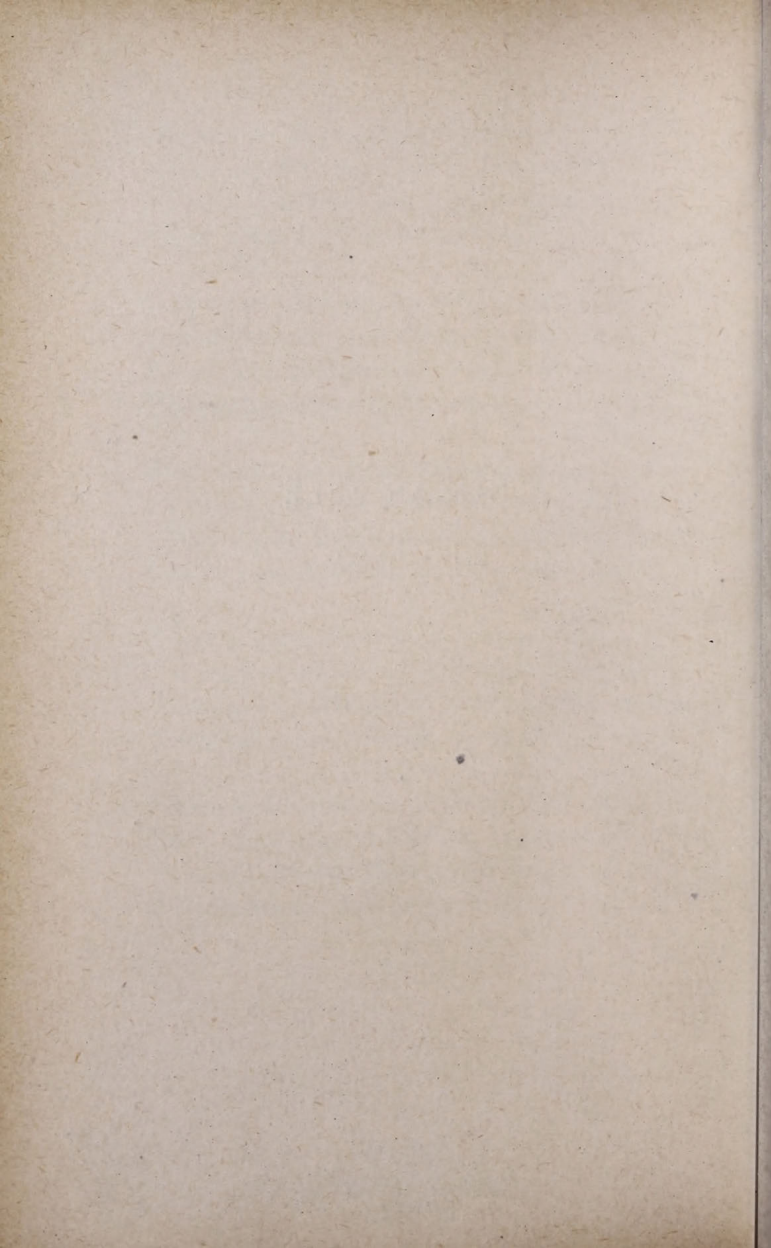
Selymes, puha fűben jó itt heverészni,
 S a ragyogó mennybolt kék magasát nézni.
 De mi ez? . . . Szememre mintha homály szállna,
 Tovatűnik a kép, multam derüs álma . . .

Csak a malmot látom. Mintha nőttön-nőne,
 Nagy, sötét, morajló felhőkre vetődve ;
 Az éjbe bukó nap vörösen süt rája,
 S forog, forog, forog véres vitorlája.

1916.

A BUKÁS FELE

(1917—1918.)

ERDÉLY.

Erdély, te a hit és magyar szabadság
 Mentsvára rég, s ma is szegletköve
 Magyar hazánknak, szentelt föld nekünk,
 Óh, hányszor lelkesedtünk multadon,
 S hányszor sirattuk sok-sok gyásznapot!
 Nincs rajtad egyetlen göröngy se már,
 A melyet meg nem öntözött a vér.
 Szép völgyeidben s bérceid között
 Azért fogott meg úgy magyar fajunk.

Idegen fajnak árja jött a bércekről,
 Holt víz gyanánt elöntve völgyeid,
 Hogy a virágzó termőföld helyén
 Mocsár fakadjon . . . És fogyott a föld,
 S nőtt a veszély . . . Gonosz, hazug mesékkal
 Vitatni kezdték néped ősjogát.
 S midőn kitört a vész és a világ
 Négy sarka égett : a kaján, irigy
 Szomszéd reád tört, hitszegőn, orozva.
 Az alvók torkát elmetszé a kés,
 S az, a ki ébredt, félig meztelen
 Futott az éjben, mentve pusztá éltét.
 Az égre néztünk, hogy nem látjuk-é
 Közelgni fenn, a fényes Hadakútján,

A hű Csabát, halott vitézivel,
Megmentni népét a végpusztulástól?

Az ég velünk volt, megjött a segély;
Kik megcsufoltak, megcsufoltatának,
S azok, kik a dögkeselyűk mohó
Falánkságával vágták körmüket
Élő testünkbe, mint véres dögök
Úsztak az Olton, kifelé hazánkból.

Erdély fölül már elvonult a vész,
De még határainkon ott lobog
A messze dörgő villámok tüze.
És szívszorongva sóhajtunk : Uram,
Tekints le ránk, tekints kegyelmesen,
Törd meg a romlásunkra esküdött
Sok átkos ellenség konok daczát!
Ragyogjon ránk megint a béke napja,
S hozzánk való te nagy kegyelmedet
Dicsérje, áldja hálaénekünk!

Testvéreim, az Úr nem is hagy el,
Ha el nem hagyjuk őt és útait;
E szörnyű tűzvész, melyben egy világ ég
S a melyben annyi tenger kincs, vagyon
És millióknak élte hamvad el:
Égesse mind ki, a mi csak salak.
Minden magyar kebel salaktalan
És törhetetlen tiszta ércz legyen,
Harcban, békében egyaránt erős.

A béke napja majd csak felvirad,
 Virágokat fakaszt a sírokon,
 Éltet s termékenyít. De a magyarnak
 A béke is harcz, s jaj nekünk, ha tán
 Gyöngék találnánk lenni, a kik oly
 Hősök valánk a véres harczmezőn.

Hogy meg ne lepjen készületlenül
 Az új idők csatája, mely reád vár :
 Nézz az igazság és önismeret
 Tükrébe népem, s lásd meg bűneid.
 Gyűlölni úgy ki tudna, mint te tudsz,
 A hogy' te gyűlölöd tenvéredet?
 Nem érzed-é, hogy átok ez te rajtad,
 S e gyűlölettől elbukik hazád?
 Óh forrjon össze forró szeretetben
 Minden magyar szív, mind egy célra törve!
 S dobd el magadról a czafrangokat,
 Miket hiúság s dőlyf akaszt reád,
 Túrd fel kemény munkára két karod,
 Feszüljenek dagadva izmaid,
 Verejtékedtől válják virulóvá
 Az istenáldott gazdag ősugar.
 Ne hagyj egyetlen talpalatnyi földet
 Elveszni abból, a mi a tiéd,
 S ha azt ohajtod, hogy mély sírjaikban
 Apáid boldogan pihenjenek,
 S egykor tulajdon porló tested is
 Békét, nyugalmat leljen ott alant :

Arról se mondj le, a mi elveszett,
 Küzdj érte, hogyha kell, koplalva, fázva,
 Küzdj érte, míg csak vissza nem szerezted.

Okulj a multon, használd a jelent
 S élj a jövőnek. Életünk muló,
 De a hon élte végtelen legyen.
 Bő istenáldás töltse házatad,
 Nőjjön, miként a vessző, bokrosával
 A szép, erős, víg gyermekek hada,
 Nőjjön serény munkában, szorgalomban,
 De legkiváltkép istenfélelemben.

S ti oktatók, kiknek gondos kezébe,
 Mint drága kincs van annyi szív letéve,
 Annyi gyermekszív, lágy hajlítható,
 Könyörgjete, hogy a Mindenható
 Árassza rátok lelke dús kegyelmét,
 Adjon meleg, hű szívet, tiszta elmét,
 Hogy értsétek magasztos hívatástok,
 S a termő földbe, a melyet felástok,
 Hintsetek tiszta, jó, nemes magot,
 Nemes gyümölcsök, úgy teremnek ott,
 Magyar hazánk és drága gyöngye Erdély
 Hogy szebb legyen a paradicsomkertnél.

HALOTT FÁK.

Fáim, ti szegény fák, itt a kikelet,
De ágak alszik, nem hajt levelet ;
Csókjával a nyájas, az enyhe sugár
Hasztalanul költi, ébresztgeti már.

Volt tél ezelőtt is, fagy- s zúzlehelő,
Foga törként villant szikrázva elő,
S míg szórta, söpörte a szél az avert,
A húsba s egészen a csontba bemart.

Ti is éreztétek, jó fák, eleget
A csikorgó, metsző, éles hideget ;
Hallgattam elégszer, fél éjeken át,
A didergő ágak síró panaszát.

De jött a tavasz s vele ifjui kedv,
Pezsegve dagadt fel a fában a nedv,
S kicsalta az ágbul a játszi meleg
A virágtakaró puha kis levelet.

Itt a tavasz újra s hogy álma kitölt,
Újulva, pihegve fölérz a föld ;
Már visszamosolygva a nap mosolyát,
Kibúttak a fűből a kék ibolyák.

De fák, ti szegény fák, nem érezitek,
Hogy lanyha meleg van, nem téli hideg.
Az ág meredez feketén, kopaszon,
Egy árva rügyecske se duzzad azon.

Mit várom esengve tovább botorul,
Hogy ágakok újra virágba borul,
S rám zsenge gyümölcse pirulva mosolyg?
Óh kába reménység, nem ébred a holt!

Öreg vagyok én már, ti fiatalok,
De mennyi ma, mennyi, az ifju halott!
Százezerek hullnak a harcz mezején,
Siratni se merlek, fák, titeket én.

ÖRÖK BÉKE.

E sártekén a jajszó örökös,
Megront a bűn, az eredendő átok,
Mért nem jön egy hatalmas üstökös,
Végigsöpörni a világot?

Hadd ölne itt ki minden életet,
Hervasztaná el az élet csiráját,
S a némaságba súlyedt föld felett
Örök halál terjesztené ki szárnyát.

Óh szép lehetne földünk, mint a kert,
Melyet galádul eljátszott az ember ;
De a kaján pokol reá lehelt,
S megtelt iszonynyal, gyászszal, gyötrellemmel.

Nép ellen nép egymásra törve dúl,
A gyűlöletnek már határa nincs is,
Nem marczangolja ily veszett-vadúl
Véres zsákmányát a bengáli tigris.

S míg vér borítja künn a harcz terét,
Mást itt se látsz, mint harczot és harácsot,
A sápadt inség kiaszott erét
Vigyorgva szívják vámpír uzsorások.

S az ember, a kit szörnyü gögje már
 Felhők felett vas-szárnyat öltve hordoz :
 Az égtől egyre távolabbra jár,
 S folyvást közelb, közelb jut a pokolhoz.

Bár jönne már az *ország*, mely után
 Milliók imája száll két ezred óta ;
 Ne rontanók egymást gazul s bután,
 Ne lenne többé zsarnok és helóta.

A szeretet ragyogna, mint a nap,
 Minden zugot, minden szivet betöltve,
 És jönne kor, egy szebb, ártatlanabb . . .
 Óh szállna bár alá a menny a földre!

De ha öröklő itt a bűn s a jaj,
 S az egy akol elérhetetlen álom :
 Találja föl ez átokverte faj
 Az örök békét az örök halálban.

MI JOBB ?

Jobb az este, mint a nappal,
 Jobb az éjjel, mint az este,
 Ébrenlétnél jobb az álom,
 Az életnél a halál.

1917.

SÍRVERSEM.

Elköltözött a földi határrul,
 Földvár fenekén deszkát árul.
 Ne sirassátok, nem nagy eset,
 Egy evőszájjal kevesebb.

1917.

TAVASZI FAGYOK FÖLDJE.

Tavaszi fagyok gyászos földje,
 Szívszomorító nézni rád ;
 A pusztulás jár itt süvöltve,
 Bimbóban vész el a virág.

Gyümölcs a fákon meg nem érhet,
 Áldást nem ont a zöld vetés ;
 Sok itt a bíztaó ígélet,
 De a beváltás oly kevés.

Hajh, nékem is csak csalfa kép volt
 A dús mezőn rengő arany,
 A szép remény, mint pára szétfolyt,
 S tarlót talált meddő nyaram.

A perczczel tűnt a semmiségbe,
 A sok, sok érzés, gondolat,
 Csupán csak egy kis töredéke,
 Mi dalba öntve megmaradt.

Nem festi nap, se bujdosó hold,
Az örök semmi tengerét,
Testetlen árnyként rajta ott bolyg
Mind az, mi egykor bennem élt.

Egész világ volt, s hogyha mégis
Köddé enyészve oda van :
Merüljön a kis töredék is
Az örök éjbe nyomtalan.

1917.

ÁLMOMBAN.

Álmomban ültem egyedül s unottan,
 Dübörgve vitt a gyors vonat.
 Éj volt. Az ablak üvegéhez nyomtam,
 Hűsíteni, égő arczomat.

Beárnyékolva pislogott a lámpa,
 Tört fénye félhomályba fúlt ;
 Néztem ki a sötét nagy éjszakába,
 Mely a vidékre ráborult.

Előbb egészen egyszínű sötét volt,
 Míg hozzá nem szokott szemem,
 Csak itt-ott tűnt fel egy parányi fényfolt,
 S suhant el újra hirtelen.

Majd lassanként a tárgyak is kiváltak :
 Futó fák, egymást kergetők,
 Völgy és patak, úszó fehér ködárnyak,
 S nagy, néma szunnyadó mezők.

Hallgattam a kerekek kattogását,
 Úgy kísért, mint a gyász-zene,
 És elfogott valami nagy sivárság
 Kietlen, átkos érzete.

Egyszerre csönd lett, s egy szempillanatban
 Eltűnt alólam a vonat,
 S vak éjben, zord uton, gyalog haladtam,
 Vonszolva vérző lábomat.

Mentem szorongva. Mint a végtelenség
 Vonult tovább a gyászos út,
 Előttem a sötét reménytelenség,
 Folyvást sötétebb, szomorúbb.

Év évre jó. Oly rég volt már ez álom,
 De gyásza itt maradt velem,
 S a végzetes vad utat egyre járom,
 Vigasztalan, reménytelen.

1917.

ÚJ NIBELUNGOK.

Ez a makacs, vad küzdelem
A gyűlölet halálos, zord vitája.
Fülemben itt cseng szüntelen
A nibelungok nagy tragédiája.

Germán hűség, germán erő
Megáll a vész között szilárdan ;
Kőszirt, az égboltig verő
Habtortlatok örvongó ostromában.

Még áll a szirt. De meddig áll?
Már repedezni kezd az alja.
Csak vájja, vési a vad ár,
A végtelen víz egyre víjja, marja.

Idő múlik, idő halad ;
S én látom, szívszorongva, félve :
Eljő a szörnyű pillanat,
Midőn a bér cz dörögve dől a mélybe.

Mily zuhanás lesz! A fület
Süketté dörgi forгатagja,
Vért megfagyaszt a rémület,
Megreng belé a föld szilárd alapja . . .

Óh jaj, százszorta jaj nekem,
Nemcsak riadt nézők leszünk mi,
Együtt fogunk, én nemzetem,
Az óriás kőszállal elmerülni.

Magyar hazám, boldogtalan,
Feltámadást nem érsz te többet,
Eltűnsz örökre, nyomtalan,
S a bús felejtés árja zúg fölötted.

1917.

FECSKE PAJTÁS.

Méz-szedő méh, áldott kis bogárka,
 Hogy' eldúdol s dolgozgat magába ;
 Munkás, a kit csak a munka éltet . . .
 Fecske pajtás, ne bánts d te a méhet.

A gyepűn is átrepül nyilalva,
 Néki nem szól semmi kert tilalma ;
 Ily vendégtől a kertész se félhet . . .
 Fecske pajtás, ne bánts d te a méhet.

Nem leselgő, csalafinta tolvaj,
 Mint a hetykén fütyülő rigófaj.
 Fák virágán vígan döngicsélget . . .
 Fecske pajtás, ne bánts d te a méhet.

Kert után a rétet is bejárja,
 Bizony ott sincs senkinek bajára ;
 Égi harmat csöppjéből megélhet . . .
 Fecske pajtás, ne bánts d te a méhet.

Mit virágok szúzi kelyhe feltárt,
Gyűjtögeti gondosan a nektárt,
Sárga sejtbe hord aranyló mézet . . .
Fecske pajtás, ne bántsđ te a méhet.

Fecske pajtás, nézd csak a karámot,
Légy- s böğölyhad ott szedi a vámot,
— Vėrivó nép — azzal űzd az éhed.
Fecske pajtás, ne bántsđ te a méhet.

1917.

TAVASZI DAL.

Mikor a lég, így pünkösdi tájba',
A bodza illatától fűszeres :
Ifjúkorom sok édes álma
Föl-fölkeres.

Eremben a vér újra pezsdül,
Mint ifjuságom ébredő korán,
A hajnal bíborfellegestül
Ragyog le rám.

S a rózsza tövisétől újra vérzem,
Mely pajkosan szívembe tört,
Édes kínját is újra érzem,
Mely úgy gyötört.

1917.

TULIPÁNFA.

Tulipánfa sátoros pompája,
 Egész kertben alig akad párja.
 Nagy levelét terjeszti kevélyen
 Hogy virága, mint királynő éljen,
 Annak szánta maga a természet . . .
 Csöppentett-é kebelébe mézet?

Büszke virág, gyönyör az illatja,
 De a méhet mégsem csalogatja,
 Gyorsan elszáll, elcsap az mellette,
 Azt gondolnád, hogy észre se vette.
 Tudja talán, hogy a mit a méh szed,
 Nem rejt az a büszke virág mézet.

A virágot hogy először látta :
 Szépségét a méh is megcsodálta,
 Útját mikor arrafelé vette,
 Az az illat meg-megszédítette ;
 Mámorosan másfelé se nézett.
 Nem is hordott a köpűbe mézet.

De a méh a kötelesség rabja,
Megy, a merre útja ki van szabva.
Gondol-é a gyönyörű virágra? . . .
Munka az ő otthonos világa,
Igy leli a késő napenyészet,
Gyűjti, hordja a viaszt s a mézet.

Nagy levelű sátoros fa árnyán
Pillangó-had libeg tarka szárnyán,
Léha lepék, sárga nagy darázsok
Hadd rajongják körül a virágot,
Szürke bogár, nincs neked ott részed,
Menj nyugodtan, gyűjtögesd a mézet.

1917.

ÖNGYILKOS MONOLÓGJA.

Fejem maradjon tiszta, ép,
 A míg a sárga váz-halál
 Reá nem nyomja bélyegét . . .
 E fényes templomot,
 Hol annyi márvány és arany
 S oly sok művészi alkotású
 Kép és szobor ragyog,
 S szeráfi ének hangja zeng :
 Én szét nem rombolom soha.

Szivemre van csupán,
 Bolond szivemre panaszom :
 Mért lázadoz szünetlen,
 S a félrevert harang szavával
 Miért sikoltoz, jajveszékel,
 Miért harangoz tűz elé,
 Megrontva nyugtomat?

De elhallgattatom.
 Bugyogva foly belőle majd a vér,
 Aztán szép csendesen szivárog,
 Riadt verése is megáll,
 Szememre éj borul.
 S elalszom — alszom, alszom —
 Örökre — mindörökké.

FÁIM KÖZÖTT.

Az én kezem paraszti kéz,
 Már toll helyett szerszáma kés ;
 Fáim vadhajtásit nyesem,
 Elbíbelődöm szívesen.

Irtom a hernyót s a gonosz
 Férget, mely annyi kárt okoz.
 Magát befúrja a galád
 S megőrli a fa oldalát.

A munka közt kérges kezem
 Sokszor bizony megvérezem.
 Eh, karczolás, nem nagy dolog,
 Jobb, hogyha rá se gondolok.

S dolgozgatok békén tovább,
 Vigasztalom a béna fát,
 Mely téli fagytól betegen
 Mutatja nagy sebét nekem.

Sok itt a seb, de nem csoda,
 Ily szörnyü tél nem volt soha ;
 Inkább azon nem fogy csudám,
 Baj hogy csak ennyi van csupán.

Hajh, mennyi így is a beteg . . .
 Hová lett síma kérgetek?
 A gyilkos fagy megvagdálá,
 Itt-ott rongyokba' csügg alá.

De oly csodás az őserő,
 Dagadva tör a nedv elő,
 Árad, hol egy kis rést talál,
 S előtte hátrál a halál.

A száradó fa is kihajt,
 Magát a seb kiforrja majd,
 S fáim fölé dús sátorul
 Megint sötétzöld lomb borul.

Óh természet, példázatot
 Egész a szívemig hatott,
 Úgy-é azt súgja ez nekem
 Hogy felvirul még nemzetem?

ÁGNES.

Hejh, te pajkos Ágnes, csacska unokám,
Te folyvást rikoltó kis gyöngycsibe lány,
Bármí semmiség is víg kacajra kelt,
Lármádtól de hangos a ház, meg a kert.

Halk szavú öcsécskéd hallgatag, komoly,
De picziny hugodból a szó egyre foly ;
Ő is oly beszédes, a minő te vagy,
Mint a zöld vetés közt búvó pittypalatty.

Jó vér buzdulása hajt így titeket,
Asszonyi természet már kiütöget ;
Hogyha férjetek lesz, jaj, szegény feje,
Reggeltől napestig csenghet a füle.

De ha kis kacsótok, csacska nyelvek,
Oly serény s ügyes lesz, mint a nyelvetek,
Hálát ad az égnek, kinek levesét
Ti sózzátok egykor, mint jó feleség.

MIÉRT?

(A cseh amnesztia kihirdetésekor.)

Miért

Hullattál annyi hősi vért,
 Én nemzetem?
 Belőle áldás nem terem,
 Úr lesz a czenk, a becstelen,
 Te félreállhatsz dicstelen,
 Kelepcze vár s farkasverem
 Hűségédért.

Miért

Töröd magad kegymosolyért?
 Tenyereden hordod szived,
 Túlárad, elragad heved,
 De «hű magyar» bár a neved,
 Rugdosnak egyre, mint ebet,
 Egész világ rajtad nevet
 Balságodért.

Miért

Hullattál annyi, annyi vért,
 Megállva mindig a sarat?
 Ha ott, a hol vetsz, más arat,
 S hazád rab és koldús marad!

Négy százados nagy átok ez,
Átoknak is sok ez, sok ez.
Égben örök hát a harag?
Kálváriánk véget nem ért?
De hát miért, miért, miért?

1917.

ELTŰNT NYÁR.

Köd, sűrű köd, s milyen korán!
Megjött az ősz egy éjszakán.

Tegnap nyár volt, fojtó meleg,
Pörzsöltek a forró szelek ;

A nap lángot szórt szerteszét,
De este megdördült az ég,

Zápor zúgott a síkon át,
Elverte jól az út porát.

Aztán szép lassan esdegélt,
Álomba mormolá az éjt.

Szememre is álmot szitált,
S láttam ködülte őszi tájt,

Utam nagy könnyes fák alatt
Dérharmatos fűvön haladt.

A lég nyirkos volt és hideg.
Fázom . . . s ámulva ébredek.

Az ég csak egy nagy szürke folt,
Álom, való hogy' összefolyt.

Egy éjszakán — egész csoda —
A nyár, a nyár hogy' lett oda.

1917.

BÚS SZÉL ZOKOG ...

Bús szél zokog,
Elmúlt a nyár,
Álmodni már
Én nem fogok.

Olyan rövid
A nyári éj,
De álma mély,
Friss hajnalig.

Éj s csend ölen,
A nyár szakán,
Tündér leány
Hajolt fölém.

És hímezett
Szép álmokat,
Nem fest olyat
Művész-ecset.

Most könny itat
S gond súlya nyom,
Le sem hunyom
Pilláimat.

Bolygok vadon
Legközepén,
Nem alszom én,
De álmodom.

S álmom sötét,
Mázsás teher,
Nem bírom el
Fojtó ködét.

S csak komorul,
Már jó telem
S rám végtelen
Vak éj borul.

Hallgass szívem,
Mit háborogsz :
Aludni fogsz,
Álmodni nem.

1917.

DAL ÉS SZERELEM.

Míg a madárszív lángol, égve,
Száz daltól hangos a csalit ;
De ha a szerelemnek vége,
Elnémul véle a dal is.

Költő, a szíved dalra vágyik,
S áldott az égi kegyelem,
A késő tél kemény fagyáig,
Ha elkísér a szerelem.

1917.

ÖREG DALNOK.

Ne féltsd a dalost, az ősz öreget,
Csak a vén varjú hangja rékedt ;
Nem hagyja őt cserbe jó régi kobza,
Belőle a dalt tisztán kihozza.

S kobza ha tisztán zöng, az néki elég,
Nem irigyli mások lármás sikerét ;
Bérért, se babérért lelkét el nem adja,
Mint a szabad sólyom száll gondolatja.

Átröppen a multba s dalt újra terem
Tavaszi és ifjúság, virág, szerelem,
Hintve pazar módon bűbája varázsit,
Rózsák tüze úgy ég, hogy szinte parázslik.

S bejárja a völgyet, a kék ibolyást,
Hímes a rét, mint egy királyi palást,
Hangos a kis csermely pajkos csevegése,
Tükrét suhanó szél borzolja reczésre.

Sík pusztá fölött is kedvére kering,
Hol szőke kalászkok hab tengere ring ;
Langy légből az ákác az illatot ontja
S szól a legelésző nyáj méla kolompja.

Majd bánatosan, könnyfátyolosan,
 Rég beomolt sírok halmához oson.
 Hallja az elmúlás bús őszi szelét,
 Hogy' söpri a fák sárgult levelét.

De szárnya röpíti, ragadja tovább,
 Feltúrt tereken, romhalmokon át.
 Dörögnek az ágyuk, a harcz dühe tombol
 S láng csap ki a földből, vagy tán a pokolból.

Drága magyar vértől vereslik a föld,
 S a merre a szem lát, kígyók raja költ . . .
 Szörnyű ez a kép, s menekülni akarva :
 Sikongva repül mind magasabbra.

S a bér cz tetején megül komoran.
 Ott lenn a sötét sors vad árja rohan,
 Árny kél fenyegetve s kúszik fel alantól,
 Megcsuklik a dal, s a húr lepattan a lantról.

ŐSZI BETAKARÍTÁSKOR.

Elmentek a fecskék, elmentek a gólyák,
 Betakarítgatom termésem utóját ;
 Letarolt határban
 Hideg őszi esső veri a két vállam.

A szitáló esső s permetező pára
 Szürke fátylat sző a kifakult kopárra.
 Eltakarva félig,
 Távol kerek erdő árnyrajza sötétlik.

Lombos az erdő még, vagy már leveletlen?
 Mit bánom, dalát is ha rég elfeledtem.
 Hogy hangokat halljak :
 Rekedt károgaással kóválygnak a varjak.

Kárognak a varjak, az idő már zordul,
 Hidegen fú a szél, akármerről fordul,
 Nincs langy lehe délnek . . .
 Fáradt öreg ember többé mit reméljek?

Kikeletkor a szív telve reménységgel,
 Szent csipkebokorként lángol, de nem ég el,
 Baj, gond le nem győzik,
 Vágya valósultát várja egész őszig.

De végigtekintve az őszi kopáron,
 Látjuk, hogy reményünk, mind, mind, üres álom.
 Csak a bú valódi.
 Nem akarok többé remélni, csalódni. . .

Ballagok, ballagok lecsüggesztett fővel,
 Nem törődöm a halk, suhogó essővel,
 Fejemet csak mossza,
 Míg az avart lábam egyhangún tapossa.

Hallgatom a száraz levelek zörgését ;
 De alkonyul is már, leszáll a sötétség.
 Csakúgy botorkálok . . .
 Nem kerül-e vajjon lábam elé árok? . . .

AZ ÉLET VIZE.

A mesebeli vízre vágyom,
 Az élet éltető csodás vizére ;
 Áttörve sárkányfúttá lángon,
 Elmennék a világvégeig érte.

A harczmezőket mind bebolygnám
 A merre csak magyar csontok pihennek ;
 Elhinteném a sírok ormán
 Egy-egy csöppjét éltet vivő vizemnek.

Minden csont megmozdulna tőle,
 Fény gyúlna lenn a sok rög-nyomta szemben,
 Ki halva dőlt a vérmezőre :
 Mind talpra ugranék, hétszerte szebben.

Mögöttem órjas had robogna,
 Dalolva lejtő bokrétás vitézek,
 S a haza földje feldobogna,
 Mint szív, mely az örömtől szinte részeg.

Elfúlva lázas sietésben,
 Anyák futnának, hű nők, gyenge mátkák,
 Elsírni egy nagy hosszú ölelésben
 A mult minden keservét, minden átkát.

Kipp-kopp. Jönnétek, ámde búsan,
 Ti is, lerongyolt csonka-bonka társak . . .
 Korsómba' víz tinéktek is van!
 Hát tűzre mankó! Több nyomort ne lássak!

Ragadjátok meg igazában
 Az ekeszarvát, vésűt, kalapácsot,
 S élet virul fel a hazában,
 Az ős ugar minőt még sohse látott!

Kiáltok én, de hajh, az éjben
 Varázsigém mindhasztalan kiáltom . . .
 Aztán sokáig eltűnődöm ébren.
 Vigasz, remény csak álom, balga álom.

KÉSŐN TELJESÜLT VÁGY.

Kis falu csendje,
 Óh, hogy feledne,
 Ki benned élt és messze hágy ;
 Ember-vadonban
 Ott sírt dalomban,
 Ott sírt utánad mindig a vágy.

Mezőn s a kertben,
 A merre keltem,
 Békét lehelt az enyhe zöld,
 Minden virágban,
 Nyájas-vidáman,
 Egy ismerős arcz üdvözölt.

De ember-árban,
 Ha szerte jártam,
 Szemem káprázott, szédült fejem,
 S pirulni készíté,
 Azt vettem észre :
 Az ismerőst sem ismerem.

Az áradatban
 Hányszor haladtam
 Köszöntés nélkül így tovább ;
 Töprengtem aztán :
 Ki elhaladt, tán
 Jó ismerős volt. S szúrt a vád.

Város zajába
 A falu álma
 Elkísért híven s el se tűnt.
 Két éltet éltem :
 Köznapi éltet
 S egy álom-éltet messze, künt.

Az év megy és jön,
 Most végre későn,
 Elérte vágyam, a mért epedt ;
 A pusztá csendje
 Susog fülembe
 Szomorú, bágyadt, halk éneket.

Nem a tavasznak
 Napsütte, gazdag
 Virágos völgyét járom én ;
 Kisült kopáron,
 Bús őszi tájon
 Köd s szürke árnyék int felém.

S lassan mögöttem
 Elvész a ködben
 Az ismerős völgy és halom.
 A nap hanyatlik.
 Óh, vár-e addig,
 Mig elzengem késő dalom?!

JÖVŐBE LÁTÁS.

Ha baj közelg, előre érzem,
 — Pedig de jönnek a bajok —
 Sebem sincs, már előre vérzem,
 Egyszerre száz seb is sajog.

Gyötörve, tépve szívet, elmét,
 Gondok kerengnek szüntelen,
 A mult, jelen s jövő keservét
 Egyszerre s folyvást szenvedem.

Képzelmem ébredő világa
 Korán kinyilt, mint a virág,
 És itta nagy-mohón magába
 A harmatos fény mámorát.

Boldog szemem csodálva nézte
 A nagy, dicső természetet,
 Napkelte nékem, s napenyészte
 Új s új csodákat hirdetett.

De megfogott egy szörnyü átok,
 Valami titkos bűvölet,
 S mióta a jövőbe látok,
 Nyugalmam eltűnt, odalett.

Ha csend van is, hangok kísérnek,
 Hárangkongástól bűg fülem,
 Nincs némasága néma éjnek,
 Morajlik és zúg szüntelen.

Úgy bánt a mult, hogy a mi történt,
 Másíthatatlan végezet ;
 Bánt a jövő, az éhes örvényt
 Hogy elkerülni nem lehet.

Töprengék én tíz hosszú század
 Tengernyi gyötrelmén, baján,
 S látom a bűn-sodorta szálat
 Nőni a végzet orsaján.

Óh nemzetem, bűn és botorság
 Bénítja folyvást hős kezed . . .
 S el tudja-é kerülni sorsát,
 Ki úgy és annyit vétkezett?!

SIRATOM AZ EMBERISÉGET.

Ki tudna remélni, hogy jobb napot ér?
A csillagokig feccsen föl a vér.
A nyomor látása is éget,
Siratom az emberiséget.

Szédületes gyorsan, száguldva haladt,
Évezredet élt félszázad alatt,
Fenn szállt, magasabban a sasnál,
A mi rejtély, oldva van az már.

Föld, víz, levegő s a titkos erők,
Hódoltak az emberi elme előtt.
A ravasz sátáni ígéret,
A tudás termése, megérett.

S a büszke tudás elkezdte merész
Hangon hirdetni, hogy isten : az ész,
S nézve öröknek a kis buborékot,
Azt hitte, az ember a vég-ok.

De hogyha bezárul a sugaras ég,
 Elsápad a színes szappanbuborék.
 Felhőkből szózat dörgött a világra :
 «Megbüntet ten bünöd átka.»

S nőtt a kaján önzés, szűk lett ez a föld.
 «Útadban a szomszéd? Hát veszszén el, öld!»
 S felgyújtva a négy sarkán a világot,
 Harcz lett, a minőt a vén föld sohse látott.

Már tenger a vér, s még egyre csorog,
 Őrület és inség torzan vigyorog,
 Arat a halál, míg száz Babilonban
 Fény, zaj, zene, táncz, vigalom van.

De közelg a nagy éj komor-feketén.
 Elnémul a zaj, kialszik a fény.
 Sötétben az ember sírját maga ássa,
 S felharsog a sátán rémes kaczagása.

1917.

BUJDOSÓ HOLD.

Szélzilálta fellegek közt
 Úszik a hold bujdokolva ;
 Bukdácsolva föl- s letűnik,
 Mintha ezüst récze volna.

Leveletlen puszta fák közt
 Sanyarú szél zúg zizegve ;
 Fenn a réczét egyre látom
 Menekülni új vizekre.

Átborzongok a hidegtől
 A kietlen őszi éjben,
 S fázva, félve botrogálok,
 Félig alva, félig ébren.

Ismeretlen félelemtől
 Szorul lázas szívem össze,
 S elfog egy nagy, nyugtalan vágy :
 Menekülni messze, messze.

A NAGY ÚT ELŐTT.

A hóihar kunyhód befűtta,
Megfagy lehellet és a szó ;
Már készülődöl a nagy útra,
Honnan nem tért meg utazó.

Kis otthonodtól úgy köszönj el,
Hogy többé nem látod viszont ;
De menj nyugodt, hideg közönnyel.
Bolond, ki gyáva könnyet ont.

A végzet egy, ha vánszorogva,
Bilincsed kínnal viseled,
Vagy fel a fényes csillagokba
Röpít a szárnyas képzelet.

Eljő az éj már nem sokára ;
De zúgolódni nincs okod :
Az örök fény egy kis sugára
Pár percze benned csillogott.

1917.

KALÁCS.

Öreg vagyok, életemben
 Sok jó kalács járt kezemben ;
 De olyan jót, olyan szépet,
 Pehelykönnyűt, hófehéret,
 Mint a milyent régesrégén
 Édes anyám sütött nékem,
 Soha világéletemben
 Se nem láttam, se nem ettem.

A mesében volt csak párja,
 Ha jó szellem parancsára
 Tündérerő egy éj alatt
 Felszántotta az ugarat ;
 Felszántotta, bevetette,
 Learatta, zsákba szedte,
 S reggelre, mint rózsás halom,
 Hókalács állt az asztalon.

Mint a boldog, szép mesében,
 Minálunk is úgy ment épen ;
 Este későn édes anyám
 Lisztet szitált fátýolszítán,

S reggelre, — mily tündér varázs! —
 Kisült a jó kulcsoskalács,
 Sütve szépen ropogósra,
 És pirosra, mint a rózsa.

Lépes méz is, mint a harmat,
 Harmat-méze gyenge rajnak,
 Hószín sejten átaranyló, . . .
 Ahhoz sem lesz több hasonló.
 Édesen folyt ajkaimra,
 Illatos, mint rózsa szirma.
 A virágok illatlelke
 Szúzi csókját rám lehelte.

CsókJa mézét homlokomra
 Édes anyám ajka nyomta.
 Szemem lángolt, arczom égett ;
 Soha annyi édességet.
 Mennyi bűbáj! Képzeletben
 Arany madár szállt felettem.
 Dala távol zengő hangja
 Szívem most is megdobbantja.

NAPSZÁLLTAKOR.

Fáradt napom nyugat felé tért,
 Uram, hálát adok a létért ;
 Bűnös, nagy bűnös volt a szám,
 Hogy annyiszor megátkozám.

Okom dehogy volt lázadásra,
 Csak hála-, hála-, háladásra,
 Kegyelmed annyi jót adott :
 Gyümölcsös ágként roskadok.

Adtál, Uram, áldott szülőket,
 — Áldom halóporukban őket —
 Porló kezük most is vezet,
 Hogy megragadjam szent kezéd.

Hű nőt is adtál, drága hitvest,
 Minőt az ifju képzelet fest,
 Koszorút boldog fejemen
 Rózsákból font a szerelem.

S víg gyermekajkak házunk csendjét
 Ezüst harang gyanánt becsengték,
 Idő haladt, s szemünk előtt
 Olajvesszőnk mind nagyra nőtt.

Egyszer barnább, másszor fehérebb,
 Sohsem volt szúke a kenyérnek.
 Ki többre vágyik, lelki vak,
 Kincs, nagy vagyon hiú javak.

De mégis dússá tett a lelked,
 Belém dalok lelkét lehelted,
 Zengő, csodás hármóniát,
 Kisérni hűn az élten át.

Egem borongott, vagy derengett,
 Az eolhárfa egyre zengett ;
 Nem a világnak szólt dala,
 Szivem lett könnyebb általa.

S ha néha tán az úti porban
 Keresztemet görnyedve hordtam :
 Az összeroskadás előtt
 Adtál, Uram te, új erőt.

Az utat most már megfutottam,
 Lerázhatom porát nyugodtan ;
 Új ég és új föld tűn elé . . .
 Megyek, örök fényed felé.

ELMERÜLŐBEN.

Ha gondgyötört izzó fejem
Észak jegére hajtánám :
Nem égne úgy nyugvó-helyem,
Aludni is tudnék talán.

Leomló vízesés gyanánt
Örvénylik, zúg a gondolat,
Megforgat és a mélybe ránt
A széttört habtajték alatt.

Ha síma, csöndes a folyó,
Virágos part lágy fövenyén
Merülni hús vizébe jó,
Elringva gondtalan, henyén ;

De ringatózni nem fogok
Zöld parti árnyban gondtalan,
A szirteken, hol hab zokog,
Ott, ott vergődöm én alant.

ELKÉSETT DALOK.

Míg volt, ki édes-örömet
Hallgatta volna énekem,
Szép nyár-szakán, múzsám, a rest,
Alig sugott pár dalt nekem.

Most, nem törődve eltűnt nyárral,
Mindegyre zöng ; de fájdalom,
Mint őszi ködbe a madárdal,
Hideg közönybe fúl dalom.

Szeretném újra visszahíni
Tavaszkorom', az ébredőt ;
Szeretném újra visszasírni
Az elpazarlott szép időt.

Hiú sovárgás . . . A havat
Zúgó, fagyos szél szórja már ;
Pár nap talán, s a hó alatt,
Ott szendereg dal és madár.

SZÁZ KAPUS VÁROS.

Város a lélek, száz kapu rajta . . .
 Erre tevéit karaván hajtja ;
 Szólnak a csengők, hangos a lárma,
 Drága teherrel tér a bazárba.

Koldus amottan, jön be sereggel,
 Rakva ragályos szörnyü sebekkel ;
 Rongy-ruha félig sem födi testét,
 Hogy, a ki látja, szíve megessék.

Itt katonái jönnek a sáhnak,
 A diadalmas nagy padisáhnak.
 Zaj-, zeneszóval mennek urokhoz,
 Csattog a tányér, sípja sikoltoz.

Ott beduin jó, sanda-sötéten,
 Szépmivü handzsárt rejt az övében,
 Lépdél alatta kényes arab ló . . .
 Vásáros-é, vagy pusztai rabló?

Itt gyaloghinton, — illata száll, száll —
 Fátyolos arczó szende virágszál ;
 Keltve a léget lengedezőre,
 Lebben a rabnők nagy legyezője.

Ott banya ballag, sánta szípirtyó,
Szeme gödréből leskel a kígyó,
Jós, javasasszony. Kéregető-e,
Vagy ravasz tolvaj? Óvakodj' tőle.

Dervisek itten, s itt a zsibongó
Utczai zajban, vén mesemondó ;
Üstökös csillag hosszú uszálya :
Száz meseváró csődül utána.

Ott meg olajjal — várja a város —
S déli gyümölcscsel árad az árus,
Együtt tolongva a tarka árral,
Vízfordók jönnek szürke számárral.

Utczán és téren e hangyabolynak
Ezrei sűrűn egymásba folynak.
Százféle szín, hang százféle tódul,
Szem elkáprázik, fül belebódul.

De száll a nap már, elpihen aztán
Nyúgati égnek bíboros alján.
Terjed az éjnek fekete árnya,
Szűnik a nyüzsgés, elhal a lárma.

Nyugszik a város, fölötte éj, csend,
Mécset eloltó, halálos mély csend,
Csak néha sír fel egy-egy «ill Allah» ...
De minden alszik, senki se hallja,

BÁRD MIKLÓSNAK.

A vád szivünkben ott zokog :
Korunk hogy oly sivár, fanyar,
S nem érti azt a dalnokot,
Ki lelke mélyeig magyar.

Te mégse vádold végzeted,
Van egy kebel, a mely megért,
S boldog kárpótlást nyujt neked
A közönyös százezrekért.

1917.

A PATAK.

A bérczi patak,
 A mint leszakad
 A bércz kebeléről,
 Folyvást lefelé tör.
 Hiába szakad
 Ezer darabbá,
 Gyöngyszinü habbá,
 Szalad, szalad.

Szirt-akadálytól
 Meg nem ijed,
 Nincs pihenője,
 A vágyteli vándor
 Siet, siet,
 Mindig előre.

Siet, siet
 A völgy kebelére ;
 De hogyha elérte,
 Ott sincs nyugovása,
 Medrét csak ássa
 Tovább, tovább,
 A síkon át.
 S nőve folyammá,

Árja olyanná,
Mint tengerár,
Keblét az önérzet,
Mit eddig is érzett,
Most nagy-méltán
Dagasztja már.

Rengeti ágya,
Betelt a vágya ;
Virágos partja
Ölve tartja
A nagy vizet.
De ő siet,
Végzete hajtja,
Nincs pihenése,
S bárha menése
Lassúdadabb,
Kél habra hab.
Tovább siet,
Hová siet? . . .
A tengerárba,
El, a halálba.

VÉN KAKAS.

Elvesztette a kakas
 Farka bokrétáját ;
 Kerülgeti komoran
 A szemétdomb táját.
 Szomorú már a szemétdomb
 S a szemétdomb tája.
 Oda van a vén kakas
 Farka bokrétája.

Nagy vitéz volt, nagy vidék
 Hajnal ébresztője,
 Sarkantyúja akkora,
 Alig lépett tőle ;
 Valóságos vörös zászló
 Tüzelő taréja.
 Közelében nem is mert
 Lecsapni a héja.

Gavallér volt, sohse lelt úgy
 Egyetlen szemecskét,
 Hogy oda ne hívott volna
 Négy-öt tyúkmenyecskét ;
 Hálás is volt jércze, tyúk,
 — Tetszett úri volta —

Meglapult, ha kotró szárnyal
Körüludvarolta.

Csipri-csupri kakasok
Hogyha észrevették :
Tiszteletből, félelemből
Szárnyuk emelgették ;
Még a nagy is kicsi lett,
Félve osont félre,
Ha feltűnt a vén kakas
Felséges személye.

Vége már! Nem tartja már
Vén fejét magasra ;
Belebútt az ördög egy
Fiatal kakasba.
Hetyke módon szembe szállt,
Soha ilyen dolgot —
Összecsaptak, toll repült
Szép piros vér csorgott.

Ha megállnak percze tán,
Meg meg újra kezdik,
Vágva egymás taraját
Verekednek estig.
Véres harczát két kakas
Hetekig is víjja . . .
Hatalom és szerelem a
Diadalmas díjja.

Vesztes már a vén kakas,
Tolla megtépázva,
Sullog-kullog véresen,
Porig lealázva ;
Szomorú már a szemétdomb
S a szemétdomb tája,
Más kakasnak díszlik ott
Büszke bokrétája.

1917.

EGY KÉP ELŐTT.

Csodás arcz. Elbűvölten állok,
Betelni nem tudok vele ;
Lelkem az eltűnt régi álmok
Arany ködével van tele.

S a köd közül lassan kiválik
Egy szép, mosolygó szűzi arcz ;
— Az édes seb sajog halálíg,
Ha Ámor egyszer íjjat ajz. —

Próbáltam szerelemtül égő
Dalokkal őt lefesteni,
S azt hittem : úgy ég, mint az ékkő,
S nem fogja fényét veszteni.

De gyöngé ám a szó ecsetnek,
A dal színetlen, szürke rajz ;
Nem él ma képe kedvesednek,
Eltűnt a fényes, édes arcz.

Lett volna dalaid korában
Tiéd egy ily varázs-ecset :
A szépség hajnalbíborában
Örökre élne kedvesed.

FÖL A NAPPÉNYHEZ.

A földi lét sötét fonákját
 Mutatja szüntelen kezed ;
 Lobogtasd inkább azt a fáklyát,
 Mely föl a nappényhez vezet.

Sötét az éj, sötét a bányá,
 Sötét a börtön és a sír,
 A lélek a derűt kívánja,
 Nagyon sok árnyat el se bír.

E sártekén kijut a részed
 Örömből, búból egyaránt,
 Ha inkább az örömet nézed,
 A bú bizony félig se bánt.

A *boldogságra* légy fogékony,
 Reményid romján is remélj ;
 Bolond, ki néma omladékon
 Örökké gyászol, mint az éj.

Hogy szívedet vérezni lássa,
 Ne rontsd meg azzal más szívét,
 Óh, más a dalnok hívatása,
 S ha dalnok vagy, más a tiéd.

Elég a gyáva siralomból,
Lantodról tépd le már a gyászt,
A földfeletti fényre gondolj,
Mit az beszél, azt magyarázd.

1917.

MORZSÁK.

Szabadság és szabadosság.

Félek, hogy azt a nemzetet
 Nagy bánat éri,
 Szabadsággal mely élni nem tud,
 Csak visszaélni.

Csak járom a járom.

Zsarnokság a szabadság szent nevében,
 Köszönöm szépen!
 Akárki rakja, úgy találom,
 Csak járom a járom.

Ostort nekik.

Konczot ha kívánnak
 A hűtelen éhes ebek :
 Ostort a zsványnak,
 Nem fejedelmi kegyet.

Giorgione.

Aphroditét akará vászonra lehelni. Csalódott,
 Szebb alak, ifju leány kelt ki ecsetje alól.

A HÓ.

Gyermekkoromban
Ujjongva futottam
Ki a szabadba,
Midőn szakadva
Hullott a hó.

Hahó, hahó!
Gyermekpajtások,
Vígkedvű társak,
Ez a mulatság
Nekünk való.
Dagadna bárcsak
Heggyé a hó!

A rég heverő
Kis szánnal elő!
Fel a dombra, a dombra!
S kipirulva belé,
Onnan lefelé,
Sebesen, sebesen,
Kaczagva, sikongva!

De a gyermekélet
Bűve hamar széled,

A gondtalan évek
 Ideje rövid ;
 Úgy elszállt felettem,
 Hogy észre se vettem,
 Felnőve, feledtem
 Apró örömit.

Nem vágytam azontúl
 Szánkázni a dombrul.
 Mélázva, merengve
 Csak néztem a tájt,
 A hó ha kerengve,
 Szállongva szitált,
 S ha hordta már
 A szél a havat,
 Tűnődtem : a szélben,
 Künn, a havas télben
 Mit nem szenved a vad
 S a madár.

Végre öreg lettem,
 S bár sohse feledtem
 A téli mezőt,
 A hóba veszőt,
 Ma sötétebb gondok
 Búján borongok.
 Bármennyire szánom,
 Részvét szava számon

Nem az erdők vadja
Nyomorát siratja.

Óh mennyi gyerek
S asszony didereg
Éhezve, fázva,
Hideg tűzhely előtt!
Sápadt mind, csak a szeme veres,
Hiába keres
Egy kis tüzelőt,
S nincs, ki ruházza.

Ha van nyomorult,
Részvétre szorult,
Nem az erdők vadja,
— Azt majd befogadja
Száras levelével az erdő —
Hanem a didergő
Asszony s gyerek az ...
Csillogva, szememből
A könny ha leperdül,
Értők pereg az.

ÖRÖK REJTÉLY.

Én piczi porszem, én az atom,
 Titkaid ég s föld, mért kutatom?
 Képzeletem fél, s képtelen is
 Szállni a mélylő végtelenig.

Rejtelem a lét, nem tudom én,
 Lángra miért gyúlt bennem a fény ;
 Lángra miért gyúlt s mért ragyog itt?
 Azt se tudom, hogy mért vagyok itt.

Végtelen úrben, míg tova görg,
 Csillagok útján kis rög a föld.
 S mily csoda! porszem rögnyi tekén,
 Mégis egész egy világ vagyok én.

Bennem örökké, mint a habok,
 Fornak a vágyak, gondolatok ;
 Bú, öröm, ábránd, végtelenül
 Támad, enyészik, föl s lemerül.

S itt körülöttem mennyi világ,
Oly piczi, mint én, furcsa, fonák.
Hogy' nyüzsög, épít, ront, hevenyész,
Lökдösi egymást és — elenyész.

Эн, por a porból, vissza megint
Térek a törvény rendje szerint,
Elvegyül a por és nyoma vesz . . .
Hát ez a kis fény majd hova lesz?

GYORSVONAT.

A gyorsvonat rohanva száll,
Mögötte hosszú füstuszály ;
Fehér fodorral, feketésen
Úszik a tarlón s új vetésen.

A foszló füstgomolyt a lég
Egészen föl sem itta még,
Már a vonat kereke régen
Távol dübörg a messzeségben.

A füst, a mint száll s szétszakad,
Egy-egy foszlánya fennakad
Asszú kóró- vagy tüskefélén,
Vagy a sötét barázda élén.

Már itt egyéb se mondja meg,
Hogy a szilaj vas-szörnyeteg,
Száras levelet fölkarvarva,
Épp erre tűnt, örült-rohanva.

Előtte forgószél söpört,
Alatta meg rengett a föld,
Vad és madár riadva rebbent,
De még a szív is összerettent.

Már újra csend, szendergenek
Megint a száraz levelek ;
Tarlón, vetésen őszi harmat,
S én érzem a nagy, szent nyugalmat.

1917.

UTOLSÓ DAL.

Dalom szomorú, mindig szomorú volt,
Az ősz szele búsan beledúdolt ;
Volt benne folyvást valami fájó,
Mintha levél hull ősszel a fáról.

Tompítva sötéten a hangját,
Bús sejtelem árnya suhant át,
Majd egyre komor s komorabban
Látások gyúltak agyamban.

Látásim vérködös álma :
A való vértengere már ma,
S feldúlt világ fekete üszkén
Még egyre vöröslik a tűzfény.

S én nézem, iszonytól megmerevülten,
Hogy dől a világ romba körültem,
Alján a sötét ég peremének
Csilláma se kél a reménynek.

Dalaimat szomorún kezdtem,
De még szomorúbban kell végeznem,
S ajakamon az utolsó dal
Félig zokogás, félig sóhaj.

SZÜRKE MADÁR.

Te tollakopott, vén szürke madár,
 Dalolj, ha komor, ha sötét is a táj.
 Nem hallja ezer fül? Az mért szomorít?
 Elhallik a szomszéd egy-két bokorig.

S ha senki se hallja, zavarja : köszönd ;
 Áhítatosabb tele szívnek a csönd,
 A csönd, a magány, meg a hallgató éj,
 Hol nem csataráz a veréb, seregély.

Tetszés-alamizsnák koldúsa ne légy,
 Boldog kebel az, ki magának elég.
 Úgyis, ki hevülne ma tiszta dalon?
 Tennen kebeledben vár csak jutalom.

S az becsesebb ezrek hiu tapsainál,
 Ily dús adományt sohsem oszt a király.
 Még a keserű könny s a bú is a dal
 Arany poharából mézédessé ital.

Enyhíteni gondteli nappalodat :
Halk éji magánynyal bíztat, csalogat,
S bezengve sötét komor éjjeledet :
Szívedben a gond tövisét feleled.

Fényben szelid árnyék, árnyban ragyogás.
De úgy a hogy' érzed, nem érezi más ;
Ha megérint is tán pár méla szívet,
A mi lelkedből forrt, egyedül a tied.

Hát azt se nagyon bánd, ha árva dalod
Csak a lelkedben sír, s ott szunnyad el, ott.
Zene, lágyan zengő, halk, álmodozó,
Az ringat el, az, nem a szó, nem a szó.

A CSILLAGOKHOZ.

Ti szép, sugárzó téli csillagok,
Hideg fénynyel kik itt virasztotok
A néma hómező felett,
Belőletek örök rejtély ragyog,
A melyre nincsen felelet.

Söpörte, hordta szél a friss havat,
A merre szárnya zúgva áthaladt,
A síkon át se nyom, se út,
Rejtekhelyébe megvonult a vad,
Az ember is melegre bútt.

Elült a szél, szellőcske sem lehel,
Alszik nyugodtan minden hópehely,
Alszik a dermedt pusztaság ;
Álmodva nyujtják a kék égre fel
Árnykarjukat a pusztá fák.

Öröktül égő, rejtelmes tüzek!
 Sugárotok ott tündököl, rezeg
 A mély ivű sötét egen ;
 Titkok tanúi, hogyha kérdezek,
 Mért nem felelték énnekem?

Ti láttátok születni ezt a port,
 Mely bűnt, nyomort évezrek óta hord.
 Mi végre lett, mi czélja van?
 E csillagörvény gyűrűjén sodort
 Forgó világ hová rohan?

Végetlen-é a vén idő s a tér,
 S bár szétfut, mégis önmagába tér?
 De hogyha tán nem végtelen :
 Ott rajta túl mi van, hol véget ér?
 A semmitől szédül fejem.

Beláttok-é a tündöklő azúr
 Palotába, hol trónon ül az Úr,
 S szeráf-sereg mond háladalt?
 Szférák zenéje zeng, mint hárfahúr,
 S milljó világot összetart?

S az ember, a kit bánt a szomj s az éh,
 A teremtésnek koronája-é ?
 Csak hernyó-éltet él alatt,
 S levetve burkát, angyalok közé,
 A fény honába szárnyaland?

Vagy kötve lenn a föld göröngyihez,
Bölcsője, sírja mindörökre ez?
S ha ismét új életre kél :
Megint a föld veszendő férge lesz,
Vagy hervatag fűszál, levél? . . .

Óh csillagok! a lelkem oly zavart,
Nem csábit engem fényes égi part,
Csak azt tudom : pihenni jó ;
Borítna bár, mint a fakó avart,
Mélyen a tiszta, téli hó.

1918.

EGY KÉPRE.

Egy drága kép függ a falon,
Örök szépen s fiatalon,
Ajkán, szemén derű, mosoly
S hervadhatatlan báj honol.

Arczán a jó szív melege,
Derült, mint Sorrento ege.
Árny homlokán sohsem fut át,
Látszik, jól érzi itt magát.

S ha összegyűl egész család
És körülüli asztalát :
Megmozdul erre fenn a kép,
S a rából lassan kilép.

Lenn, a család közé vegyül
S az odatolt karszékbe ül,
Nézése oly meghitt, meleg,
Csak rajta csüggnék a szemek.

Figyelve hallgatják szavát,
S csodás melegség hatja át
A nyájas, boldog szíveket :
A szeretet, a szeretet.

1918.

ÖREG POÉTA.

Dala, mint kis forrás,
Tiszta vizű csorgás,
Úgy csörgedezett ;
De most dagad árral,
S hord iszapos sárral
Sok-sok szemetet.

Súgd meg neki, múzsa :
«Óh lant koszorúsa,
Több volt a kevés ;
Igazán dal volt az,
De a mit most ontasz :
Öreg fecsegés.»

1918.

ÓCSKA DAL.

Pöngetve hárfahúron
 Egy régi, régi dalt,
 Lassacskán szinte únom
 A fájdalom-sugalt
 Egyhangu dalt.

Friss illatot nem ont már
 A rózsá, liliom,
 A lelke ócska lomtár,
 Itt benn egész halom
 Moly-ette lom.

Fakó a drága szőnyeg,
 Oly dús volt színe bár ;
 A dérütött mezőnek
 Nincsen virága már,
 Elmúlt a nyár.

Mi sír? Fázós madárdal? ...
 Vagy őszi szél sohajt?
 A ködbe tűnt sugárral
 Feledd a ködbe halt
 Bús régi dalt.

MEMNON SZOBRA.

Forró volt ifjuságom,
A sívó pusztaságon
Egy-egy oáz ;
Majd szemvakítva fénylett,
Majd meg fekete éj lett,
Éj, mint a gyász.

Lányarcz volt a kelő nap,
Melytől arany-esőt kap
Fa és bokor,
S a Memnon szobra : szívem,
Kész megzendülni minden
Napköltekor.

1918.

ELDOBOTT GYÖNGYÖK.

Magyar hazám, adok neked
Mély tengerszülte gyöngyöket ;
Mit ér, ha félrehajítod,
Mint holmi hitvány kavicsot.

Az országút sarába tán,
Hol vég ne'kül egymásután
Jönnek nehéz szekérsorok,
S száz rossz kerék sír, nyikorog.

Szegény gyöngy élte ott rövid,
A kerekek porrá törik,
S reáborítják a sarat,
Hogy egy csilláma sem marad.

HÓFOLTOK.

Végnélküli lapból
 Áll néhol a hó,
 És csillog a naptól,
 Mint távoli tó.

Máshol alig fénylik
 Egy kis sima lap ;
 Már csupaszon félig
 A föld kimaradt.

Szanaszét, mint kóbor
 Varjú seregek,
 Ülnek ki a hóból
 A barna rögek.

A hó hol elillan,
 A föld feketés ;
 De közbe kivillan
 Az őszi vetés,

És suttog : a télnek
 Bár zord fagya tart,
 Itt ülni az élet
 Készül diadalt.

TAVASZ-VÁRÁS.

Tán tavasz lesz újra már
Gangosan jár a gunár,
Madárszívben melegen
Megmozdult a szerelem.

Néma fában ifju kedv,
Buzdul, indul, pezsg a nedv,
Átjárja az ágakat,
Bimbó duzzad, rügy dagad.

Hogyha ágon, ághegyen
Lanyha szellő átmegyén :
Mind kibontja bimbáját,
Szinte szívom illatát.

Szív, te hallgass, vén bohó,
Még a földön téli hó,
Tudja Isten, tél helyett
Mikor lessz itt kikelet.

ENYHÜLÉS.

Bár annyiszor
Könnyek sava
Marja szemed :
A szív kiforr,
Miként a fa,
Minden sebet.

Fű zöldje nő
A sírhalom
Fakó rögén,
S egy röppenő
Szelid dalon
Merengek én.

1918.

ÚJ JÓNÁS.

«... készített vala az Úr Isten egy tőköt, hogy felmenne az a Jónás hajlékára, hogy árnyékot tartana a Jónás fejének és megoltalmazná a hévségnek bántásától és örüle Jónás a tőknek felette igen.» Jónás próféta könyve IV. rész.

Úgy vagyok én, bármit kezdjek,
Mint Jónás a tökvirággal.
Még a hajnal föl se pirkadt,
Már kikelt a kis növény.
Nő csodásan, karcsu indák
Kúszva, futva felfonódnak,
S nagy levelek sátorozva
Elborítják fenn a kunyhót.
Majd a hamvas zöld burokból
Búni kezd a gyenge bimbó,
Végre büszkén, boldogan,
Szép aranykehely gyanánt,
Drága gyönggyel tündökölve,
Felmosolyg a napvirág.
Felmosolyg a tiszta égre,
Vágyva néz a nap felé,
S Jónás szíve, balga szíve
Az örömtől szinte reszket.

Ámde fényes égi útján
 Fél-delen sem áll a nap még,
 Már a büszke napvirág
 * Lankadozva csügg a szárán.
 Drága gyöngye mind elillant,
 És a szép arany-kehely
 Egyre jobban horpad, olvad,
 Csorba széle visszahajlik,
 És belőle disztelen,
 Összesodrott barna gömb lesz.
 Árnyborító nagy levél is,
 Mint kit őszi dér leforráz,
 Mind lekókkad hirtelen,
 Csak a kunyhó pusztá váza
 Meredez a déli napban.
 Nincsen árnyék egy tenyéryi,
 S Jónás szíve, gyáva szíve
 Fájdalomtól felzokog.

Balga Jónás, mit törődöl
 Délig nyíló tökvirággal?
 Hát ilyen kis semmiség is
 Felzavarja, felkavarja
 Fenekéig lelkedet?
 Hogyha ház kell, kőből építs,
 Hogyha kő nincs, rakj magadnak
 Szalmakunyhót. És ha raknod
 Szalmakunyhót sem lehet,
 Nézz körül, találsz a tájon

Megpihenni hűs faárnyat,
Vagy kis árnyvető bokort.
De ha sívó pusztaságban
Kell bolyongnod, azt se bánd.
Perzselő nap lánghevének
Tárd ki büszkén férfimelled,
S menj szilárdan, rendületlen,
Merre sorsod rendeli.

1918.

MEGYEK.

Útjában senkinek sem állok,
Azt hittem én ;
De az ilyen hit gyakran álnok,
Hiú remény.

Megint csalódtam volna tán?
Azt akarom, hogy ezután
Senki útjában ne legyek.
Megyek.

1918.

NE TOVÁBB.

Láng borodbul én is ittam,
Szent Magasság, Végtelen!
S mint a sólyom a kalitban,
Sorvadok reménytelen.

Vágyó lelkem majd a földön
Gubbaszt tehetetlenül,
Majd az óriási börtön
Kéklő boltjáig repül.

Ott riadtan szárnya csapkod,
Vakká tette már a vágy,
Erejét még érzi, csakhogy
Szállni nem lehet tovább.

Túl a mennybolt kék nyílásán
Vonva vonz a Végtelen,
S csillagoknak arany rácsán
Véresre zúzom fejem.

ÖREG TEMETŐ.

Sovány síkárfű leng kopár temetőben,
 Horpadozó, súlyedt sírok tetején ;
 De megaranyozza a nap, lemenőben,
 Ott mulat legtovább az esteli fény.
 Kakukfű is nő ott, az én hű virágom,
 Törpe futó szára minden sírt belep ;
 Pihenni magamnak a kerek világon
 Sehol se találnék olyan jó helyet.

Az öreg sírok közt hányszor heverésztem,
 Szíva a kakukfű édes illatát.
 Az ég tiszta kékjét álmodozva néztem,
 Melyen fecske villant néha-néha át.
 Csend volt s a komoly csend szent áhítatába
 Halk zene, méhdongás zöngése vegyült,
 Közben el-elnémult, a méh ha virágra,
 Szürcsölni a mézet, perczig le-leült.

A levegő langy volt, rezgése merő fény,
 Áradt a bűbájos tavaszi meleg ;
 Fűvön és fejfákon játszott a verőfény,
 Pezsgette az élet gyermek-szívemet.

A merre szemem szállt : fenn a derüs égbolt,
 Lenn a virágos rét a völgy kebelén,
 S túl a szelid dombhát, oly ígésző szép volt,
 Csodás gyönyör üdvét lehelte belém.

A ki még nem látott soha mást, csak szépet,
 Kit szűz ragyogással töltött el a lét,
 Kire sár nem freccsent, kit túske se tépett,
 Ki még sohse kóstolt keserű epét :
 Tiszta gyermek-lelkem, égi szárnyat öltve,
 Mért nem szállt fel akkor, regg harmatakint,
 A melyet a kék ég alig ejt a földre,
 Sugár-mosolyával csal vissza megint.

1918.

SEMPER IDEM.

Míg ifjan én szerelemről daloltam :
„Tehetséges ifjú poéta” voltam ;
De lassacskán eljárt a kor felettem :
S „jó ízlésű öreg poéta” lettem.
Hiába hallott már két emberöltő,
Egyik se mondta rólam, hogy „a költő”.

1918.

KIÁBRÁNDULVA.

Ülök magános lámpa mellett.
 Mögöttem éj. Hallgatva ül,
 Sötét, lecsüngő, lomha szárnynyal ;
 Vívódva küzd a fény az árnynyal,
 Előttem könyv, könyvek — körül.

Könyvek, ti hú, igaz barátok,
 Ha zajgó szívem zaklatott,
 Szilaj küzdéstől kimerülten,
 Hozzátok hányszor menekültem,
 S ti enyhületet adtatok.

És szűk szobám terjedt, kitágult,
 Rajzott felém hegy, völgy, patak ;
 Majd bérczfokon álltam, s hah, immár
 Láttam a tengert lábaimnál,
 S habok közé hogy' dől a nap.

Lelkem varázslámpája fényén
 Kigyúlt a távol és a mult ;
 A déli pálmák messze tája,
 S az ős idők regés homálya
 Szemképráztatva elvonult.

Ülök magamban. Könyv előttem ;
 Fáradtan, unva forgatom.
 Nem érzem ihletét a dalnak,
 A holt betűk csak nem akarnak
 Életre kelni gazdagon.

Csapjuk be, félre hát a könyvvvel!
 Olvastam én már eleget ;
 Képzeletem szárnyára bízva,
 Szálljak megint a multba vissza,
 S járjak be földet és eget.

De jaj, ha lelkem elbocsátom,
 És szállni kezd korlátlanul :
 A föld úgy tűnik énnekem föl,
 Mint egy kicsiny földgömb, milyenről
 Az iskolásfiú tanul.

A multba is hiába szálllok,
 Nem az már az sem, a mi rég ;
 Évezredek folyása nékem
 Nagy óceánon észrevétlen
 Elpattanó pár buborék.

Valami bús sivárság lep meg,
 És folyvást itt borong velem ;
 Kiszállva már a földi körből,
 Alattam minden összetörpül,
 S elnyel a néma végtelen.

MÉLYSÉG FÖLÖTT.

Lelkem letarolt táj,
 Madár se dalol már,
 S az álmok, a hajnali fénybe' kelők,
 Mind, mind tova szálltak ;
 Szakadnak a szálak,
 A melyek a léthez kapcsoltak előbb.

Megtörtek a gondok,
 Töprengve szorongok,
 A hit, bizalom, s a remény oda már ;
 Vén szívem erőtlen,
 A ködben előttem
 Árnyalakok kétes, baljós hada jár.

Hideg, havas ormok
 Szirtjei közt bolygok,
 Lábam a zord úton csüggedve halad,
 Legperemén járok,
 De nem gödör, árok —
 Feneketlen mélység ásítóz alatt.

Széléről a mélynek
 Hogyha lelöknének,
 A bérczi magasból, mint az Ararát,
 S ág nyúlna ki hozzám :
 Tán meg se fogóznám.
 Jobb mélybe leérni minél hamarább.

A MI REÁNK VÁR.

Már élni, nemzetem, tanulj,
Hazádban is hazátlanul.
Neked maholnap nem marad
Rögeből egyetlen darab.

Idegen úr paczkáz veled,
A földet másnak míveled,
S ha elvegyül haló porod,
A földet másnak hizlalod.

Koldús-rabul rongy életed
Egy századig tán tengeted,
S nyelved, az eddig tiszta ércz,
Mutatja majd, hogy mennyit érsz.

Elkorcsosúl az is veled,
Jobb is talán, hogy elfeledd.
Korcs nyelved és romlott fajod,
Ha úgy sem él, legyen halott.

LÁTOMÁNY.

Úgy tetszik, fekszem véresen,
S míg vérem a föld issza lassan,
Hollók kerengnek éhesen,
Nagy károgással a magasban.

Rajtam készülnek ülni tort,
Torkukból vad vágy hangja károg ;
A puszta csöndes és kiholt,
Nincs, ki zavarná lakomájok.

Szárnyuk süvöltő zajt kavar,
A mint lecsapnak a magasból,
Hegyes karmuk húsemba mar,
Csőrük, mint jég verése, paskol.

Elűzni őket nincs erőm,
Koponyám kopácsolva vágják,
S véres csőrükkel agyvelőm
Véres nyíláson egyre vágják.

VÉRES ÉVEK.

Évek, ti szörnyü, szörnyü véres éve
 Kiket a bölcs is bódultan betűz,
 Évszázadok gyötrelme szállt belétek,
 Összeszorítva, mint központi tűz.

A mennyi könny omolt, a mennyi vér folyt,
 Betöltne már egész nagy óczeánt,
 S az élők homlokán ott ég a vérfol
 Le nem törülhető bélyeg gyanánt.

Mint téli hó, csak nőnek, egyre nőnek
 Az elhullt harczosok csonthalmai;
 S üvöltenek száz véres harczmezőnek
 Megtébolyító vad borzalmai.

Szétszaggatott, vonagló ember-testek,
 Átlótt fej és mell, összetört tagok,
 Seb, mennyi seb! . . . Kik véresen elestek,
 Talán azok csupán a boldogok.

A téli táj megint szép zöldre válik,
 Tavaszi nap fűt, fát ha költöget,
 De a szegény emberromok halálíg
 Sirathatják szegény roméltöket.

S mindenféle jaj, átok, becstelenség,
Nyomort termő bűn, bűnt termő nyomor,
Az égre sír a fázó meztelenség,
S a zord éhségtől mardosott gyomor.

Ez, a közínség rongyán is harácsol,
Az, maszlagot hint, méreggel tele,
Nem sejti egy sem, hogy magának ácsol,
S egész fajának, koporsót vele.

De bár virágzik a sátán vetése,
S bűnt és nyomort terem csupán a vér,
A milliók mérhetlen szenvedése
Egyszer csak mégis, mégis véget ér.

S egy kárhozottnak kínjával nem ér fel,
Mely változatlan gyötremelem marad
A míriádszor míriádnyi évvel
Ki nem merülő öröklét alatt.

KATASZTRÓFA ELŐTT.

Megfojt a nagy bizonytalanság,
 A szívszorító félelem ;
 Nappalom lázas nyugtalanság,
 Emésztő gond az éjjelem.

A kínos körből, hol kerengek,
 Oh, hogy szeretnék lelteni rést,
 S csak bújok egyre, mint a vert eb,
 Esengve nyugtot, enyhülést.

A hol csak ég borul felettem,
 Éjszak, kelet, dél és nyugot,
 Mind, mind bebolygom képzeletben,
 De nem találok egy zugot.

Bár messze nyúlnak el határi,
 A föld színén nincs már helyem ;
 Próbálok a magasba szállni,
 De jaj, bezárva áll a menny.

AVAR-TÚZ.

Megérem-é, hogy bízni tud még
Lelkem, a búban elvesző? ...
Az agyvelő agyamban úgy ég,
Mint felgyújtott avar-mező.

A tűz emésztő lobogása
Folyvást tovább, tovább legel ;
Ha szűnni kezd, egy szélfúvásra
Gyorsan megint életre kel.

Majd lenn, a föld színén emésztí
A fű kiszáradt torzsokát,
Majd felcsapó lángokra készti
Völgyhajlaton a karcsu nád.

Ropogva ég a nád a szélben,
Szikrázva szórja üstökét ;
Vad és madár a nagy veszélyben
Riadva rebben szerteszét.

Szilaj robajjal átszaladva
A tűz az égő nádason,
Megint fakó gyepet harapva,
Láthatlanúl tovább oson.

De hogyha egy bokorra lelhet,
A melyet lengő fű benőtt :
A senyvedésből sárga nyelvek,
Lángok csapnak ki, mint előbb.

S hol lángolón, hol észrevétlen,
A tűz tovább, tovább harap . . .
Mögötte mindenütt, sötétén,
Fekete égett folt marad.

1918.

ÉSZAKKELETI SZÉL.

A legmaróbb szelet
Északkelet
Uszítja rád ;
Eloldott lánczos eb
Nem mérgesebb . . .
Vén koldús, melleden
Az utca szegleten
Vond összebb a harát.

A mint végigsöpör,
A száraz por röpül,
Száll a szemet ;
Kicsípi arczodat,
Fogad közt varczogat,
Csorognak könnyeid,
Porral ha megtelik
Szád és szemed.

A ház-sorok között,
Ha falba ütközött,
Kereng vadul ;
Kereng és csavarog,
Nincs egy védett sarok,
Tetőkrül a cserép,

Haragja mit letép,
Csörögve hull.

Tör, zúz a szélroham,
Fuss, menekülj, ha van
Meleg szobád!
Megdermedt újjaid
Engednek újra itt,
Átjár a jó meleg ;
A szélvihart feledd
S a fagy fogát.

Igy, késő estelig
A nap csak eltelik,
Az óra múl.
De már leszállt az éj,
S még egyre zúg a szél.
Szorongva hallgatom
S hánykódom ágyamon
Álmatlanúl.

Az ég haragja dúl,
Az ablakot vadúl
Hogy tépi, rázza!
Száz héja-szárny süvölt,
A kémény sír, üvölt ;
Jajszó sikoltoz ott,
Tán egy elkárhozott
Lélek sirása.

HAJÓN.

Két szomorú lélek gondolatjai.

Férfi:

Hajónk hegyén a zászló
Repdes, lobog ;
Hosszában a folyamnak
Fönn fellegek rohannak,
Lenn a habok.

A vízre zord erővel
Észak viharja tör ;
A feltúrt hab fehérés,
A szél majd néha széles,
Sötét mezőt söpör.

Hajónk a fürgeteggel
A mint birokra kel,
Habok haragja hányván,
Mint vad csikó a pányván,
Oly szilajan szökel.

Régmult idők regéje
Incselkedik velem :
Wikingnek csak a gálya
Volt háza és hazája
Viharzó tengeren.

Jobb volna nékem is tán
 Nagy vízen, nyomtalan,
 Repülni gyors naszádon,
 Házatlan és hazátlan,
 De gondtalan.

Nő:

Elnézem ingó, széttört tükörét
 A mély vizeknek ;
 A hullámvölgyek hajlatán sötét
 Foltok libegnek.

Árny s fény csodás játéka. Nem tudok
 Betelni véle ;
 Száz színt cserél a változó habok
 Pazar szeszélye.

Türemlenek, mint a habos selyem
 Szines redői . . .
 Milyen jó lenne a ringó elem
 Ölére dőlni.

Lebegni dallal, mint Ophélia,
 Mitől se félve,
 S merülni dallal, mint Ophélia,
 Alá, a mélybe.

EGY KOPORSÓNÁL.

Te vídám, nyájas asszony,
Te édes, bájos asszony,
Oh, hát örökre válsz!
Hogy sírodon viraszszon
A bú, a gyász.

Bút, bánatot kerültél,
A létnek úgy örültél,
Mint a virág . . .
Még messze a komor tél,
Azt gondolád.

Korán volt hervadásod,
Derűt hintő varázsod
Örökre oda lett,
S csak könnyezünk megásott
Sírod felett.

1918.

HIÁBA.

Hiába várom a tavaszt,
 Fakó mezőn száraz haraszt
 Zörög a szélben ;
 Még tart a téli szenvedés,
 Fázik, megsárgul a vetés,
 Hogy szinte féltem.

Felhő ha kel : szél zúg csupán,
 A szomju föld eső után
 Eseng sováron,
 Hadd hozna enyhet, újulást,
 S pompázna végre zöld palást
 A bús kopáron.

A szél buczkákat bontogat,
 A feltúrt sárga dombokat
 Kotorja, vájja ;
 Száll a homok, mit szárnya szánt,
 S nehéz nagy őszi köd gyanánt
 Terül a tájra.

Járom a porlepett avart,
 Gyászos vidék! Lelkem zavart,
 Víjják a gondok,

Gond, nyugtalanság, félelem
 Zaklatja, úzi szüntelen,
 Töprengve bolygok.

Még nyugaton fenn jár a nap,
 De úgy tetszik, sokkal vakabb,
 Fakóbb a fénye ;
 Kelet felől meg a télő
 Hold sápadozva bújt elő,
 Mint hogyha félne.

A kettős fénynél fenn az ég
 S lenn a sivár homokvidék
 Még szomorúbb tán.
 Szivem nehéz, szivem beteg,
 Bolyongok búsan, csüggeteg
 A végzet útján.

1918.

SIRALMAS ÉNEK.

Hatalmas Isten, kit áldva áldunk,
 Nagy inségünkben hozzád kiáltunk,
 Óh légy kegyelmes, óh, légy irántunk!

Gonosz-galádul kik elvégezték
 Magyar hazánknak romlását, vesztét,
 Tomporukat mind jól felövezték.

Ellenségink, jaj, megsokasodtak,
 Érezzük élet véres vasoknak ;
 De már *a vermet* nem látja sok vak.

Fülünkbe öntik, — hogy lenne méreg,
 Burjánzó bűn és virágzó vétek, —
 Csalárd igéit hamis beszédnek.

Fegyver ha megtört a férfi-mellen,
 Most arra bíztat az álnok ellen :
 Fordítsuk kardunk minmagunk ellen.

Kivánja, várja : rossz úton járjunk,
 Téged, nagy Isten, mi erős várunk,
 Elhagyjunk hűtlen és megutáljunk.

A kik gúnyolnak és kinevetnek,
Megcsúfolói te szent nevednek,
Erőt mirajtunk hogyan vehetnek?!

Embersziveknek bölcs alkotója,
Légy gyöngeségünk támogatója,
Adj nekünk, kérünk, erőt a jóra.

Tekintsd e népnek sok szenvedését,
Súlyos kezednek szüntesd verését,
Legyen már béke s kenyér-elégség.

Kegyelmes Isten, te nagy hatalmas,
Hallgass meg minket, hallgass meg, hallgass,
Ellenséginken légy diadalmas!

1918.

MEGBÁNTAM.

Mögöttem a pálya,
 Visszanézek rája,
 De nem lelek semmi vidulni valót ;
 Bármit cselekedtem,
 Megbántam a tettem,
 Megbántam a rosszat, megbántam a jót.

A gondolat és tett
 Mag, melyet a kéz vet,
 S termő televény betakar, befedez,
 Erjed, kicsirázik,
 De hajh, aratásig
 A gyenge növényből, ki tudja, mi lesz.

Jó munka s a jó mag
 Kártól meg nem ónak,
 Csalfa reménységet hányszor siratunk ;
 Konkolyt se vetettünk,
 Szél szórta helyettünk,
 S gabna helyett nyáron dudvát aratunk.

Ész, akarat, jellem
A botorság ellen
Sokszor de hiába, hiába csatáz,
Kihalt a szemérem,
Az nyer, ki ledéren
Nemzete romlásán újjong, hahotáz.

A lét ezer szála
Úgy összekuszálva,
Hogy azt se tudom, mi a rossz, mi a jó.
S folyvást szomorúbban,
Elveszve a búbán,
Azt hiszem én, minden hiábavaló.

1918.

SZÁRADÓ FÁK.

Még tart a gyász, nem szűnt az átok,
 Hiába volt a szép remény ;
 Szegény fák, újabb virulástok
 Nem érem én, nem érem én.

Fagyott kéreg lefosztva félig,
 Szú őrli meg másik felét,
 Mint meztelen csont, úgy fehérlik
 Hasadt kéregből a derék.

Kibarnul itt is, ott is egy ág
 A sárga lombból szárazon,
 Virág, gyümölcs, szegény beteg fák,
 Többé sohsem mosolyg azon.

A többi él, de nem mint régen,
 Mutatja belső nagy baját,
 Virulni nem tud, halni még nem,
 Csak hervad és sorvad tovább.

Beteg fák, egy szép kikeletkor
 Mily boldogan ültettelek,
 Paradicsommá válik egykor,
 Azt hittem, a kopár telek.

Örömmel láttam évrül-évre,
 Hogy nőttetek, virultatok,
 Az első zsengett óva, féltve,
 Hogy ápolgatta ágatok.

Majd álltatok talpig virágban,
 Csupa ígéret és remény,
 S bár sok virág lehullt hiában,
 Gyümölcsöt mégis szedtem én.

S ha mind lecsípte is tavasszal
 Bimbótok a késői dér,
 Könnyen vigasztalódtam azzal :
 Majd ad az Isten más idén.

De vége már a szép reménynek,
 Örökre vége, vége már,
 Újabb tavaszt aligha értek,
 S kiszáradt fára fejsze vár.

Elpusztultok, szép ifju fáim,
 Öreg szívem bárhogy sajog,
 Sohasem szednek unokáim
 Ízes gyümölcsöt rólatok.

TAVASZI ÉJ.

Már nyúgaton az est kiégett,
 Az enyhe éj álmot lehel ;
 A hold a szunnyadó vidéket
 Ezüstös köddel önti el.

A frissen ázott barna földből
 Illattal átszótt pára kél ;
 Reszket a fűszál a gyönyörtől,
 Megtölti serlegét a kéj.

Most rejt az éj virágba mézet,
 Szellő ingatja-é a fát?
 Vagy tán az ébredő tenyészet
 Szent borzongása futja át?

Halk lépteket hallok. Talán itt
 A kikelet tündére jár?!
 A vadgesztenyefák virág-gyertyáit
 Végig meggyújtogatta már.

MA SEM KÉSŐ.

Bölcsőm színes tündérlepel takarta,
Szent álmodónak, költőnek születtem ;
Hiába volt, a sors nem úgy akarta,
Nehéz robot legörnyedt rabja lettem.

A jármot én belétörődve vontam,
A kötelesség vezetett csupán,
Dalról, virágról, ábrándról lemondtam,
S mentem, lezárt ajkkal, kenyér után.

Szép álmaim lassanként elfeledtem,
Nem volt szívem se víg, se szomorú,
Csak néha sírt egy bús sirám felettem,
Mint hogyha szól a költöző daru.

Az is ritkább lett, s egyre-egyre halkabb,
Mint daruszó, ha messze távolog,
S már azt hívé, hogy teljesen kihaltak
Az eltemetve szunnyadó dalok.

De most, már szinte benn a téli fagyban,
Nem tudva, sejtve, várva senkitől,
A rég feledt dal ajkamon kibuggyan,
Mint mélyre zárt forrás, a mely kitör.

S rikkantok egy vidámat, hosszút,
Ma sem késő, hogy költőnek születtem,
A hó alól szedik sokszor az édes asszút,
Hegyalján a késő szüretben.

1918.

BOKRÉTA.

Barna legény, nyalka legény
Háborúba indul szegény.
Vonat ablakából
Csendesen kibámul,
S csak elkezd a szíve fájni.
Hejh, hogy is ne?! El kell válni
Falujátul.

Bakasipka a fejében
Bokréta a tetejében.
Leveszi sipkáját,
Nézi bokrétáját,
S nagy-szomorún elgondolja :
Mikor ölelheti újra
Babáját?

A NEGYEDIK HÁBORÚS ÉV TAVASZÁN.

Hajdan, mihelyt gyengült a tél,
 S langyos lehét fuvalta dél :
 A varjak, mint fekete felleg,
 Nagy károgással útra keltek.

S körül, a kerek ég alatt,
 Még csak hírmondó sem maradt ;
 De visszatért a fecske, gólya,
 S a bokrok száz vidám lakója.

És szólt a dal mindenfelé,
 Erdő, mező zengett belé :
 Rigófütty, pittypalatty, kakukszó ;
 Mind oly más, mégis összehangzó.

Most, évek óta, kikelet
 Hiába vált komor telet,
 Itt táboroznak mind a varjak,
 Távozni tőlünk nem akarnak.

Úgy rajzanak, kóvályganak,
 Hogy olykor árnyba vész a nap,
 Zúgó sötét örvényt kavarva,
 Majd erre szállnak, majd amarra.

Rikoltozásuk vad, rekedt,
 Hideggel, fagygyal fenyeget,
 Hogy szinte enyhülés a fülnek,
 Ha néha távolabb elülnek.

S a földön szentegyházi csend,
 Ragyog a mennybolt kékje fent.
 Zengő pacsirtaszóra várnál,
 De felhangzik megint a kár-kár.

Fölötted nagy varjú csap át,
 Két szárnya két sötét lapát,
 A levegőt csapdossa, hajtja,
 S úszik, mint egy fekete sajka.

Sötét madár, baljós madár,
 Elég volt már nekünk a kár!
 Gyászt, pusztulást tovább ne károgj,
 Fájdó fülünk csendért sóvárog.

Csüggedt a szív, fáradt a test,
 Lelkünk békét, nyugalmat esd,
 S áldást a rég meddő mezőre,
 Attól, ki mindnyájunknak őre.

KRISZTUS JEGYESEI.

Derűvel és meleggel
Ébredt a nyári reggel,
Ég, föld mosolyg, nevet ;
A mennybolt napsugáros,
Talpon zsibong a város,
Hogy üljön ünnepet.

Harangok zúgva zúgnak,
Az utczák és az utak,
Hol a menet halad :
Zöld fűvel, friss virággal,
Leveles gyöngye ággal
Behintve állanak.

Ott hívek ezre lépdél,
És minden utca néppel
Szorongva megtelik ;
Fehérben ifju lányok,
Krisztus menyasszonyának
Öltözve mindenik.

Pár szál virág kezükbe,
 Haladnak szemlesütve,
 Az arczuk meghatott ;
 Fenn-szárnyaló zsolozsmák
 Gyöngyözve harmatozzák
 A szent áhítatot . . .

Ártatlan, tiszta lelkek,
 Ha vándor-útra keltek,
 Gázolva port, sarat,
 S a bűn leselg reátok,
 Szép hófehér ruhátok
 Ilyen fehér marad?

Ha zápor ver, ha szél hajt,
 Elmondhatjátok-é majd :
 Uram, méltó vagyok,
 Hozzád, a vőlegényhez,
 S a tiszta égi fényhez,
 Mely arczodon ragyog.

1918.

NEM IRIGYLEM...

Nem irigylem senki sikerét,
Hadd forogjon talppal a kerék;
Nem bánom, ha mást magasba visz,
Azt se : más ha önmagába hisz.

Mást dagasztson büszke bizalom,
Halk az én bús, kétkedő dalom,
Szinte bújik a világ elül,
S mint a fáradt esti szél, elül.

Ha elül is, nappal, éjjelen
Halk-susogva itt beszél velem;
Azt susogja : rég elmúlt a nyár,
De jó volna elaludni már.

1918.

FOHÁSZ.

Uram, rovásra bűnömet ne vedd,
 Hogy annyit lázadoztam ellened ;
 Hiába van bűnbánó töredelmünk,
 Luczifer él, Luczifer gőgje bennünk.

Talán a por, a melyből véteténk,
 Oltotta átkul ezt a bűnt belénk ;
 Vagy ott fakad forrása tán daczunknak,
 Honnan a pártos angyalok lebuktak.

Kevély szivünk szünetlen háborog,
 Hogy e világ nem kényeként forog ;
 Panaszra kész a rossz, mit meg nem értünk,
 S ha füstbe mén, mit jog szerint reméltünk.

Nehéz nekünk nyugodtan nézni, lásd,
 A dérütött, a hőütött kalászt,
 S fakó színét kisült, kopár mezőknek,
 Hol a gulyák éhen bolyongva bögnek.

A féreg és gyom mért oly szapora?
 Mért rejt miazmát az utcák pora?
 Embernek és állatnak száz betegség,
 Mért örli, rontja, mért emészti testét?

S az ember lelkét mért úgy alkotád,
Hogy ingadozzon, mint a lenge nád?
Szabadságot miért adál a rosszra,
Hogy önmagát gyötörje, ostromozza?

Mindenható, nem borzadsz-é magad,
A vér, a vér hogy tengerré dagadt?
S hogy annyi bűn virúl a vérmocsárból,
S kígyók kelnek a könnyevelte sárból?

Irtóztató, irtóztató a föld,
Megért reá, Uram, hogy eltöröld.
Mikor jön már, a régvárt végítélet
Kürtharsogása közt új, tiszta élet?!

A DUNÁN.

(Tisza István temetése után.)

Mint a katáng, mely zúzos ködbe veszve
Nagy, mérhetetlen hőmezőn barangol :
Szeretnék futni messze, messze, messze,
Az emberektől és ennenmagamtól.

Kívül az arczom, benn a lelkem ég,
A bú, a gond egy percze sem pihennek,
Ringass folyam, legyezgess őszi lég,
Adj enyhülést szegény fájó fejemnek.

A kis hajó gyorsan suhanva visz,
Reátapad szemem a vén Dunára,
Szél sincs, de mégis zajlik, reng a víz,
Hullámokat vet sárgás, szennyes árja.

Tompán tükrözve a félig borús ég,
Fénykarikák úsznak tovább az árral,
Mintha egy-egy mártír holtteste úszné,
Feje fölött a glóriával.

1918.

SZERETNÉK HINNI.

Szeretnék hinni és remélni,
De nem lehet,
Ima, szárnyszegve, el nem éri
Fönn az eget.

Feledni, csak feledni vágyom ;
De hasztalan,
S nyögök, mint haldokló az ágyon.
Vigasztalan.

A sors sötét gyötrelme, átka
Úgy nem sajog,
Ha túlzengik síró jaját a
Síró dalok.

Úgy várom, várom éjjelente
Zengésüket,
De ólmot öntöttek fülembe,
Minden süket.

S e szív, mely nem tud megszakadni,
Üres, sivár,
Többé reám egy pillanatnyi
Öröm se vár.

ZÁSZLÓK.

Emlékszem, hisz két hó se telt,
 E nagy város hogy ünnepelt;
 Ülvén szabadság ünnepét,
 Virított tarkán, mint a rét.

Lengett a színes trikolor,
 S pezsegve, mint a must, ha forr,
 Az utczákon zajos tömeg,
 Csakúgy tapsoltak a kövek.

„Hurrá! kimúlt a gyáva mult,
 Négy százados bilincs lehullt,
 Vértengernek is vége már,
 A béke, béke, béke vár!

„Megjött hazánk fényes dele,
 Lengj vígan, zászlók erdeje,
 Pokolra bánat, sutba gond,
 Ki még ma is busul, bolond! . . .”

A mámor elszállt, a szemek
 Szilaj tűzben nem fénylenek;
 Gyászhírre gyászhír érkezik,
 Mik a fület megmérgezik.

Mint hogyha ház váratlanúl
 Egyszerre négy sarkán kigyúl,
 Oltani senki nem siet,
 Csak nézik bambán a tüzet.

Úr lett a fásult, tompa gond,
 Szivünk a holnapért szorong,
 S arczunkon a kétségbesés
 Sötét redőt redőre vés.

A zászlók még kinn függenek,
 De szárnyuk oly bús, csüggeteg ;
 Vászruk viseltes és szakadt,
 Szép színesen már nem dagad.

Eső, hó, verte sok soron,
 Megfogta füst, kéménykorom ;
 Úgy csügg alá a sok fakó
 Trikolor, mint gyászlobogó.

Szomorú minden utca, ház,
 A városon megült a gyász ;
 De gyásza oly koldus-kopott,
 Mintha nem várna jobb napot.

VISSZATEKINTÉS.

Bú engemet bizony sok ért,
Küzdelmes volt az életem ;
Éltem másoknak, másokért,
Magamnak rá nem értem.

Mint tengerár, ha nem mosolyg
Kék part a messzeségből,
Egyik nap a másikba folyt
Határ és mesgye nélkül.

Így telt le hosszú életem.
Elérve véghatárát,
Koszorúba sem köthetem,
Emlékeim virágát . . .

Ki érne rá, midőn arat,
Szedni búzavirágot?
Mögötted csak tarló marad,
A rendet hogyha vágod.

A MAGYAR TÁRSADALOMHOZ.

Hogy gyászruhát ölt, nem kívánom,
 Ma gyászruhára nem telik ;
 De jól vigyázz, a sors ne kérje számon
 Üres szived ledér örömeit.

A nagy halott még hantolatlan,
 S te már nevetsz, örülsz, mulatsz,
 A nyüzsgő emberáradatban
 Nincs, nincs egy bánatülte arcz.

Mosolygó asszonyok, leányok
 Kaczér ruhákban lejtene,
 Tolong a dandy-nép utánok,
 Gyönyört szomjaznak a szemek.

Zsúfolt a kávéházak öble.
 A nagy tükörtáblák megett,
 Balgán időt pazarlva, ölvé
 Látom a léha tömeget.

Száz mulatóba s mulatóbul,
Mint nyár szakán a méheraj,
Zsibongva, zsongva ki- s betódul
Nő, férfi, agg és fiatal.

Zenétől harsog minden utcza,
Húzzák a talp alá valót . . .
Talán a sátán maga húzza
Pokol felé az indulót.

1918.

VANITATUM VANITAS.

Mióta ámuló szememnek
 Megnyílt a végtelen világ :
 Már mint ábrándos, méla gyermek
 A természetbe elmerültem,
 S szemem gyönyörtől részegülten
 Itta a szent harmóniát.

Azóta, hogy betűzni kezdtem,
 Nyugtót többé a könyv se hágy,
 Könyvekbe hányszor temetkeztem!
 Gyönyört találva a tudásban,
 Magam mindig mélyebbre ástam,
 S mindig magasbra vitt a vágy.

Építgetém folyvást a lelke,
 Sok, sok küzdelmes év alatt,
 Mint a zsidó nép csüggedetlen,
 Egyik kezében kopjaszállal,
 Másikban vakoló kanállal
 Raká a várvédő falat.

Építgetém, de már elég volt,
 Kihalt a vágy, vagy tán betölt.
 Hisz bennem tükrözött az égbolt,

S az alkotó ezer csodáit,
A fű között futó bogárig,
Lelkemben fürdeté a föld.

Könyvekből is untig tanultam,
Láttam az embert, a merészt,
Fenségesen és nyomorultan,
S oltárra istenül helyezve,
De mégis föld sarába veszve
Az égre lázzadt emberészt.

Látásom tiszta, messze látok.
Látok jövőt, multat, jelent ;
Látom a forgandó világot,
Látom, a mint a láthatatlan
Istenkéz munkál száz alakban,
Folyvást hogy rombol és terem.

De a magasság és a mélység
Belőlem csak játékot űz,
Káprázat ez. Botor kevélység,
— Én lelkem — mért áltatna téged?!
Harmatcsepp vagy, a mindenséget
Perczig tükrözve tovatűnsz.

AZ EMBER SORSA.

Nagy átok ül az emberen,
A sorsa már reménytelen,
Hiába annyi század,
Hiába az évezredek,
Gyógyulni nem tud a beteg,
Sőt önmagára lázad.

Lát álmokat s fut esztelen
A téli fagyban meztelen,
Ujjongva és kaczagva ;
De ha lehűti a hideg,
A hófúvásban ott diderg,
Reszketve, fogvaczogva.

Baj éri sok, de nem tanul,
Úgy csap fülébe minden új,
Mint diadalmi ének.
Csábítja mindig a csere,
Bár tudja : csak játékszere
A végzet vaskezének.

A végzet, mint vihar, sodor,
Szünetje nincs, csak a botor
Vár egyre jobb világot.
Ha hullámhegygyé nőtt az ár:
Annál nagyobb mélységbe száll,
Minél magasbra hágott.

E nem szünő, boldogtalan
Vergődésnek mi haszna van?
Mért tart évezrek olta?
Nekünk a mult, jövő, jelen,
Élet, halál mind rejtelem,
De senki meg nem oldja.

Bár kérkedett a tudomány,
Még több homály terjedt nyomán,
Végre fekete éj lett.
Többé csillagfény sem vezet,
Az út, igazság elveszett,
S veszendőben az élet.

VÉGZET.

Mondják, messze, vad fenyéren,
Atyafi nép teng szegényen.
Bár a széles Ob vizének
Partjain még zeng az ének,
Az az ének oly mulandó,
Elfogy már az énekmondó.

Bús hazájuk zordon észak ;
Szomorú ott minden évszak,
Kurta nyárra, nyomba', mélylő
Éjszakákkal hosszú tél jő.
Elfut a nyár s hogyha tél lett,
Oly keserves ott az élet.

Mikor a kakuk kakukkol,
Túrhető az élet akkor.
Nyírfajd szól a nyírfaágon,
Ob vizében hal ficzánkól,
Récze ring a vízfolyásban.
Medve morg a czirbolyásban.

Megszerezni bárha munka,
 Jó a finom medvesonka,
 Hószín húsa fürge halnak
 Megér egy kis fáradságot.
 Récze is jó pecsenyének,
 Sátornak a nyírfakéreg.

Jaj de télen, földbe vájva,
 Füstös kunyhó verme várja.
 Nyomorúság, bűn, betegség,
 Elsanyarja lelkét, testét ;
 Hervad, sorvad, csenevészül,
 Látni, hogy már halni készül.

Szomorúság és utálat,
 Ha az ember félig állat.
 De ajkán ez árva népnek
 Föl-fölzeng a régi ének,
 Zeneszó is, mint patak foly
 Tamburából, darunyakból.

Hangja mellett halk zenének
 Zengve zeng az ősi ének,
 Ősi ének, hősi ének,
 Nagy multjáról hősi népnek,
 Fényes égi csarnokokról,
 Istenné lett bajnokokról.

Mennyi élet, mennyi lélek,
 Égre torló szenvedélyek!
 Férfi-karnak mily hatalma,
 Óriások viadalma,
 Szabad puszták rőt fővényén
 Szélben úszó hófehér mén.

Óh, nem e zord sarki tájon
 Termett a sok színes álom.
 Benne, ködbe veszve félig,
 Déli puszták napja fénylik,
 Déli puszták messze tája . . .
 Az volt rég e nép hazája.

Ámde kardon jobbja folyvást,
 Csak huzódott, fogyva-fogyvást,
 Északon föl, egyre feljebb,
 Lápvidéken, egyre beljebb,
 Hol az Obnak hetven ága
 Belevész a hóvilágba.

Hant-hasító eke járta
 Fekete föld kövér háta,
 Bégető nyáj legelője,
 Gulya, ménes delelője,
 Akkora sem maradt rája,
 Mint az orsó karikája.

Ily koldus tán mégse volna,
Csak ne lenne szolga, szolga.
De nyakán a hódító faj,
Kancsukával, száz adóval,
Emberirtó gyilkos szeszszel,
Azt sziszegve : szolga, veszsz el!

El is vész már nem sokára,
Fel van írva homlokára.
Az a föld csak temetője,
Hírmondó se lesz belőle,
S partjain az Ob vizének
Elnémul a hősi ének.

1918.

VOGUL TEMETÉS.

Vén apóka, vadra lestél?
 Tán magad is törbe estél?
 Vagy az erdő sűrűjében,
 Sűrű erdő gyűrűjében
 Szembe jött a nagy, hatalmas
 Erdei lány, a Tányértalpas,
 S megmarkolta melled, hátad,
 Felkarmolta bőr-subádat?

Mégse nyílik sok szavú szád,
 Hús fogú szád, tízfogú szád?
 Jőjj, a tűzhöz telepedni,
 Vagy feküdj hát melegedni
 Nyusztal bélelt bő vaczokba! . . .
 Né! hogy reszket fogvaczogva.
 Rakhatunk rá bundát százig,
 Mégis reszket, mégis fázik.
 Fejtül a nagy ismeretlen.
 Nézi vénünk vad-meredten,
 Csuklik egyet, csuklik kettőt,
 Hozhatjátok már a kendőt.

Most ácsoljunk, kopácsoljunk,
 Nyírfa sajkát kovácsoljunk.

Nyírfa sajka, nyírfa csónak
 Készen áll már koporsónak.
 Nyírfa-sajka-koporsóba
 Tegyük a vént, lassan, óva.

Nyírfa csolnak,
 Vidd a holtat,
 Vidd sietve
 Zöld szigetbe.

Sohse térjen vissza hozzánk.
 Bolygó lélek, bajt ne hozz ránk!
 Kedved töltni iparkodtunk,
 Semmivel sem fukarkodtunk,
 Tettünk melléd drága bundát;
 És magad tán hogyha unnád,
 Vidra-sipka földje földet,
 Kösd fel könnyü hóczipődet,
 — Fúztunk rája drága szíjjat, —
 S fogd kezédbe görbe íjjad;
 Lábad, könnyü hóczipőben,
 Kezed, nyállal bányá bőven,
 Ott, a lelkek zöld szigetjén
 Vadat úzhat kényekedvén.
 Medve, róka s rég felejtett
 Száz vad, mit csak íjjad ejtett,
 Jár az erdő rejtekében,
 Zöld szigetnek erdejében.
 És a zsákmányt egyre hordhatd,

Míg csak tested el nem porhad . . .
Akkor lelked szárnyas ölyve
Visszatér a régi földre,
Nyírfahéj-bölcsőbe fekszel,
Gyöngé gyermek nősz, növekszel ;
Felnősz nagyra és erőse,
Te leszel a hősök hőse,
Szőrös melled szikla-bércz lesz,
Két karod vas, lábad ércz lesz,
S nyírjest járva, fenyvest bújva,
Úzhated a vadat újra.

1918.

LELKED SOHA SENKI ...

Lelked soha senki szárnyszegve ne lássa,
 Hisz a bűnnek is van bűbája, varázsa.
 Míg bús panaszát elsírja, zokogja :
 Szálljon a fölmile rózsabokorra.

1918.

MÉRT HOGY A FÉNY ...

Mért hogy a fény sötétben futja,
 Sokszor évezrekig a kristálytisza tért,
 S csak akkor kezd ragyogni, hogyha utja
 A földnek gőzkörébe ért?

1918.

FARKAS-BARKAS.

„Farkas-barkas, jaj beh szép”-et
 Játszanak a körmös népek,
 Bús danámat sírva búgom,
 Mi leszünk a „tyúkom-búkom”.

1918.

A HÚR NE SÍRJON.

A húr ne sírjon,
Tompítsd szavát ;
Vonód a húron
Úgy fusson át,
Mint néma éjen
Rózsalevélen
A fuvalom.
A hegedő
Halk, epedő
Hanggal kísérje bús dalom.

Úgy bánt a zaj,
Jajszó, szilaj,
Nem kell ma, nem, nem!
Szárnyalni fennen
Dalom se fog.
Suttogva zengem,
Míg hangja elvesz,
Vagy hangja sem lesz,
Csak benn zokog.

AZ ÖSSZEOMLÁSKOR.

Ne szégyeneld bús könnyeid,
Szülőházad sirasd, sirasd!
Óh Istenem, hogy lenne víg,
Ki haldokló anyát viraszt.

Csalárd remény! Belőle bár
Csak egy sugárka volna még.
De nincs, de nincs. Tudjuk mi vár :
Sorsunk betelt, már itt a vég.

Egy fényes, egy nagy ezredév
Omlik ma össze percz alatt ;
Belőle csak egy pusztá név,
Vagy tán még annyi sem marad.

Az ezredév hiába folyt,
A honfivér, honszerelem,
S verejték, könny, mely itt omolt,
Mind meddő, mind gyümölcstelen.

Bölcsek, hiába éltetek,
Hősök, hiába haltatok,
Költők, búbájos éneket
Hiába zengett ajkatok.

E népnek már bölcső helyett
Csak sírja lesz szülőházánk,
S az elfeledt hamvak felett
Idegen nép ekéje szánt.

1918.

TI BŰVÖS, BÁJOS . . .

Ti bűvös-bájos, zengve zengő
Magyar dalok,
Úgy sír a lelkem, mint a felhő,
Miattatok.

Oda van mind az, a miért ti
Csak égtetek ;
Már fül se lesz, a mely megérti
Zöngésetek.

Szív, hangotokra, meg se dobban,
Vér föl se forr ;
Eltüntök, mint mikor kilobban
A meteor.

1918.

RÉGI VÁGY.

Föl-fölkeres a régi vágy,
Megújulnak a gyermekálmok :
Korlátiból lelkem kívágy,
Más ég és föld után sovárogo.

Írígylem a boldog madárt,
Ha délre húz vándor csapatja,
S megy vígan, merre a kitárt
Kék ég derűje csalogatja.

Dér reszket itt kórón, gazon,
S száraz levél kereng a szélben ;
Melegre, fényre szomjazom,
Valahol messze, messze, délen.

Hol bérczek alján nyílt öböl
Mosolyg a zöld part tükreképen,
S távol a tenger tündököl
Aranyba tört ibolya-kéken.

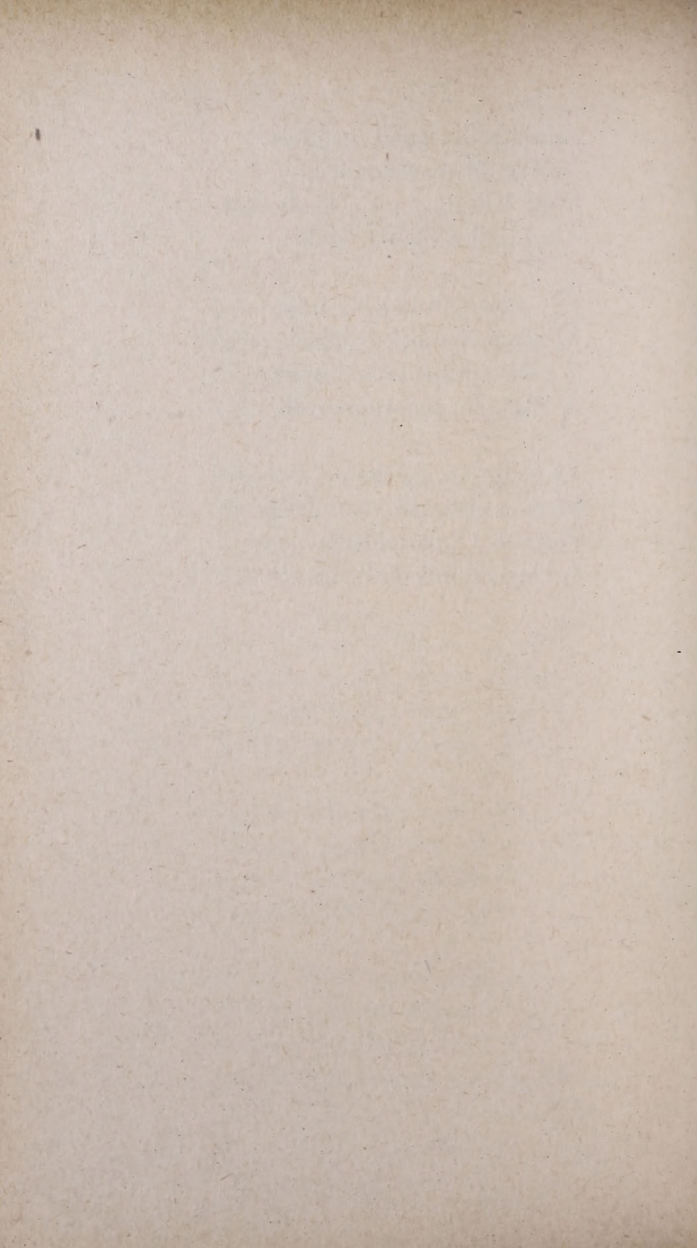
A part felett nagy pálmafák
Árnyán pihenve álmodoznám,
Narancsvirág hulló havát
Langy szél röpítné játszva hozzám.

Agyamban a gond, gondolat
Az illattól megédesülne,
Majd lelkem, mint a lomb alatt
Fészkéből a madár, kiülne.

Egy édes dalt dalolna még,
Minőt a fülmilék dalolnak,
S örökre búcsut mondanék,
A lélek, én, porsátoromnak.

És boldogan, fiatalon,
Fény- s illatszárnyon ellebegnék . . .
Portestem a partoldalon
A keselyűk majd eltemetnék.

1918.

A MÉLYSÉGBEN

(1919—1920)

GYERMEKÁLMOK.

Öreg házban, szegényes kis zugolyban,
Félénk, magános, sápadt gyermek én,
Csodás nagy álmok álmodója voltam,
Álmodtam ennen szép tündérregém.

Azt álmodám, hogy túl a néma síron
Örökre élek, halhatatlanul ;
Hírem-nevem a csillagokba írom,
Arany betűvel, mely meg nem fakul.

Hittem : zengek majd, fel a csúcsra érve,
A hogy' még költő nem zengett soha,
S lélekidéző lantom zengzetére
Lehull a sírok százados moha.

S kik szenderegnek éjben és homályban,
Életre kelnek mind a szellemek,
Hogy a költészet napfényes honában
Örökké tartó éltet éljenek,

Tovább, tovább ragadtak még az álmok :
Egyik kezemmel lantom pengetem,
Másikba meg kardot szorítva szállok
Jövőd kivívni drága nemzetem.

A sok bitort, ha mind a porba vágom,
Tündöklő, fényes új hajnal hasad,
Magyar hazám, te léssz a nagy világon
A legdicsőbb, a leghatalmasabb.

S én, nemzetem hírkoszorúza hőse,
Erős, hatalmas, jó, bölcs és igaz,
Úgy ülök majd, az ős kigyót legyőzve,
Az idő bérczén, mint királyi sas . . .

Ábrándjai rajongó gyermekésznek,
Mit is beszélek többé rólatok!?
A balga álmok mind, mind elenyésztek,
Mint napköltén a sápadt csillagok.

Forró napok robot-munkása lettem,
A hajnalon nyíló virág lesült,
De nem csupán a teljesülhetetlen,
A teljesülhető se teljesült.

Csak egy maradt meg vígaszomra nékem,
A büszké, önző nagyravágy helyett :
Hogy milliókkal a tengerfenéken
Építem én is a koráll-hegyet.

HALOTT VILÁG.

Mit ér a hír, mit ér a kincs, vagyon,
 Mit ér a föld s a népe, bárha sok?
 Feleljetek ti, a sivatagon
 Homokba fúlt kihalt rom-városok.

Nagy sárga folt a földnek zöld övén,
 Ázsia szíve roppant sivatag;
 Nincs ember ott, sem állat, sem növény,
 S éltet fakasztó élővíz, patak.

De hajdan itt is élet tört elő
 S élet virult, mutatják a romok,
 Míg úr nem lett a mindent elnyelő
 Vándor koporsó, a sívó homok . . .

Kik éltek itt — s tán ezredéven át —?
 Könyv nem tud arról, rege nem dalol,
 A rég kihalt nép elfeledt nyomát
 Úgy kell kiásni a fövény alól.

Boldog világról szólnak e nyomok,
 Nagy nemzet élt itt, munkában serény,
 Városok álltak, fényes templomok,
 Virulás volt a sivatag helyén.

Rózsák tüzetől égett völgy, halom,
 Áradt az illat, édes volt a lég,
 S a harmatejtő rózsás hajnalon
 Megzendültek karban a fülmilék . . .

Az élő víz, a zöldelő oáz,
 Kalászos róna, fülmilés berek,
 A nyüzsgő nép, a sok pagoda, ház,
 Mint elsülyedt hajó, úgy szendereg.

Tenger a mindent elnyelő homok,
 S a tengeren, mely végtelenbe nyúl,
 A sárga buczkák, e száraz habok
 Dermedten állnak, mozdulatlanul.

Tó nem csillan, egy bolygó ér se foly,
 A szomju földre még harmat se száll,
 A merre szem lát, nincs sehol, sehol,
 Fa, vagy bokor, vagy egyetlen fűszál,

A sivatag felett ott hallgat a halál.

De néha tompa szendergésiből
 A hallgatag halál csak felriad,
 Üvöltve sí a szennyes égre föl,
 S a tomboló vihar hátára kap.

Kezébe' korbács, hét ágú, lobog,
 Csont-sarka ménje vékonyába vág,

Rémülten ébred a siket homok,
S eszeveszetten fut, rohan tovább.

S százféle hang zúg, zeng, sír és süvölt,
Szárnyas örvények egymást kergetik ;
Homályba, éjbe, gyászba vész a föld,
A hótakarta messze bérczekig . . .

A messze bérczek hó- és jégfödött
Sziklái közt ezer forrás fakad,
S szökelve szirten s vak mélység fölött,
Folyammá nő alatt a sok patak.

Lenn a folyam nagy, széles medret ás,
S zöld partba szegve hömpölyög tovább,
Érezve erejét az óriás,
Előre ront a sivatagon át.

Küzd a homokkal, áttör dombokat,
Majd habjait tóvá teríti szét,
De érzi, a forró fővény s a nap
Hogy' iszsza, iszsza lankadó vizét.

Olykor a szélemelt buczkák elől
Meghátrál és új medret ás a víz,
S a régi, mit pár holt liget jelöl,
Végkép a nagy homoktengerbe vész.

Küzd a folyam még, ámde lankadón,
Előre már csak lassan vánszorog,
Föliszsza végre éhesen, mohón,
Utolsó cseppig a száraz homok . . .

A sivatag ölén alusznak a romok.

1919.

SOK VOLT A BŰN.

Sok volt a bűn, betelt a mérték,
 Az Úr haragra gerjedett ;
 Beh boldogok, kik meg nem érték
 A rettentő ítéletet.

Egy nemzedékre nemzedékek
 Bűnéért sújtott a harag ;
 Ma semmi bűn, ma semmi véték
 Megbosszulatlan nem marad.

Megálljuk-é bátran helyünket,
 Vagy fussunk, mint az üldözött ?
 Barlangba rejtsük-é fejünket,
 Vagy bújdokoljunk nád között ?

Hajh, nem találunk menedékre,
 A földön nincs már menedék,
 Nagy bűnkben felsirunk az égre,
 De elfödé arczat az ég.

Egyenlőn sújt le rosszra, jóra
 A bűnt boszúló égi kar . . .
 Az ép gyümölcsöt is leszórja
 A fákat tördelő vihar.

ÉNNÉKEM IS ...

Énnékem is, Hamlet gyanánt,
Tettre nagyobb tér kellene ;
A léha kor sok bűne bánt,
De nem küzdhetek ellene.

Úgy fáj nekem, hogy a tömeg
Olyan hiszékeny, oktalan,
Ítélt vakon s nem látja meg,
Mi a valódi s ál-arany.

Nem látja át a fondorok
Alattomos gonosz cselét,
S azt, hogyha ujjukon forog,
Nem nép többé, csak csőcselék.

Mint bamba csíz lépen ragad.
Nem sejti a bódult tömeg,
Hogy a midőn hazát tagad,
Önön magát tagadja meg.

Bár volna mennydörgés szavam,
Hadd járna át csontot, velőt :
Magyar nép, Istened ha van,
Térj meg a végromlás előtt.

1919.

MAGASSÁG, MÉLYSÉG.

A képzelet taván hajózom,
A friss levegő csupa ózon ;
Megittasúlok, mint a bortul,
Teli a szívem, majd kicsordul.

Havasok hava látszik-e távol,
Vagy fehér fodros felhőtábor ?
Alant a kék tó, fenn a kék ég,
Csoda magasság, csoda mélység.

Megfürdik a lelkem a tóban,
A napsugárt szikráztatóban,
Majd kék havasok tetején fenn,
Fürdik az ég kék tengerében.

A testem is, ha volna szárnya,
Föl, föl, a kék magasba szállna,
Magasan, föl egészen az égig . . .
Nincs szárnya ! Merüljön a mélybe fenéig.

ÖRDÖGMALOM.

Zakatol, zúg az ördögmalom,
Azt zúzza, mi már ma csak ócska lom.
Becsület, hűség, hit, honszerelem
Fut le garadján örült-sebesen.

Rohanó malomkő forgó táncza
Morzsolja, marja, vadul hahotázva ;
A dercze patakban omol már,
S boldogan zsákol a fekete molnár.

1919.

KOLDUSOK ÉNEKE.

Koldúsok, egymáson segítsetek,
Kinek *van* falatja, felezze meg ;
Éhező társának adja felét,
Tengeni fél falat hátha elég.

Vak, ki csak támolyog és tapogat,
S koldus is láthatott szép napokat.
Kit csupa nyűtt ruha, rongy ruha fed,
Kényes úr, fényes úr, dús lehetett.

Romlásba mi vitte? Saját büne tán?
Bor, szeretők, vagy a kártya, cigány?
Párolgó paripák és fogadás,
S mind, a mi vermet a dúsnak is ás?

Más a világ sora, más ez a kor,
Nemcsak a czéda s a léha lakol.
Mit használ szorgalom és becsület!
Megrakott tört hajó mélyre sülyed.

Elviselt rongyodért — 'sz nem telik új —
S koldusi voltodért hát ne pirulj ;
Utczát söpörj, vagy a zsákot emeld,
Munka az, tisztas az, ne szégyeneld.

Testedet tartsa fönn lelki erőd,
S az vagy és az maradsz, a ki előbb.
Megmarad — másnak itt hatalma nincs —
Szívedben, elmédben mind, a mi kincs.

Nem hagy el, nem fogy el e kincsetek,
Koldusok, egymáson segítsetek.
Akarat és erő edzzen erőt,
S megálltok Isten és ember előtt.

1919.

ÚTÓHANG A KOLDUSOK ÉNEKÉHEZ.

Jaj de akkor mit cselekszel,
Hogyha nem lesz már erőd,
És kihull a munkaeszköz
Reszketős öreg kezedből?

Vagy, ha munkát kérve, durván
Rád rivalnak : „Félre koldús!
Úr valál, most nem vagy az,
Munka nincs! Dögölj meg éhen!”

Templomajtó lépcséjére
Ülsz-e, mint a többi koldús,
S rongyosan, levett kalappal
Alamizsnát esdekelsz?

Hátha ott se lesz nyugalmad,
Régi czéhes koldusok
Mankót fognak rád haraggal
S mint a bélpoklost, elűznek?

Lessz erőd még útra kelni?
S valahol az útfelen
Átölelni a keresztfát?
„Óh megváltó Jézusom!

Nincs helyem már itt a földön,
Hozzád jöttem nagy bajomban,
Ments meg a sok gyötrelemtől,
Vedd magadhoz árva lelkem!"

S ott, a szent kereszt alatt
Lessz erőd nyugton bevárni,
Míg didergő vézna tested
Mégfagy a halál fagyától? . . .

Vagy bolyongva arra gondolsz :
„Mért keressem a keresztfát,
Hisz tudom, hogy nem találom,
Feltüzelték már a latrok.

„Itt az ősi nagy Duna,
Oly fenséges, oly hatalmas,
Néki ember nem parancsol,
Az ma is még, a ki régen.

„Ágya széles, ágya mély,
Árja ringat, mint a bölcső.
Téged is, vén gyermeket,
Bízd magad reá, elaltat.“

FÖLDOMLÁS.

Rám egy kis örökség szállt édesapámról,
 Valamicskét én is megvontam a számtól ;
 Sanyarú munkában folytak le az évek,
 De kevésre mentem,
 Mivel nem születtem
 Zsugori zsobráknak, élelmes üzérnek.

Nem is vágytam soha kincsre, gazdagságra,
 Nem vert meg a bírvágy szomorú vaksága.
 Nagy vagyon és nagy gond válhatatlan társak.
 Csakis annyit kértem :
 Hogy küzdelmes éltem
 Legvégén legalább gondokat ne lássak.

Álmodoztam nyájas, szép alkonyi égről,
 Gondnélküli, békés, boldog öregségről.
 Hittem : ha napomnak napszámja lezárul,
 Csend, nyugalom vár ott,
 Mint mikor a jármot
 Leakasztják este az ökör nyakárul . . .

Gyermekkorom óta érzékeny szivemben
 Kötelesség benntört tövisét viseltem,

Rámszakadt a gond és felelősség súlya,
S éveim haladtán
Egyre több szakadt rám,
S szívemet a tövis egyre jobban szúrta.

Várt szabadulásom már-már közel látszott,
Itt volt. De hová tűnt? A szemem káprádzott?
Szabadulás helyett rámszakad a romlás,
S nyögök halófélbe',
Mint az, a kit élve,
Agyagásás közben eltemet az omlás.

1919.

ÖRÖK TÖRVÉNY.

Nemzedék megy és jönnek nemzedékek,
A hosszú sor tán sohasem ér véget,
Csak váltja egymást csüggedetlenül.
Mint a folyam zúgó hatalmas árja
Folyvást folyik, soha ki nem merül,
S megy, hol a tenger végtelenje várja.

Beléje bár száz nagy folyam szakad,
Azért az óceán ki nem dagad,
Áll birodalma változatlanúl ;
Égő naptól ha forr a lég körösleg,
Mint párákód felszáll a vízfölösleg,
S távol megint a földre hull.

A bérczeken az omló záporok,
Hol *egy* dörgésre *húsz* visszhang morog,
Özönnel öntik a vizet ;
Forrás fakad fel, zúg a vad sió,
S mert társsal egyesülni jó,
Mind, mind a völgy felé siet.

Folyóvá nő alant a bércz patakja,
S meggyűlt vizét, sebes sodrán ragadva,
Fut, a folyamba önteni ;
Az óceánba tér meg a folyam,

Ön élte árán is vígan rohan
A nagy törvényt betölteni.

Az ember is, ha nem por-test csupán,
De lélek is : a földi lét után
A szellemek nagy tengerébe tér ;
Évezrek óta míriádnyi lélek
Merült mélyébe a rejtelmes éjnek,
Hol többé nincs idő, se tér.

Habár határa nincs is ott a térnek,
Hogy' fér meg a sok míriádnyi lélek,
Mely egyre nő s ott egyesül?
És hátha nemcsak e föld ontja, adja,
De millió csillag lélekpatakja,
Folyammá nőve, oda gyűl?

Ott él-e mind a tenger-lélek? És benn
Örökre elvész tompa tespedésben,
Hol nincs egyéb, csak nyúgalom,
S áll mozdulatlan az öröklét,
Szellőcske sem fodrozza tükrét? . . .
Bennünket többre szánt az égi hatalom.

Élnünk kell ismét, magasabb körökben.
Kik küzdve küzdünk itt a földi rögben,
Megnyíl nekünk a végtelen ;
Van rá jogunk a szenvedések árán,
S reánk egy szebb, egy jobb csillag határán
Új munka vár, új küzdelem.

KÖD UTÁN.

A sűrű ködből már a nap
Lassan kigázol;
Azért a föld csak bús marad,
Mint a ki gyászol.

Ázottak mind a puszta fák,
Fákról a csöppek,
Mint hogyha sírna minden ág,
Csillogva csüggnek.

Oly szomorú e csillogás,
S a néma csendben
Elfojtott fájo zokogás
Hangzik fülemben.

Nem künn a természet zokog,
Benn sír a bánat,
Lelkem siratja elbukott
Szegény hazámat.

A dallá olvadt fájdalom
Zokog szivemben ;
De átbúg a síró dalon
Egy hang szünetlen :

„Virág hiába hímzi már
A síri hantot,
Halott hazád siratni kár,
Törd össze lantod.”

1919.

ALKONYI PIROSSÁG.

A fák, habár elmúlt a tél,
Még leveletlen állnak ;
Egész nap zúg, dühöng a szél,
Nyögnek a puszta ágak.

A görcsös ákác barna mind,
Fehérek mind a nyárfák,
Mezetlen asszu karjaik
A mint az égre tárják.

Elunta már a karcsu nyár
Sohajtni, mint a hárfa,
A szél is úgy szeretne már
Elülni éjszakára.

Már alkonyul. Bánat borong
A felhőnyomta tájon,
Lenn bújdokol a napkorong
A nyugati határon.

Biborszínt fest az alkonyat
A sápadt, mélé égre ;
Felhők alól kigyúl a nap,
S minden fa mintha égne.

KÁROLYI MIHÁLY.

Bennem haragtól ég a lélek,
 Már-már a húrokon kezem ;
 Nagy átkokat zúgnék, de félek,
 Ha e gaz árulóhoz érek,
 A lantomat beszennyezem.

Természetnek torz-alkotása,
 Hogy röstelem kimondani ;
 Te, Belzebúb segítő társa,
 Kinek csak *egy* a hívása :
 E nemzetet megrontani.

A sátán meglepé agyadban
 Azt a silány kis agyvelőt,
 És koponyádban láthatatlan,
 Mint a sötét boszorkánykatlan
 Üstjében, mérges pára főtt.

S ráfeccsentéd a mérget arra,
 Ki legnagyobb volt s legnemesb.
 S mert oly erős volt főre, karra,
 A vágy a szíved egyre marta,
 Utadból őt hogy eltehesd.

El is bukott. Csak erre vártál,
 Felcsillámlott gonosz szemed.
 Hajrá pokol, szabad a vásár,
 A nép, a nép mint Messiást vár,
 Tombolt az elvakult tömeg.

Azt hitte, lánczait töröd szét,
 Míg lánczait kovácsolád ;
 De majd ha jajtól zeng a föld s ég,
 S kifosztva áll a dús örökség,
 Átkát majd akkor szórja rád.

Gaz áruló! Nincs erre példa,
 Hazádat kétszer adtad el ;
 A népe rab lett, földje préda,
 A vakmerő, a czenk, a czéda
 Sanyarja, marja vad dühvel.

Pirulnak véreid miattad,
 Hogy így fajult az ősi vér,
 A sírban őseid miattad
 Pihenni nem tudnak, s fiadnak
 Átká sírodba is kísér.

Hogy megtorolja szörnyü vétked,
 A földön nincs oly büntetés,
 S nem súgja-é vak rettegésed :
 Bűnért, mely ily nagy, bűnhödésnek
 Az örök kárhozat kevés.

EZÉKIÁS.

«Imé napok jönnek s elvételik valami
a te házádban vagyon.»

Ézsaiás 39. 6.

Ezékiás király meggyógyult csodamódon,
„Népem vigadj, örülj, száz hálatűz lobogjon!

„Hirdesse minden ajk, mily nagy az Úr kegyelme,
Meggyógyult a király, Judea fejedelme ;

„Hirdessék hírnökök, a földön szertejárván,
Benn Judeában és túl országom határán :

„Hogy a kit a halál árnyéka már körülvelt,
Kincsenek a király megint tovább örülhet.

„Menjetek, míg a hír a földszinét bejárja :
Dús, boldog és dicső Jeruzsálem királya.”

*

Követség érkezik királyhoz Babilonból :
„Reád a nagy király nagy szeretettel gondol ;

„Örvend, hogy Istened oly sok javakkal áldott,
S elűzte, mint a sas, leselkedő halálod ;

„Látni szolgálainak szemeivel kívánja :
Mily gazdag és dicső Jeruzsálem királya.”

Örül Ezékiás — kevély szívére rávall —
S vendégli vendégit nagy, fényes lakomával.

A tál mind vert arany, kupák is vert aranyból,
S a vert arany kupák öblében szín arany bor.

„Örökké élj király! Ily kincseket ki látott!
Tán ide hordatád, te minden drágaságod?”

„Babilon bölcs fia, ezt már nem jól találád ;
Koldúsnak képzeled Jeruzsálem királyát?

„Ma már későre jár, de holnap is virad nap,
Nézd meg kincstáramat s aztán beszélj uradnak.”

Mennek másnap korán. Velök megy a kincstartó,
Hét zárral megnyilik a pántos czédrusajtó.

Feltárul a terem. A drágaság temérdek,
Tündöklő ékszerek, arany s ezüst edények.

Faragvány rengeteg, elefántcsont meg ében,
Sok drágakő is ég a szivárvány színében.

Garmadával a gyöngy, halommal áll a bíbor,
S mit csak merész kalmár hoz a mesés Ofírból . . .

„Elvette hangomat, király, álmélkodásom,
Nem hitte két szemem, hogy ennyi kincset lásson.

„Királynak is megér e kincstár egy kis útat,
Uramnak hírt viszek, megkötni koszorúdat.”

„Bábel dicső fia, te ezt csodálva látod,
De engem Istenem még több javakkal áldott ;

„Jer, hadd vezesselek tárházaim során át,
Nem méltán zengek-é Jehovának hosszánát?!”

Tárház tárház után színültig tömve, rakva,
Van ott méz és olaj, bor és tengernyi gabna ;

Fűszer töménytelen. Van drága mirha, tömjén,
Szem, száj elámul itt, a nagy bőség özönjén.

Aztán az ólakat,ólól után, bejárják,
Csodálva a király sok drága paripáját.

Egyiptom földiről vásárolá ezerszám,
Tündöklük a szekér, bogláros mind a szerszám.

S vendégit a király ajándékkal tetézi :
„Üdvözlöm uratok, Babilon jó vitézi!”

Király pazar kegyét köszöni a követség :
„Babilon s Juda közt meglesz a mély szövetség.”

Méláz Ezékiás, a lelke nyughatatlan,
S a nagy próféta im, Ézsaiás betoppan.

„Kik voltak itt király?” „Babilonból követség,
Babilon s Júda közt készül szoros szövetség.”

„S mit láttak?” kérdezi Ézsaiás sötéten.
„Mindent, s hálásak is, bizony perczig se kétlem.”

„Király, boldogtalan, mit nem tesz a hiúság!
Farkasnak tálalád a bárány gyenge húsát.

„Babilon kincssovár s étvágyát még te szítod,
Országodat király, rombolásba így taszítod ;

„Rabúl hurczolja el Babilon népe néped,
Már hallom is zaját dübörgő hadszekérnek.

„Kincstárad feltörik, tárházaid kifosztják,
A selymet és bibort kopják nyelével osztják ;

„Ragadomány leszen a templom szent edénye,
Mint utczarongy vesz el szép szűzeink erénye ;

„Kit megkímélt a kard, azt Babilonba hajtják,
Az élők nyomorún csak a halált ohajtják ;

„Rom lesz Jeruzsálem, és rom marad sokáig,
Idegen zsarnokot szolgálnak unokáid!”

Nagy sírással tekint Ézsaiás az égre,
Fölötte a tető már mintha lánggal égne :

„Népem, megront a bűn s királyod balgasága
Romlásba így taszít s keserves szolgaságba.

„Könny nem hárítja el — a vér se — vesztedet,
Hajh, el fog jőni az, mi elvégeztetett.“

1919.

VÍZÖZÖN.

A szörnyü zápor negyven nap szakadt,
Meghágta már a víz az ormokat.

Part nélkül hömpölyg a végetlen ár,
Völgyet, hegyet, mindent magába zár.

Az óvilág a mélységben pihen,
Csupán a bárka úszik a vizen.

1919.

VAK ÉJBE TÚNT . . .

Vak éjbe tűnt le szép napom,
 Letűnt örökre már,
 Kilobbant messze nyúgaton
 A legvégső sugár.
 Nehéz felhők nyomják a tájt,
 Csillagfény sem rezeg,
 Árnyak suhannak. Borzadályt
 S szorongást érezek.

Mit is sirassak, Istenem?
 Az elbukott hazát,
 Mely elmeríti mindenem,
 Mint súlyedő naszád?
 Barátimat sirassam-é?
 — Sirathatnék sokat —
 Vagy a ledöntött s por közé
 Kevert oltárokat?

Minden sötét, minden komor,
 Minden kihalt, sivár,
 Szeretteimre a nyomor
 Ijesztő réme vár.
 Többé, szegény sorsüldözött,
 Örülni nem fogok;
 Forrás vagyok sziklák között,
 A mely folyvást zokog.

KINEK DALOLTAM.

I.

Míg gyermekkézzel lantom nyaggatám,
Volt egy hűséges hallgatóm : apám.

Majd felsírt égő dalaim zenéje
S egy drága szív vágyban hajolt feléje.

Megértő lélek is, nehány, akadt,
Méltányolá a zengő húrokat.

Sőt később — s későn — párszor, lelkesült
Közönség zúgó tapssal is becsült.

De mind ez elmúlt. És én itt maradtam
Rideg magányban, búsan, egymagamban.

Dalomra többé senki sem figyel,
Visszhangtalan s árván enyészik el.

Mindent halló nagy Isten, alkotóm,
Te vagy ma már egyetlen hallgatóm.

II.

Adtál, Uram szívet, dallal telít
 S hiszem : dalomban örömed telik.
 Ha senki sem figyel bús énekemre,
 Felhat te hozzád méla zöngedelme.

Hisz kedves néked a madárdal is,
 Még a harasztban harsogó haris
 Fakó dalát is úgy elhallgatod.
 Hát két legédesb ajku dalnokod,
 A fülmilét s a fönnzengő pacsirtát?! . . .
 Énekre őket te magad tanítád.

Az én szívem szintén te ihletéd,
 Adván nemes lant tiszta zöngzetét.
 Csodáival a nagy természetet
 A lelkem tükrében te fürdeted ;
 Te engedéd, hogy bú- s gondtól leverve
 Lágý dalba olvad szívem zord keserve.

Hadd zengek hát, magamnak és neked,
 Még egy-két halk, borongó éneket,
 Mig újjaim megdermednek a lanton,
 S fáradt fejem te szent kezedre hajtom.

MAGÁNYBAN, HITVESEMNEK.

Elhagyatva búsan ülök,
 Rám borult a néma est.
 Nem becsúlik s nem becsülöd,
 Bennem a mi legbecsesb.

Mint a négy húr asszu fája,
 Kis faváz, nem ér sokat ;
 De becses, mert keble zárja
 A legédesb hangokat.

Lelkem is vajon mi lenne?
 Száraz, zörgő, bús avar,
 Hogyha nem szunnyadna benne
 Annyi zengő, méla dal.

Hát becsüld az ócska hangszert,
 Míg ad egy kis dallamot,
 S hangját annál többre tartsd, mert
 Nem sokáig hallhatod.

1919.

PORBAN AZ ÚR ELŐTT.

Uram, te megaláztál mélyen,
S én még mélyebben enmagam ;
Azért szívem fel-feldobog kevélyen,
Még annyi földi vágya van.

A kis vagyontól nem tud elszakadni,
— Hű szorgalom gyümölcse volt —
Az álmokat se tudja megtagadni,
Fáj, hogy a semminek dalolt.

A holnapért magát gondban emészti,
Nem tudja békén bízni rád,
Fájdalmasan, kétségtől marva nézi
Kis unokák víg mosolyát.

A haza sorsán megnyugodni nem bír,
Hogy földje zsákmány, népe rab,
Bárhogy csitítom, benne felsír
A bú, a szégyen és harag.

Hiába mondom : minden úgy jó,
A hogy te azt elvégezed,
Felhozza lám a téli éjbe hűnyó
Napot is a te szent kezed.

S ha buba vész a földi élet,
Nem baj, hisz tűnő árny csupán,
Ott kezdődik, te úgy ígérted,
Az élet a halál után.

Hiába mondom, mit se használ,
De még se ítéld el daczát,
Hisz néki, óh Uram, te adtál
Dalt és családot és hazát.

Ne bánd, ha mint erős fa lenn a földben,
Szélyelbocsátja gyökerét,
És nem tud onnan elszakadni könnyen,
Hová te magad ültetéd.

1919.

HOL A VÍGASZ?

Vígasz a szenvedőt
Edzeni hol van?
Porban az Úr előtt,
Mélyen, a porban.

Jó : az Úr lábait
Általölelned,
Útat a mennybe nyit
Hű töredelmed.

1919.

KAKUKSZÓ.

Erdőben a kakuk
A prófétát hogy adja,
Milyen régóta szól,
Tán százig el se hagyja.

A mennyit most igérsz,
Ha annyi évig élnék :
Talán még, jó kakuk,
Pár jó napot is érnék.

1919.

LEGYEN MEG A TE AKARATOD.

Megérezém a bajt előre,
Én láttam, mit nem láta más ;
Rávillant a sötét jövőre
Lelkemből egy-egy látomás.

Kiáltozám Kasszándra-képpen
Sikoltott ajkamon a vád,
De jós-szavam' nevette népem,
Nyugodtan vétkezett tovább.

Borzadva néztem, szívszorongva,
Hogy' tánczol a vulkán felett,
S hogy' gyúl ki mindjárt, lángot ontva,
Észak, nyugot, dél és kelet.

Tisztán állt a jövő előtttem,
Tudtam, mi rossz, tudtam, mi jó,
Azon perczig se tépelődtem,
Hogy merre fusson a hajó.

De jött a rettentő ítélet,
Lehajtva csüggedt homlokom
Csak azt érzem, hogy fáj az élet,
A lelkem sír a romokon.

Megért a bűn, betelt az átok,
Ajkunkon a bürök-pohár ;
De a jövőből mit se látok,
Elöttem csak köd és homály.

Sőt vágya sincs többé szívemnek,
Ha bajt érünk, ha bánatot,
Ha pusztulás vár ránk : legyen meg,
Atyám, a te akaratod.

REGGELI SÉTA.

Édes apám a határba
Ki-kivitt, mint gyermeket ;
Kovácsműhely füstje várt a
Csordakúti híd megett.

Volt ott tőlünk holmi munka,
Hát benéztünk rendesen,
Édes apám azt is tudta,
Ezt az órát mint lesem.

Hallgatám, hogy cseng az üllő
S döng a súlyos kalapács ;
Izzó vasról szétrepülő
Szikrákat szórt a csapás.

Járt a fúvó nagy-dohogva,
Fútta folyvást a szelet,
Minden fúvás sustorogva
Lángra szítá a szenet.

Benn a tűzben vas vereslett,
 Verte folyvást a fuvás,
 Vörös fénye fehérés lett,
 Míg kivette a kovács,

S újra csengett pöröly, üllő,
 Fogó forgott — s percz alatt
 Elsötétült a kihűlő
 S alakot nyert vasdarab.

Búcsut mondva a kovácsnak,
 Vígan mentünk, én s apám,
 Fölfelé, a vízmosásnak
 Szakadékos oldalán.

Vadvirág ott úgy virított,
 Kúszva, csüggve gazdagon,
 S szakadékban karcsu gyíkok
 Sütkéreztek a napon.

Kis pacsirta zengve zengett,
 Kék magasból jött dala,
 De fülemben egyre csengett
 A nehéz pöröly zaja.

Szerte mintha szikra szállna,
 Döngve hogyha méh repült,
 S a virágok illatába
 Fojtó kőszénzag vegyült.

Majd kiérve a tetőre,
Elértük a fennsíkot,
S néztük — a szív dobbant tőle —
Zöld buzánk hogy habzik ott ;

Langy szellő hogy hajtogatja
Dús kalászkok tengerét,
S annak, ki az áldást adja,
Hálát adtunk szív szerént.

1919.

AZ ORGONA...

Az orgona lila virágán
Dérré fagyott harmat remeg.
A távolban, ki tudja, drágám,
Nem könnyes-é szintén szemed?

Az én szememnek könnye nincsen,
Lelkemben száraz téli fagy ;
A bús ködülte tájnak, itt benn,
Te sápadt holdvilága vagy.

Fagyos szél zúg északkeletről,
Átborzong tőle a vadon ;
Meleg, sugárzó kikeletről
Már én hiába álmodom.

Lágy szellők többé nem susognak,
Rét nem virít, nem zeng madár ;
A régi boldog májusoknak
Örökre vége, vége már.

NÉPEM.

Népem, sirasd bűnnyomta multad,
 Miatta mennyi a fekély ;
 Téged, te Jóbnál nyomorultabb,
 Se ég, se föld meg nem segél.

A hitvány rongy alig takarhat,
 Száraz kenyérből sincs elég ;
 De, melylyel rút sebed vakarhatd,
 Van bőven itt törött cserép.

Gúny tárgya nagynak és silánynak,
 Te megrugdalt, te megvetett,
 Kit már bitó-halálra szántak,
 Kínszenvedés az életed.

Velőd pokol gyötrelmi víjják,
 Szived már megszakadni kész,
 S végperczeidnek szörnyü kínját
 Enyhíteni nem jön égi kéz.

Téged az ég is elfeledt bár,
 S nincs egy barátod, hű feled,
 Ha véled élni nem lehet már;
 Én szívesen halok veled.

1919.

ELTÚNT VADÁSZ-ZSÁKMÁNY.

Olykor fölreppen egy madár,
Rápuskáz a vadász — s talál ;
A szárnya csuklik összelőve,
S czíkk-czakkot ír a levegőbe.
De merre hullt, hová esett?
Vadász komám, hiába keresed.

A mint bolyongtam a határban,
Vers villant, s egy kapásra eltaláltam ;
De nem volt plajbászom, papírom . . .
No nem baj, otthon majd leírom.
Most itt töröm szegény fejem,
De tréfát űz a vers velem,
Azt sem tudom, mi fajta volt,
Úgy elfeledtem, mint a holt.

A TEHÉN.

Az estharang elhallgatott.
 A rekkenő, tikkadt napot
 Hús alkonyat nyugalma váltja,
 Fáradt munkás üdülve áldja
 A várva-várt pillantatot.

Az aratók hosszú csoportja
 Vigan dalolva tér haza,
 A vállukon fényes kasza.
 Magasra veri föl a port a
 Hazatérő nyáj, falka, csorda,
 S meg-megszólal, a mint tolong,
 Egy-egy komolyszavú kolomp.
 Leghátul bandukol a pásztor,
 Nagy botját maga után húzva.
 Talpon van már az egész utcza,
 S nagy-lelkendezve minden háztól
 Kifut az asszony vagy gyerek,
 Hogy haza hajtsa a kocsát,
 A tehénkét, vagy a boczát.

Itt eltévedve őgyeleg
 Egy tehén és nagyokat bődül,
 Nézi, a csorda merre csődül.

Aztán más udvarába csap,
 De rá bozontos eb szalad,
 Tülközve hátrál a tehén,
 Felrúg s világgá fut szegény.

Dombhajlaton a falu kútja,
 Porosra van taposva útja,
 Mert oda jár a fél falu,
 A korsót egyre bugyogtatják,
 S az ostorfát a telt karu
 Menyecskék kézről-kézre adják.
 De most egyszerre ért oda
 A kántorné s Szilaj Kata,
 S a kút elébe
 Egyszerre lépe.
 Egy pillanat, vagy az se telt,
 Kató kapá el a vedert,
 Aztán a kút fölé hajol,
 Hol boglyas arcza tükrözik
 S ereszti vedrét, míg alól
 Őn képmásába ütközik.

A kántorné csak néz, csak áll,
 Becsületén nagy itt a kár,
 Előbb a falnál is fehérebb,
 Elönti majd a pulykaméreg,
 És ellódítja jól amaszt :
 «Odább, paraszt!»

«Paraszt? — pattan Kató — na lám!
 S te gyöngyöm, nem vagy az talán?
 Mi vagy te? Fínom úri dáma?
 Te, a Kuczorgó Marczi lánya.
 Apád paraszt! Dehogy! Szemét,
 Koldús kutya, ki mindenét
 Eltolhatná egy taligán,
 És válykot vet, mint a cigány.
 Megtánczoltatlak én ma is,
 Ha százszor kántorné vagy is!»
 S a kántornét most megragadja,
 Fejérül a kendőt lekapja,
 — A fürge kéz így fér a kontyhoz —
 Az meg karmolja és sikoltoz.

Asszony nép ily látványt szeret,
 Már ott tolong egész sereg.
 Óbégat az, békítget ez,
 A vége : hogy mind összevesz,
 Úgy dolgozik kar és köröm,
 Hogy nézni szinte kész öröm.

A kántor épen esti pihenőt
 Tartott a kántorház előtt,
 Hol ösztövére öreg harangláb
 Mutatja a falucska rangját.
 Szép csöndesen pipázgatott,
 Elnézte a nyugvó napot,
 Elégülten bámult az égre :

Van ifju, csínos felesége,
 Ő maga is még fiatal
 S a kántorság szép hivatal.
 Szabólegényből, nem potomság,
 Hogy Isten így fölvitte sorsát.

De, mint ebek csahára vad,
 Egyszerre most úgy felriad,
 Lélekszakadva ordit egy kölök :
 «A kántorné asszonyt ölik!»

Már erre a kántor se rest,
 Fut a fiúval egyenest,
 És meg sem áll, csak ott, a hol
 Az amazonok harcza foly.
 Kezében, mint egy kopjaszál,
 Félelmes hosszú pipaszár.
 És oszt csapást, vesz is bizony,
 Oly szörnyű itt a harczi szomj,
 S mire a bösz harcz véget ér,
 Karmolt képéről csorg a vér.
 Már megy, de vissza-visszafordul,
 S hátuk megett a tömeget,
 Míg pipaszára fenyeget,
 Szemével méri, sújtja zordul.
 Vézeti kézen hitvesét.
 Ki látja a szivet, vesét,
 Az látja csak, az tudja csak,
 Hogy' forr szívében a harag.

Dühét különben ő se rejti,
 A szót szitokkal toldva ejti :
 «Velem e gaznép ne komázzon,
 Mák-uccse én képére mászom.
 É kóczipór nép, e paraszt,
 Tanulja meg már egyszer azt,
 Hogy néked, mert elvettelek,
 Kijár a teljes tisztelet.»

Tovább is dül-fül sustorog,
 Sőt még az ágyban is morog.
 De megjuházik azután :
 «No mit sírsz? Csókolj meg tubám.
 E semmi népet föl se vedd,
 Kántorné asszony a neved.
 Aztán, ha kedvez a szerencse,
 Kolbászszaal fő nálunk a lencse,
 Pukkadjon az irígy paraszt.
 Már összevertünk pár garast,
 Megfogtuk kézen a szerencsét,
 Most vettünk egy szép kis tehenkét . . .
 Tyú, a tehén! Hol a tehén?»
 «Hát nem kötötte be?» «Nem én!»
 És rúg a kántor akkorát,
 Majd szétrúgja a nyoszolyát.
 «Jaj, jaj — kiáltják — jaj nekem!»
 «Én arra mék, te erre menj!»
 S fut mindkettő külön magában,
 Keresni a nagy éjszakában. —

S aztán? . . . Csak azt hallottam én,
 Hogy nem került meg a tehén.
 Tehén helyett egy nóta termett,
 Dalolta vén, dalolta gyermek :
 Csutakfalván csuda esett,
 Csücsű kántor kútba esett.
 Kántor uramnak megesett,
 Rúgott borjút keresett,
 Kajla fülűt, vereset,
 De egy ó kútba beesett.
 Hajnalig ott ült szegény jámbor,
 Úgy húzta ki a csordapásztor.»

S a nóta szól reggeltől estig,
 Sok azzal kél és azzal fekszik,
 Sőt néha künn, fél éjen át
 Hangzik a kedves szerenád.

Hét vált hetet, s csak tart a nóta,
 A kántor félbolond azóta,
 Van pörpatvar, szitok, harag,
 Ingerlik őt, ő meg harap.

Míg egyszer az jutott eszébe :
 Vándorbotot fog a kezébe.
 Batyuja könnyű, szíve nehéz,
 És megy, hogy még csak hátra se néz,
 Mögötte síró feleség.
 Mi lett belőlük? . . . Tudj' az ég.

BŰN ÉS BŰNTETÉS.

Kit Istennek haragja ért,
Búsulni kár a bűnösért.
Hogy elsőpré a vízözön,
Azon én meg nem ütközöm.
Ha megrontotta őt a bűn,
Bűnhődni kellett keserűn ;
Az örvénylő mély víz alatt
Oly nagy-méltán hizlalt halat.
De mennyi kisdéd is vészett,
Ki még soha nem vétkezett ;
S véres vadak százezrivel
Kavargó örvény nyelte el
Az úr sok szárnyas dalnokát.
Óh nem, nem értem én okát.
Az volna hát az egy akol,
Hogy rossz és jó egyként lakol?

TÖREDÉK.

Vége van a szép napoknak,
 A hű szívek rég halottak.
 Valami nagy szörnyű átok
 Megrontotta a világot.
 Mindenütt gyász, pusztulás van ...
 Minek nézzem, minek lássam.

1919.

ÚJ OSZTÓ IGAZSÁG.

Az boldogúl, az nyer ma bért,
 Ki léha, korcs, hanyag;
 Szorgalmas méhe mézedért
 Téged lefojtanak.

1919.

SZIPORKÁK.

Romok között.

Azt szeretem most én,
Csak azt, a mi rom ;
De legjobb szeretném
Tulajdon sirom.

A magyar néphez.

Könny nélkül nézted,
Orgyilkos kéznek
Golyóitól a legnemesb
Hogy' hullt el itten ;
De hogy hazád is könny nélkül temesd,
Azt mégse hittem.

Egyenlőség.

Ti új világ után esengők,
Már mindjárt célhoz érkezünk :
Egyenlők leszünk, mind egyenlők,
Igen, mind koldusok leszünk.

A jövő ítélete.

Mit fognak rólad majd regélni,
 Én átokverte népem? . . .
 Azt, hogy te nem tudtál sem élni,
 Sem halni *szépen*.

Tisza István.

Nagy korban nagynek születél, te nagyobb a na-
 gyoknál,
 S kis nemzet fiaként vitted a harcza erőd.
 Elbuktál, a kicsiny nem tűr nagyot. Óh mi botorság!
 Hálátlan honod is sírba bukott teveled.

Népkegy.

Jóság, erény az emberen silány máz,
 A bűn vigyorg a vékony máz megett;
 A nép ma még virágot szór, hozsánnáz,
 Holnap már bőgi a «feszítsd meg»-et.

Szélkakasok.

Semmit se tettem színre-szemre,
 Hatalmasoknak sohse hízelegtem;
 De még kevésbbé volna, istenemre,
 Bukott nagyságot megrugdosni kedvem.

Vetés, aratás.

Mit most könnyek közt szomorún aratunk, ti vetétek,
Tetszik az új aratás, jó radikális urak?

Régi mese.

Esengve hányszor hívtad a halált.
Nem jött. Talán méltónak nem talált.
De most, ha tán hívásod megfogadja,
Ne arra kérd, hogy a batyut feladja.

Mi lesz?

Jó vagy gonosz vagy, itt az egyre mén,
Sőt gyötrelem jut a nemes szíveknek . . .
Mi lesz, ha végkép elhal a remény,
Hogy túl a síron másképen fizetnek?

Rokonság.

Költők s a méhecskék
Lelke rokon,
Hű társak régesrég,
Árad az édesség
Ajkaikon,

Menekülés az emberektől.

Ha mondanák : «Sorsod megválthatod,
Csak messze menj, más földre innét.»
Magammal vinnék minden állatot,
Embert egyet se vinnék.

Undor.

Meguntam én a földet,
Az embert megutáltam ;
Menekvés nincs sehol,
Csak a halálban.

Zempléni Árpád halálára.

Nem az fájt halkuló szivednek,
Hogy innen el kell válnod,
Csak az, hogy sírba nem vihetted
Turáni álmod.

Ellenmondás.

Ág és nehéz gyümölcs a sok unoka, gyermek,
S én gyöngye, korhadtt faderék ;
Mégis, ha nem emelném ezt a terhet
Kidőltem volna rég.

Különbség.

Ebemnek hogyha csak kenyérhajat
Dobok : hálásan nyalja a kezem ;
S emberrel hogyha falatom felét
Testvérileg megosztom : megmar érte.

1919.

A JÁSZÓVÁRI PREMONTREI RENDHEZ.

Ti engemet vendégül láttatok,
 Beh szép órákat értem nálatok.
 Kényeztetett a szeretet, barátság,
 Éreztem a meleg szivek varázsát.

A szent falak közt, testvérként, csodás
 Összhangban élt a hit meg a tudás,
 S mindenre bűvös, tiszta fényt vetett,
 Mint az örökmécs, a honszeretet.

Ki mindnyájunknál egy fejjel nagyobb,
 Fejeteknek is oly hálás vagyok ;
 Beláttam szíve belső rejtekébe,
 Egy drága kép állt ott : a haza képe.

Midőn utolszor nálatok valék,
 Hazánk felett sötét volt már az ég,
 Örvénye lenn ott tátongott a mélynek,
 De a remény egy-két csilláma fénylett.

Látván körül a lelkes arczokat,
 Lelkem borúja szintén felszakadt ;
 Kigyúlt a fény kétségim éjjelén is,
 Ti véletek remélni kezdtem én is.

Az a remény csaló, csalóka volt,
Reánk szakadt a roppant égi bolt ;
Rom mindenütt, kifosztott árva ország,
S min sorsunkban sirathatjuk ma sorsát.

Szent férfiak, ha egyszer nálatok
Mint fáradt koldús bekopogtatok,
Adtok-e egy zugot, hol megpihenjek,
S hitet, reményt szegény reménytelennek?

Vagy a szent hajlék szintén dúlva már,
Eltűntetek, mint szétrebbent madár?
S hajléktalan bújdosni hajt az átok
A rom-hazában, mely már nem hazátok?

KOSSUTH-NÓTA.

Szunnyad a város a déli napon,
Hallgatnak a házak álmatagon ;
De most egyszerre csak fölfigyelek,
A Kossuth-nótát pöngeti egy gyerek.

Kihallik jól a nyílt ablakon át,
Egy újjal veri a zongorát.
Ügyetlen a kéz, a dal se remek,
A szívem mégis megremeg.

A lelkeken számum szele fújt át,
Sívó sivatag jelzi az útját,
Sárga homokból kifehérlik a váz.
Hogy' bukkan elő ez a zöld kis oáz?

Gúny tárgya ma már csak s félig feledett
Ócska bolondság a honszeretet ;
Mégis e gyermek újja alól
Rég porló hősök elszánt dala szól.

Véletlen-e csak s játék az egész,
S akaratlan tévedt ép erre a kéz?
— Míg a makacs hangszert pöngetni tanulja,
Mit bánja a gyermek, mit ver ki az újja. —

Vagy a lélek mélyén *mozdul* valami,
Felsírnak a sírbul a mult dalai?
Kipattan a szikra, az eltemetett,
És fellobog újra a honszeretet?

1919.

FECSKEHALÁL.

Elkapott a macska egy fecskefiat.
Valamennyi fecske erre felriadt ;
Szálltak alant és fent, szinte egymás hátán,
Mintha gyors vetelő jár az osztovátán.

Szálldostak, kerengtek a bús madarak,
Piczi kis szívükben égett a harag ;
A macska meg ott ült, száját nyalogatta,
Gyengék hiu harczát egykedvűn fogadta.

Egy-egy merész fecske, az anya kivált,
A repeső rajból folyvást ki-kivált,
S lecsapott a földig, szélsebesen szállva,
Hogy szinte a gyilkost súrolta a szárnya.

Közel egy-egy fecske hogyha elcsapott,
Egypárszor a macska utánakapott ;
Aztán meg se mocczant, csak várt türelemmel
S nézte a játékot sárga sovár szemmel.

SZITAKÖTŐK.

Pihenni erdő hús ölén
 Beh jó a tikkadt nyár hevében ;
 Sátrat feszít a lomb fölém,
 S árny-szőnyeget terít elébem.

Köröskörül nagy néma csend,
 Madár se zengi most danáit ;
 Egy mélyre vájt mederbe' lent
 Élővíz csillogása csábít.

Tükrét homály borítja bár,
 Itt-ott a víz szikrázva csillan,
 Még színesebb a napsugár,
 Lombrésen át a mint bevillan.

Mulatni kezd a mult idők
 Árny- s fényszövésü álma vélem . . .
 Arany szárnyú szitakötők
 Hintáznak a smaragd levélen.

MAGYAR GYÁSZ.

(Az első oláh csapatok megjelenésekor.)

Hazám, hazám, te gyászos Magyarország,
Imént tanyája szemtelen szemétnek,
Ma földedet oláh csordák tapossák.

Mi volt a bűn, a szörnyü, szörnyü vétek,
Boldogtalan, mely erre juttatott,
Hogy benned ím alig cseng már a lélek?

Áldást a sors neked bőven adott,
Nagy és dicső lehattél volna véle,
Vesztét annál jobban sirathatod.

Óh gyásznapok! Kicsorbult kardod éle.
Méltatlan gyöngé kéz vágott vele,
Koronás báb, a négy égtáji szélbe.

A levegő ragálylyal volt tele,
Hit és erény s honszerelem lesorvadt,
Mintha végigzúg a számum szele.

Leszállt az éj, s előbújt a sok orv-vad,
Borz és görény — a búzt is ide hozták —
Túrtük, a bátrak szíve is megolvadt.

Rablók — oláh, cseh, rác — földünk feloszták,
 Oda Pozsony, Kolozsvár, Kassa, Várad,
 S tolvajkezét kinyújtja még az osztrák.

Ajkunkon a bürökpohár megáradt,
 Színes reményünk vak kétségbe vesz,
 Oda, miért a nemzet küzdve fáradt.

Már nem sokára barmok ólja lesz
 A tudomány sok fényes templomából.
 Minden gyásznál sötétebb szégyen ez.

Lelkünk kivágyik a gondülte mából,
 Az égre néz, s ha csügged, újra bízik,
 Hogy ez a föld latrot soká nem ápol.

A rablót, a ki javainkon hízik,
 Égesse tűz, ha egy falatba kóstol,
 S rontsa meg az átok kilenczedízig.

Suhogna bár, suhogna már az ostor,
 Ki cselt koholt, s megrontásunkba' részes,
 A hány pribék, vesszen ki mind magostol.

De bűnt torolni nekünk nem elég ez,
 Azokra is sújtson halálos átok,
 Kik lelki rontást vittek, tudva, véghez.

Azt legkivált, a kit borzadva látok,
Saját vérének undok árulóját,
Hetvenhétyszer fogja meg a nagy átok.

Az ördögök gúnynyal, kaczagva rójják
Rút homlokára a pokol jegyét,
De, kárhozatnak nyerve kóstolóját,
Rothadjon a gaz élve itt elébb.

1919.

TÁRSTALANUL.

Bolygok nagy néma pusztaságban,
A táj felett az ősz borúja ;
Minden kihalt, kopár, kietlen,
S vergődő nyugtalan szívemben
A lét sötét keserve, búja.

Fölöttem a felhős magasban,
Közel a szürke égibolthoz,
Az eltűnt társakat keresve,
Riadt szárnynyal, kétségbeesve,
Egy elmaradt vadlúd rikoltoz.

1919.

MEGUNTAM.

Meguntam én a földet,
E hitvány sárvilágot ;
Csak bűn és becstelenség,
Mit benne forrni látok.

Miazmás levegőjét
Ha még soká kell színom :
Elátkozom az embert,
Mint egy áthéni Tímon.

1919.

ŐSZI NAPON.

Nappal van, de napja nincsen,
Fenn az ólmos őszi égbolt
Úgy borúl a bús vidékre,
Mint halottra a koporsó.

Feketén a szürke ködben,
Vérfagyasztó károgással
Kóválygnak a téli varjak,
Kárnak, bajnak hirdetői.

Lenn a szél, e vén csavargó,
Nem keresve utat, ösvényt,
Tilalommal nem törődve,
Nekivág a sík határnak.

Száraz kóró zörg a tarlón,
Merre lompos lába téved,
Majd befordul a fasorba,
És bejárja mind, a fákat.

Úgy jön, úgy megy, mint a koldús,
Alamizsnát kéreget csak,
Nem garázda, még beéri,
Pár lesárgult rongy levéllel.

Amde egyre vakmerőbb lesz,
S mint rég, a betyárvilágban,
Országúton a haramja
A vásáros népeket :

Megmotozza és kifosztja
Rémülettől reszkető
Fáit a riadt fasornak,
S hahotázva messzenyargal.

És a puszta fák úgy állnak,
Búsan és reménytelen,
Mint az én szegény kifosztott,
S koldússá lett árva lelkem.

GYÓNI GÁBOR.

Azt olvastam egy kopott vén krónikából :
 Házasodni ment az ifju Gyóni Gábor.
 Czifra mente a nyakában, rókaprémes,
 Sarkantyúja mint a csillag, olyan fényes.

Négy lovon megy, aranszörű hóka sárgán,
 Széles úton úgy repülnek, mint a sárkány ;
 Nyalka kocsis sudár ostort kiereszti,
 A ki látja, a szemét is rajtaveszti.

Rajtaveszti kilencz falu minden lánya,
 Nincsen egy is, ki felülni nem kívánna,
 Oda ülni Gyóni Gábor jobbja mellé,
 Két erős kar mint a pelyhet úgy emelné.

Gyóni Gábor a lánynépet meg se látja,
 Csak a cigány zúg fejében meg a kártya.
 Jaj, de mikor adósság a gazdagsága,
 Az övé is meg nem is már a négy sárga.

«Fordulj kocsis, kezed a jobb gyepelőszárra,
Kőoszlopos fényes kapu ki van tárva.»
«Nagy jó uram, kívül fényes, belül gyászos,
Nem megyünk tán az ördögök nagyanijához?»

«Hallgass bolond, mert lelöklek! Az áldódat,
Három ölre ereszd ki a suhogódat,
Tánczot járjon négy paripám patkós lába,
Úgy repüljünk özvegyasszony udvarába.»

«Fogadj Isten, uram öcsém, mi szél hozta?»
«Négy jó csikóm, de a szívem kormányozta.
Meguntam én játszadozni szalmatűzzel,
Állandóság kell nekem már s meleg tűzhely.»

«Uram öcsém, ugyan úgy-e? Szíve hozta?
Nem inkább a halomháti híres pusztá?
Selyemnyájam, meg a pompás gulya, ménes,
Kilencz kocsis s harminczhárom öreg béres?»

Nyalka bajsát megsodorja Gyóni Gábor :
«Nem vagyok én, húgomasszony, olyan fából.
Gyóni Gábor s pénzvadászat? No megesnék.
Megölelem magáért is a menyecskét.»

Gyóni Gábor, te bolondos szép szilaj ló,
Leszel te még kezes bárány, szóra hajló ;
Lassan tánczolsz, nem ficzánkolsz soha többet.
Kapjalak csak kezem közé, hámba törlek.

Három hétre megűlik a lakodalmat,
S kezdődik a szoros korda férjuramnak.
Nem mozdulhat — nagy vagyonnak hát mi haszna? —
Felesége szoknyájától két araszra.

Azt olvastam egy kopott vén krónikából :
Öreg ember lett az ifju Gyóni Gábor ;
Ha rákezdí, a köhögést el se hagyja,
Felesége nagykendőkkel takargatja.

1919.

BÖRTÖN.

Börtön a lét, börtön, börtön.
Mért születtem, mért is élek?
Rab keserved, itt a földön,
Meddig tart még, árva lélek?

Vaczkod egy zug, mit se látsz ott,
Csak tenyérvnyi ég fölötted.
Egyre szűkölsz, és a lánczot
Rágod, mint a megkötött eb.

1919.

AZ ÁLOM.

Csak úgy üdít az álom,
Ha mély, mint a halál,
A fény a vak homályon
Ha egy rést sem talál ;

Ecsetje, játszva, futva,
Egy kis sugárt se fest,
S pihen, miről se tudva,
A lélek és a test.

De álmod úgy is édes,
Ha ringat, mint a hab,
S veled virágszegélyes
Zöld partok közt halad.

Vagy tündér, játszi, pajzán,
Bohókás is nagyon,
Nevethetsz kúsza rajzán,
Mit pajkos újja von.

Jaj, én hiába várom,
A hosszú éjeken
Üdítő édes álom
Enyhet nem ad nekem.

Mióta halva népem,
S reám borult a gyász :
Agyam a néma éjben
Sötét éjféli ház.

Ijesztő rémes árnyak,
Mint forgószél ha kel,
Vad tánczot ropva járnak,
S kaczagva tűnnek el.

És tövel-hegygyel ott áll
Az összedúlt lakás,
Benn rút manó motollál,
Mint egy örült takács.

1919.

REMÉNYTELENÜL.

Szomorúk a nappalok,
Szomorúk az esték ;
Bár felsírnak a dalok,
Lelkem, úgy érzem, halott,
S benne, gyászfelhők alatt,
Nagy, sötét üresség.

Minden oly bús, oly kihalt,
Ideje már, hogy a dalt
Végkép abbahagyjam.
Ágon ülő kis madár
Rég elnémult volna már
Ily zord téli fagyban.

1919.

HAZÁM.

Hazám, te áldott jó anya,
 Termékeny is, mint Miczbán hitvese,
 De oly boldogtalan.
 Rád törtek éjjel orvul
 A becstelen haramják,
 S megöltek, meggyaláztak.
 Aztán ruháidat levonták,
 És vérbe fagyva, meztelen,
 Bedobtak egy sötét gödörbe.

S mint Negyvennyolcz borzalmas őszén
 Az emberérzésből kivetkezett
 Oláh baromtömeg tevé :
 A rettentő gödörbe
 Utánad dobták eleven
 Kis csecsemőidet.

Az istenadta
 Síró porontyok
 Most ott mászkálnak véres testeden,
 Emlőidet keresve
 S a tápláló tejet . . .
 De hasztalan,
 Az életosztó
 Szent, drága forrás elapadt,
 Örökre, mindörökre.

ÖRÖK-ÁTOK.

Hányszor törtek ránk zshiványul
Prédavágyók és gazok ;
De hogy elbukánk silányul,
Min-magunkban volt az ok.

Zord szivünkben téli fagy volt,
Mikor égnünk kelletett,
Megköveztük, a ki nagy volt,
S léha szóba fúlt a tett.

Ezt a népet egyesülni
Végveszély se bírta rá,
Min vérünket megbecsülni
Büszkeségünk tiltaná.

Bűnöd átka sújt le téged.
S most mi vagy te, nemzetem?
Dögmadártul összetépett
Érző, fájó holttetem.

De panaszra mégse nyitnám
Kínban égő ajkamat,
Csak ne volna annyi hitvány
S annyi áruló fiad.

HARCZ UTÁN.

Öt hosszú nap s öt éjszaka
 Tombolt a rettentő csata,
 Minőt nem látott a világ.
 A szép, a bátor daliák,
 A próbát véglehelletig megállva,
 Büszkén rohantak a halálba.

A hold sápadtan, könnyezőn
 Szétnéz a néma harczmezőn,
 De már egy élő lelket sem talál,
 A harczmezőn úr a halál ;
 Csak néhány gazdátlan csatamén
 Fut föl s le, nyerítve, a vér mezején.

A jó daliák bénán, tehetetlen,
 Mind ott feküsznek temetetlen,
 Hol tegnap fűbe haraptak ;
 S előbújnak az erdő s holmi árok
 Mélyéből a rongyos kapczabetyárok,
 S egy-egy gazdátlan paripára kapnak.

1920.

ZILÁLT ÖSSZHANG.

Fülembe többé már nem zsonganak
Összhangba lágyan símuló szavak,
Feldúlták lelkemet a vész és viharok ;
S a hangok árja össze-vissza
Zajlik, kereng. Hulláma kavarog,
Magasra felcsap, majd egymást fölissza,
Mégis e zűrzajon s vad háborgáson át,
Hallom az óceán fenséges dallamát.

1920.

ROSKADÓ FÉLBEN.

Sok volt a teher, gond, melyet viselék,
S egyszer csak a test majd azt mondja : elég,
Mint vén gebe, mely a hámnak neki dől,
De kidől.

Szájtátva egész sereg állja körül,
A gazda sohajt, a tömeg sem örül.
Kár érte! Habár csak rokkant talyigás
Az igás.

Az út közepén ha netán elesem,
Megérzik, a kiknek kenyerét keresem ;
De nekem jobb volna, hol gond se gyötör,
A gödör.

Gondok után oly jó már gondtalanúl,
Pihenni, aludni álmotlanúl,
Feledni a szégyent, az arczpirítót,
S a bitót.

A bitót, a melyre — hogy' túri az ég!? —
Már vonja hazánkat a czenk, a pribék,
S vak éjbe napunk reménytelenül
Lemerül.

Feledni, feledni. Ez egy csak az ír.
Nincs más menedék, csak a sír, csak a sír . . .
De sírba levágyni csüggedt-keserűn,
Ma bűn.

El, gyáva halálvágy! Ma nem szabad az,
Tápláljon a bosszu, éltesse a dacz,
Vén karban is égjen rablót kiverő
Ifjúi erő.

1920.

TISZA ISTVÁNHOZ.

Arczunkon sebek égnek a pírtól,
Latrok megrugdalt rongya vagyunk.
Nyíljon meg Geszten a sírbolt,
Kelj ki belőle, nagyunk.

Isten minekünk maga küldött,
Hogy bajtul a nemzetet ódd ;
Jőjj vissza, ragadd fel a kürtöt,
Fújj vele hadriadót.

Hallják meg sírban a holtak,
Mint az ítélet napja ha jó,
S robogjanak, a kik porba lehulltak
Száz csatatérről elő.

A Kárpát valamennyi erdeje háborg,
Nyúgattól egész keletig ;
Gyűjtsd össze a szellemi tábort,
S vérviadalra te vidd.

Süvöltsön a lángpallosok éle,
Hol a rablók úlik a tort,
Verjétek poklokra ki, véle,
A sok garázda bitort . . .

Ha kivíva a harcz, megtéve a munka,
S hazánknak a Kárpát lesz újra az őre,
Ne hagyj, te nagyunk, akkor se magunkra,
Olvadj bele a levegőbe.

S míg légbe foszolva belenged
A hegy és völgy s róna terét :
Hadd szívja be lelke a lelked,
S legyen újjá tőle e nép.

1920.

KÉT SÍR.

Hol Gülbaba nyugszik, a rózsák szentje,
 Parányi zug az, árván, ridegen ;
 Nincs senki, körül, Alláht a ki zengje,
 Nyelv, hit, neki mind idegen.

A müezzín hangja nem sír fel az éjben,
 Félhold se ragyog tornyok tetején ;
 Kong, bong a harangok ércz-szava mélyen,
 S keresztéken ébred a hajnali fény.

A vén Duna mellett, a hol Árpád szunnyad,
 A szent hely örök feledésbe merült ;
 De az ország állott, nagy sírja a nagynak,
 Határa, miként rég, el, messze terült.

És most? Körül a hont rablók keze bírja,
 Minket örök szégyen s romlás fenyeget.
 Árpád sírja olyan, mint Gülbaba sírja,
 Idegen tengerben tenyérnyi sziget.

SZÜLŐFÖLDEM.

Nem bércek közt, nem ott születtem,
 A hol születnek a sasok,
 Nem álltak őrt némán felettem
 Nagy, égbe nyúló havasok.
 A vad sió, a bércz leánya
 Nem zengte hangos énekét,
 S zord fenyvesek sötét magánya
 Nem suttogott nekem regét.

Határtalan síkság sem edzte
 Vágyó, sovár gyermekszemem,
 Hol messze látni, messze, messze,
 A róna szinte végtelen.
 Ég, föld a meddig összeolvad,
 Hol nincs a szemnek semmi gát,
 A lélek bátran elcsaponghat,
 Megjátshva boldogan magát.

Szelíd dombok, napsütte lankák
 S patakkal átszelt völgyi rét
 Szűk, egyszerű vidéke dajkált ;
 De soha annyi fülmilét!
 S esténként ott fénylett fölöttem
 A néma csillagezres ég,
 Mi mellett, örök-hófödötten,
 A Mont-Blanc törpe semmiség.

HAJÓTÖRÖTTEK.

Hol a hullámok többé nem rohannak,
Csak elsimulnak, fáradtan, henyén,
Kis kalyibát építettem magamnak
A tengerpartnak sárga fövenyén.

Elég volt már a küzdelemből,
Sokat sodortak vész és viharok.
Hajóra szállni? Mentsen Isten ettől,
Fáradt öreg pihenni akarok.

Ha hallom künn a tenger bömbölését,
Ne essék az se oly zokon ;
Mint molnár a malom kelepelését,
Lassankint majd csak megszokom.

Vihar zúgását, tenger harsogását
Mintha álomban hallanám,
S feledve árbocz-tördelő szokását,
Merengek a szilaj danán . . .

Nem, nem lehet! Hogy ringathatna álom,
Ha így dühöng a vész haragja kinn?
S széttört hajóru, gyarló deszkaszálon,
Most dobja partra gyermekim.

Borzalmas éj. A villámok dörögnek,
Vad szél uszít dühös hullámokat . . .
Jertek szegény ázott hajótöröttek,
Kis kunyhóm befogad.

1920

UTOLSÓ MENEDÉK.

Beh sok lelket kell táplálgatnod eztán
Szegény sovány homok ;
De, hogyha rajtad ég áldása lesz, tán
Éhezni egy se fog.

1920.

SZILÁNKOK.

Reménytelen élet.

Hogy élni kín reménytelen,
 E lázadó beszéd minék!
 Hisz még emésztőbb gyötrelem
 Reménytelenül halni meg.

Idő és tér.

Van két dolog : az idő és tér,
 Melyet csupán az ember ösmér ;
 A mindenek tudója,
 Az Isten, nem tud mit se róla.

Egy halott költőre.

De szomorú az élet útja,
 Ha nem marad mögötted semmi lábnyom,
 S tulajdon unokád se tudja,
 Hogy valaha is éltél e világon.

Egy üdvözletre.

Ki látta azt, hogy a zshiválynak
 Rablás után még szerencsét kívánnak?
 Azt hiszem én, ki szerencsét kíván,
 Az sem lehet más, csak zshivány.

Jó tanács.

Egy jó tanácsot adhatok :
 Versed gondold el — és ne írd meg ;
 Hisz úgy se közlik a lapok,
 Vagy megteszik szerényke «napi hír»-nek.

Sok, a mi sok.

Emberektől a mi sok, ne várd,
 Nem lehet mindenki walesi bárd.

Megismerés.

Ha ismernéd a nagy természetet,
 Mennyi lenézett szépséget látnál ;
 A brüsszeli csipke se szebb
 A nyíló bodzavirágnál.

Emberi természet.

A majorság hogyha gazdag,
 Nagy boldogság az nekünk ;
 Örvendünk a sok malacznak,
 Sok gyerektől rettegünk.

Világosság terjesztője.

Világosságot akartam emberi elmékben
 Gyűjtani én, a bohó,
 S vénségemre leszek tán — kegyelemképen —
 Városi lámpagyújtogató.

Zempléni Árpád a sírból.

Nem kértem én dísz-sírhelyet,
Dísz-sír helyett
Adtatok volna kenyeret.

Egy államférfi.

Hogy' látja fehérnek komoly államférfi
Még ma is a feketét?
Azt hiszem én, el akarja csitítani
Ébredező lelkismeretét.

Epigonok?

I.

Hősök vagyunk mi is, bármit mond a világ,
Miként elődeink, a régi jó vitézek.
Kissé későn jövenk, csupán az a hibánk,
S epigonoknak néznek.

II.

Nem mondom én, mint Tydeüsz fia,
Apáinknál hogy bajnokabb vagyok ;
De költőnek nem kell pirulnia,
Ha voltak nála már nagyobb nagyok.

Ki legyen király ?

Egységét hogyan visszaadná
 E széttagolt hazának,
 Magát a sánta ördögöt
 Elvállalnám királynak.

A nagy közönség.

Bölcs az ökör : szénát falva
 Tudja, hogy jobb, mint a szalma.
 Hát a tisztelt nagy-közönség?
 Jó vagy rossz vers,
 Közte néki nincs különbség.

Gőthei.

Szerencsétlen flótás, ne hidd,
 Hogy írni tudsz te gőtheit.
 E szomorú vergődés
 Cseppet se gőthés.

Csalhatatlan mérték.

Miért nincs csalhatatlan mérték,
 Mutatni, hogy mi a valódi érték?
 Az aranypróba
 Mért nincs az ember homlokára róva?

Egy kis önismeret.

Dalaidban fénynyel patakzó
 Képekről álmodozni kár,
 Belőlük hogyha minden harmadik szó,
 Mint szeg a zsákból, úgy kiáll.

Hálátlanság.

Boszút nem álltam, rossz habár elég ért,
 De hálás voltam minden kicsiségért.
 A jóságot, szeretet
 Bő kamatostul visszaadtam,
 Csak a kinek mindent köszönhetek,
 Uram, te hozzád voltam háladatlan.

Mint a cigány.

Hétköznapi ruhám mind elszakadt,
 S hogy ne maradjak végkép póre :
 A szekrényben ha még akad,
 Sort kerítek az ünneplőre.

A ruha csak meglenne tán,
 De nem telik czipőre. Így hát,
 Kapálgatok, mint a cigány,
 Szalonkabátban és mezítláb.

Temetésem.

Bölcsőmre szegényes mécs fénye sütt,
Legyen temetésem is olcsó;
Jó lesz nekem egy durván összeütött
Gyalulatlan deszkakoporsó.

1920.

ZRINYI.

Kétség emészt, töprengék alva, ébren,
 A sors sötét, gonosz fordulatán ;
 Szégyent s nyomort vevénk csak annyi véren,
 Regébe illő hősi harcz után.
 Úr a pokol. Mi sír a néma éjben,
 Az Ádriának szirénája tán?
 A mint a szél ráfekszik a habokra,
 Magyar hazánk gyászvégzetét zokogja.

Vagy Zrinyi lelke sóhajt, hogy betelve
 A vég, a melytől óvta e hazát?
 Kigyúlt a vész, s szirthez paskolva, verve,
 Darabra tört a szép kevély naszád.
 Megért a rablók sátánsúgta terve,
 S gúnynyal fogadják népünk igazát.
 «Ne bántsod a magyart!» hasztalan kiáltjuk,
 Tán még az ég is nekik fogja pártjuk.

Zrinyink, te a sorsüldözött magyarnak
 Költője, hőse, bölcse, látnoka,
 Óh látod-é, hogy sorvad a siralmak
 Gyötrelmi közt a késő unoka?
 Mely ellenállt száz földrázó viharnek,
 Többé e népnek élni sincs joga.

Nézem korod', a gyászemlékü multat,
De nemzetünk ma sokkal nyomorultabb.

Bár víhatatlan állott még a Kárpát,
A Felföld nem szült s nem nevelt rabot,
Pozsony s Komárom közt az ős Dunán át
Magyar hajó szegdelt magyar habot,
S Erdély is állt, te mégis azt kiáltád :
«Ha vissza nem foglaljuk Váradot,
És elvesz Erdély, mi is elveszünk ;
Jobb, elfutunk, és új hont keresünk.»

Új hont keresni? Menni, mint Ahasvér,
Itt hagyni Árpád drága örökét,
A melynek a magyar dal és magyar vér
Szentté avatta mindenik rögét?
Nem ezt akartad. Nem! Bármennyi bajt ér,
Lánczát a nemzet itt tördelje szét.
Miénk e föld, nekünk kell víni érte,
Nem csüggedést, bizalmat hirdetél te :

Elveszni, vagy kétségbeesni mért kell,
Míg ereinkben vér van, csontunkban velő?
Akarat és kitartás mit nem ér el,
S a bölcseséggel párosult erő?
Mellünket a tudás fődözze vérttel,
A bátor ér cél't, nem a vakmerő.
Hallgassunk mindig egy vezér szavára,
Pártoskodó viszálynak nagy az ára.

Hogy lássa bűnét, lássa és okuljon,
 Tükröt tartottál nemzetünk elé :
Szabadlegénység vad divatja múljon,
 Kilencz magyar ne húzzon tíz felé,
 A hegedűs ne játszszék csalfa húron,
 Hogy a tömeg megbóduljon belé.
 Önzés, hiúság, törpék czéda harcza
 Ne vigye népünk új meg új kudarczba.

Óh nemzetem, sok bűnnek átka terhel,
 Ne szűnj, míg bűnöd jóvá nem tevéd,
 Új életet kezdj, új tisztult kebelled,
 Segélyül híva Isten szent nevét.
 Jogod nem fogják elvitatni perrel,
 Csak áldozatra eltökélve véd.
 E földből míg zsákmány egy talpalatnyi,
 Zrinyi nagy lelke nem tud megnyugodni.

Haragosan, sötéten zúg a Kárpát,
 Az Ádriának habja háborog,
 Dunánk, Tiszánk, Marosunk és a Drávánk
 Fáradt vizébe fájó könny csorog.
 De mért a könny? Ma tett kell, munka vár ránk,
 Feszüljete ti jó magyar karok,
 Legyen hazánknak új-életre kelte,
 Hogy megnyugodjék végre Zrinyi lelke.

1920.

TAVASZI FAGY.

Mennyi virág, soha ennyi virág.
Északi szél, ne süvölts!
Fáj, ha virágos az ág,
Még sincs semmi gyümölcs.

Szívem előre szorongva remeg
Nagy, kora gyász jövetén ;
Hűtlenek az örömek,
Hűtlen az ifju remény.

Igy tett tönkre, szegény szív,
Téged is a kora fagy.
Kárbaveszett kikelet
Szomorú koldusa vagy.

MINT JÓNÁSSAL.

A vihar még egyre tombol,
Húz az örvény forgatagja ;
Hátha a hajót miattam,
Bűneim miatt ragadja.

Mint Jónással a hajósok,
Tegyetek úgy vén fejemmel :
Dobjatok ki a hajóból,
Tán lecsillapúl a tenger.

1920.

ALKU.

Jól figyeljete most, csacska verebek,
 Egynehány komoly szóm volna veletek :
 Fáztok a dologtól, mint a rossz cigány,
 Tolvajságbul éltek. Ez nem illik ám.

Hejh, ti a csenésben mindig lúdasok,
 Megsokallom egyszer, mert sok, a mi sok.
 Hogyha nem javultok, itt a puskavég,
 S dirr, durr! Ily csapatnak pár lövés elég.

Ámde mondok egyet, jól figyeljete,
 Kettő lesz belőle, ha megértitek :
 Mért henyéljen ennyi fürge, gyors legény?
 Kertészbojtárságra megfogadlak én.

Kertemben tömérdek a baj és a kár,
 Szinte nyüzsg a hernyó, rajzik a bogár.
 Számuk számtalan sok, száz meg százezer,
 Gyakran a gyümölcs már bimbóban vesz el.

S mennyi sanda féreg, kártevő, kaján,
 — Rossz irígy manóktul fajzanak talán —
 Fúrják künn a kérget, örlik benn a fát ...
 Rajta fürge ficzkók, rajta, rajta hát!

Irtsátok serényen a gonosz hadat,
Hírmondónak itten még csak egy marad ;
Kertészbojtságatok tiszte ebből áll,
Könnyü annak, a ki ágrul ágra száll.

Csaphattok a fákon sok jó lakomát,
Mást se nézzetek ti, csupán csak a mát,
Téli szenvedéstől mit se féljete,
Hogyha jól forogtok, meglesz béretek.

Majd ha eljön a tél, a fagyos, fukar,
És a merre szem lát, mindent hó takar,
S azt hiszitek még az ég is elhagyott :
Verebecskék, nektek hintek én magot.

1920.

ÉLET VAGY HALÁL.

El nem távozhatom, nem is maradhatok,
Én, a sem élő, sem haló.
Olyan vagyok, mint a szirthez csapott
S léket kapott hajó.

Tudom én azt, hogy elmerülni sokkal
Jobb volna már s meglelni lenn a békét ;
De mégis küzdök a habokkal
S nem tudok elmerülni végkép.

1920.

ÚJ ÉLETKEZDÉS.

E kirabolt, feldúlt, szomorú világban
Nincs semmi öröm.
Vén testem' ezentúl sanyarú paraszti
Munkába töröm,
A gondolat éhes, víjjogó ölyvét
Igy tán megölöm.

Hajnali pirtól, míg az alkony előtti
Megint az eget,
Túrve a tűző nap tűz-zuhatagától
Felgyúlt meleget :
Öntözze özönnel sűrű veritékem
A néma röget.

Föld néma röget csak törni, gyötörni,
Mint néma barom,
Rá sem is eszmélni, belőle az áldást
Hogy én csikarom,
Nem bánva, ha lankad kortul elernyedt
Vézna karom.

Éljek csak a percznek, többé ne gyötörjön
Se mult, se jövő ;
Égjek, ha emésztve a déli rekedt fény
Gyilkos heve nő,
S holnapi napszámhoz adjon erőt este
A kis pihenő.

Év évre az évek, ha ugyan még vannak,
Igy tűnjenek el.
Aztán por a por közt, porladjon e sajgó
Kíndúlta kebel,
Örök pihenéssel örök feledés csak,
Más semmi se kell.

1920.

ÖRÖK-BÚCSÚ.

Éjbe vesző éltem órái letelnek,
Átlépek azonnal a zord küszöbön.
Isten veled, édes, hűséged, szerelmed
Köszönöm.

Mögöttem a múlt, mint álom suhan el,
Búcsúm örök-búcsú. Mást nem tehetek.
Hova téged a hit szárnya emel,
Én oda nem mehetek.

1920.

NAGYÍTÓÜVEG.

A természettudós kezében
Jó fegyver a nagyító, drága szépem,
Talán legélesb fegyvere,
Lát láthatatlant is vele.
Ám hadd ragyogjon büszkeségtől arcza,
De kis kezed fölé ne tartsa
A boszorkányos üveget,
Mert e varázstükör megett
A láthatlan finom hely
— Hamv, melyet a nyár rálehel
A friss gyümölcsre, s fény ha rezdül,
Gyöngyház- s arany-zománczba játszik —
E bűvös ablakon keresztül
Vadkansörtének látszik.

VÉSZHARANG.

Keblem, ha nyugszik majd alatt,
Már csont csupán, porral keverve,
Oly néma lesz, mint a harang,
A melynek kiszakadt a nyelve.

Jobb is, hisz oly sok éven át
Vén szívem, a harang ütője,
Csak verte folyvást oldalát,
Sohsem tudott pihenni tőle.

A hangja kedves volt, midőn
A pirkadó hajnalt köszönté,
Mikor megkondult délidőn,
S midőn elolvadt esti csönddé.

De hajh, egyszerre az eget
Szennyes viharfelhő fedé be,
Szegény harang majd megrepedt,
Olyan vadul harangozott elébe.

Hiába volt. A jég, a jég
Elverte végre is vetésünk,
Kigyúlt a város, porig ég,
Az oltással ha egyre késünk.

Elpusztít minket a Harag,
Egy lángtenger a föld az éggel ...
Zuhanjon hát le a harang,
Ugyis hiába jajveszékél.

1920.

DEMOKRÁCZIA.

Hősökrül álmodó ifjúkoromban,
 Midőn a multak árnyain borongtam,
 Szivem Áthénnek fogta pártját,
 Gyülölte Spártát.
 Úgy fáj nekem, leverve látni végkép,
 A marathoni hősök nemzedékét.

A marathoni hősök nemzedéke?
 Hol volt már akkor, Istenem,
 Midőn megért a dicstelen,
 Gyászvégü harcz után a gyáva béke?
 Az istenarczu Perikles helyét
 Kleon foglalta el s a csőcselék,
 A bölcsesség helyét botorság . . .
 Kesergni kár oly nemzetén,
 A mely megérdemelte sorsát.

MÁKSZÜRETKOR.

«Idén a mák nem tölti meg a zsákot,
A gerliczék kivágták mind, a mákot.»
A mákszüretről ezt a hírt kapom.
Karácsonykor mákos gubát
Eszünk-e, kincsem, angyalom?

Mákos gubát bár sohse látok,
A gerliczéknek megbocsátok,
Turbékolásuk ébreszt minden hajnalon ;
Hálánk' leróni, angyalom,
Örülünk, hogy van egy kis alkalom.

1920.

MONDÁSOK.

1.

Bár garmada-kincscsel bírnál,
Lázár vagy, koldús vagy a sírnál.

2.

Magad azzal le nem alázod,
Ha ten szivedet zabolázod.

3.

A bűn útján ha sohsem járnál,
Diadalmasb volnál minden földi királynál.

4.

A ki Jézus keresztyére tekintve halad,
Nem roskad le saját keresztye alatt.

5.

A juhok ha farkassá válnak,
Minek akkor a pásztor a nyájnak?

6.

Közel az ítélet, jöttét gyászold,
Ha már a juhok széttépik a pásztort.

7.

A tudás csak füst, de az íge
Mindennek kezdete, vége.

8.

Ember, a földet széppé teheted,
Csak kevesebb önzés, több szeretet.

1920.

KÖLTÖZŐ MADARAK.

Időm bár késő ősze jár,
A lelkem teljesteli dallal.
A sok dal, mint sereg madár,
Száll és kereng nagy riadallal.

De a szivem meg-megremeg,
Örülni nem tud ennyi dalnak,
A fecskék is akkor sereglenek,
Mikor már költözőben vannak.

1920.

SZENT ERZSÉBET.

Erzsébet asszony, a szép és szelid,
Hogy látogatni ment szegényeit,
Piros lett, mint a láng, közelgni látta férjét,
Sietve rejti el az alamizsna-félét.

És jött a gróf s haraggal rákiálta :
«Mit dugdosol megint? Elő vele!»
Kötényét rémulten kitárta,
Hát ím — rózsával volt tele.

1920.

A DIÓFA.

A közmondást — öreg paraszt-morál —
Régóta ismerem :
A diófát minél jobban verik,
Annál jobban terem.

Én azt hiszem, habár bevallani
Sokan ezt nem merik :
A diófát, minél jobban terem,
Annál jobban verik.

1920.

GONOSZ ÁLOM.

Az egész élet egy rút álom.
Beh soká tart, s jaj beh utálom!
Torkon ragadom magamat s tépem,
De nem ébredek semmiképen.

Rontó erejét folyvást érzem,
Megmérgezi lelkem egészen.
Mért e gonosz álom, e lélekvesztő?
Jőjj már te halál, te nagy ébresztő.

1920.

ROMOK KÖZT

(1921)

HALLGASS SZIVEM.

Hallgass szivem, úgyis hiába várnál
Új kikeletre,
A kor s a bú az őszi hervadást már
Reám lehelte.

Lelkemben nincs más, csak süket morajlás
S kétes sötétség.
Mély kripta, melyben kél egy-egy sohajtás
És síri mécs ég.

Oly hosszúk most a fénytelen, mogorva,
Álmatlan éjek.
Beh más volt, míg selyemfátylát mosolygva
Szövé a lélek.

Ha nem csöppent az álom serlegébül
Szememre mákony,
Mit bántam én, álmodtam álom nélkül
Az éjszakákon.

Elült a gond a hűnyó napvilággal,
S ha jött az éjjel :
Megtelt a lelkem illattal, virággal,
Mosolylyal, fénynyel.

A zene lágyan olvadozva áradt,
S a játszi rímek
Lebegtek, mint tánczban az ifju párok,
Cserélve szívet.

1921.

A HALÁL HÍDJÁNÁL.

Körülöttem a tél hava pelyhez,
A föld hólepte, fehér.
Elértem a hídhhoz, a melyhez
Egyszer mindenki elér.

Rozoga rossz híd, mélyen alatta
A meg-megakadt
Jégtorlatokat
Rohanó folyam árja ragadja,
Bömbölve vadúl.

Odatúl
Nem látszik a part,
De a hóban a nyom
Mind, mind oda tart.
Szememet behunyom,
Ajkammat összeszorítom,
Úgy megyek által a hídon.

1921.

A MULATOZÓKNAK.

Szivemben milliók keserve sír.
Rongyoskodom a rongyosokkal,
Didergve reszketek
Azokkal, a kik fáznak,
Az éhezőkkel éhezem,
A sok reményevesztett
Szívvel könnyűmet együtt hullatom,
S azokkal, a kiket
Mint égő tűz emészt a szent harag,
Együtt üvöltöm rémes átkaim.

De vígadókkal én nem vígadok,
A torkosokkal nemzetem nyitott
Koporsajánál nem dorbézolok,
Csak pirulok helyettök.

VÁLTOZÁS.

Bárcsak tovább is így maradnék,
A hogy most — csigamódra — élek ;
De valamit a végzet tartogat még
Számomra, félek.

Lesz új nevem, a mely sok czifra úri
Predikátummal pompáz :
Leszek ködvári, keresztúti,
Rongyházi Rongyváz.

JÓSLATOK.

A lelkem, óh beh hosszú ideje,
 Mióta jóslatokkal van tele ;
 Sohajtja, sírja sok, sok éven át
 A sors-szövő párkák sötét dalát.

S mindegyre tart a titkos bűvölet,
 Elmém, szívem egészen rabja lett ;
 Kél új meg új ijesztő látomás,
 Vagy nem is új? Csak árnyalatra más?

Bár lelkemen már rég nehéz köd ült,
 Virágos volt a föld, az ég derült ;
 Vihar se tépte még az ágbogot,
 S Dodona tölgye halkán suttogott.

De most, a nap vörös, miként a vér,
 Vihart jelent, ha elnyugszik, ha kél,
 Sötét felhőként száll baljós madár,
 S hangzik folyvást a kár, a kár, a kár.

A sok valóra vált balsejtelem
 Komor gyászáttól terhes a jelen,
 A látónak ma még keservesebb . . .
 Vonagló lelkem úgy ég, mint a seb.

MEG NEM ÉRTÉS.

Szivem, szivem, te vén botor,
Dicsőségről mit álmodol!
Hisz föl se vesznek, meg se látnak . . .
S tán — igaza van a világnak.

A lelkemben zengő zenét,
Az égi tűz lángját, hevét
Hogy' érezné *más* e dalokban,
A melyeket csak eldadogtam.

MÉSZÖLY GEDEONNAK,
MIDŐN GVADÁNYI «PÖSTÉNYI FÖRÖDÉS»-ÉT
MEGKÜLDTE.

Szerelmes Úröcsém, kit Apolló kedvel,
Köszönöm a könyvet szíves szeretettel,
Kit meg is toldottál ékes versezettel
S nékem dedikáltál tulajdon kezeddél.

Az én vén szivemnek rozsdás a zárja,
Kinyitni az öröm hasztalan próbálja,
A kulcs is belétört. S im csodák csodája,
Kinyitá az öreg Gvadányi pennája.

Sokat kódorogtam Parnassusnak halmán,
De e versezetnek párját ritkán hallám ;
Könnyeim peregvén, oldalam nyílallván,
Kaczagtam rogyásig cigányok siralmán.

Hasznos medicinát rejt e kalamáris,
Lám, törődött vérem pezsgeni kezd máris,
Hálásan kiáltom : bécsi doktornál is
Különb doktor a jó lovas generális.

LESELKEDŐ HALÁL.

Úgy les reám a csontkaszás,
Mint kis madárra les a vércse.
Fölösleges próbálkozás.
Nem búvok el! Nem én! Azért se!

A lombtalan rideg bokor
Tövisai közt mért remegjek?
Két jó sugárszárnyam mikor
A fellegek fölé emelhet.

Felajzva könnyű szárnyamat,
Kisurranok, nyilalva gyorsan;
Egy pillanat, egy villanat,
Eltűnni fenn, a kék magasban.

Elrejttem ott bízton magam,
El is marad a vércse messze. —
De hogyha gyorsabb szárnya van,
Ha utolér, hadd tépjen össze.

1921.

ÉJJELI ÓRAÜTÉS.

Méla hang az óra hangja,
 Halkan árad szerteszét ;
 Nappal a fül meg se hallja
 Dallamos, lágy zengzetét.

Sürgő élet sietése,
 Künn és benn százféle zaj,
 Zengő óra halk ütése
 E zshivajba belehal.

Ámde gond közt hogyha ébren
 Hánykolóddol ágyadon,
 És a hangfogó vak éjben
 Nagy nehéz csönd súlya nyom ;

Csak az óra ketyegése
 Őrli egyhangú neszt,
 S véred lázas lüktetése
 Küzd, mint elnyomott beszéd :

Mily öröm, ha fenn az óra
Zizzen egyet s ütni kezd,
És a hangok halk folyója
Áradozva towarezg.

Elhalóban fájva sóhajt,
Mégis egy kis enyhület,
Mint hús cseppet szomjazó ajk,
Issza nagy-mohón füled.

1921.

LEÉGŐ FÁKLYA.

Mint hogyha szétpattanna pántja,
A szívem úgy ver, úgy dobog,
S mint felragadt szövétnek lángja,
A lélek bennem úgy lobog.

Eloltni eddig ezt a fáklyát
A szélvihar se tudta még ;
Minél jobban nyaldossa lángját,
Kanócza annál jobban ég.

Vérem csorog, mint a megolvadt
Viasz a fáklya oldalán.
A fáklya, mit szél el nem olthat,
Leég — néhány percz múlva tán.

MAGÁNOS CSILLAG.

Kék aczél az ég,
Mély, sötét ivén
Már kigyúlva ég
Milliónyi fény.

Aprókkal vegyest
Nagy, nagy csillagok.
Égnek örömet,
Nincsenek magok.

Ám a legnagyobb
Ott külön ragyog,
A földhöz közel,
Az erdő iránt.
Fénye úgy tüzel,
Mint a brilliánt.

RÉGI MANDULAVIRÁGZÁS.

Napos szőlőhegy oldalában,
 — Déleesti nap ép oda vág —
 Tetőtől talpig rózsaszín ruhában
 Pompáztak a mandulafák.

Varázslat a szemnek az ily kép,
 Mikor virágban még a föld szegény ;
 Garádparton a galagonya se nyílt még,
 Sem a kökény.

A mandulaág lehajolt hozzám,
 Álmod sugallva,
 S megsímogatta lágyan gyermekorczám
 A Dél fuvalma.

Nem suttogtak regét felettem
 Nagy déli pálmák . . .
 A mandulavirágból szötte lelkem
 Legelső álmát.

A TAVASZ MUNKÁJA.

Ha nincs tavasszal zöld vetés,
Nem rak keresztet nyáron a képes.

Kikeletkor virág ha nem fakad,
Nem húzza ért gyümölcs ősszel az ágakat.

Úgy van csak télen tele csűr,
Tavasz reménye hogyha teljesül.

Boldog tavasz! Belőled él
A nyár, az ősz, a tél.

A BŰNÖK KICSORDULT POHARA.

Csodállak én, nagy szív, halóporodban ;
De a világtól rég megundorodtam.

Óh, mennyi aljasságot értem!
Csoda-e, ha kigyúlt fejünk fölött a láng,
S lesújtja végre lángban, vérben
A bűnt boszúló Isten karja ránk?

Hallottam én már régtől fogva,
Éhes hollósereg hogy' károgat ;
Mégis, körül milyen tömeg tolongta,
Hazám, oltárodát.

Éreztem áradó tömjén helyett
Rohadt szivek büzhödt szagát.
S láttam vigyorgó rút halálfejet,
Kendőzni rizssporral magát.

Sápadt irígység kígyósziszegését
Hallottam átkos ajkakon,
És láttam, hogy megnyíl a mélység,
S belé a nemzet hogy' rohan vakon . . .

Most siratom rettentő bűnhődését,
S ruhám megszaggatom.

KÉPMUTATÓ DEMAGÓGOK.

Mért vagy te most is hívság rabja,
Szegény boldogtalan fajom?
Magát ma is szivedbe lopja
A sok hizelkedő majom.
Neked ma is legkedvesebb
A farkcsóváló majom-eb.

Nem látod-é a bűnt, a szennyet,
Mely undok szívökhöz tapadt?
Hogy elbukál, nekik köszönjed,
S te még ünnepled e hadat?
A kiknek lelke árulás,
Azokban megváltót ne láss!

Ha volna még bennük szemérem,
A föld alá süllyedne mind,
Nem hordanák fejök kevélyen
A szűz erény fölöntjekint,
Ajkukról a hazug beszéd
Nem rontaná a nép esztét.

Ti mesterek a népcsalásban,
Rágalmazásban szint' azok,

Szeplőtelen szép hópalástban
Hivalkodó szennyes gazok.
Szentet nem ismer szívetek,
Csupán a szent önérdet.

Szép álorczátokat letépni
Miért nem nyúl le égi kéz?
Zengnének angyalajk igéi :
«Bódult magyar nép ide nézz,
Ismerd meg az álarcz helyett
A rút, kaján halálfejet!»

1921.

APRÓ MANÓK TÁNCZA.

A mély pokol ha tátva ránk,
S nyaldosva nő felénk a láng,
Mentség ha nincs, ha elveszünk,
Mit bánom, addig mit teszünk.
A kis manók, e dőre had,
Csak járnak furcsa tánczukat;
Őket se szülte tűzelem,
Elégnek ők is énvelem.

1921.

SUGARAK.

I.

A nap ott fenn a mióta
 Lángsugárit egyre ontja,
 Milliónyi éve már ;
 Tűzkebléből, a magasból,
 Mint a rajzó méh a kashól
 Zúdul ki a sok sugár.

Ám sötéten, láthatatlan
 Száll a végevárhatatlan
 Végtelenség tengerén,
 Csak ha hozzánk téved útja,
 Akkor gyúl ki lángja újra,
 S lesz belőle újra fény.

S ébred a föld, fű, fa zöldül.
 Életet fakaszt a földből
 A sugár, mely szertefoly ;
 Lesz belőle ízes alma,
 Tűz a borban, rózsza szirma,
 S gyermekajkon víg mosoly.

A sugár, mely földre röppen,
 Mint egy áldott anyaölben,

Új alakban újra él;
 Óh de hát az a sugárraj,
 Mely a végtelenbe szárnyal
 S új hazába sohsem ér!?

A hideg, vak, néma térben
 Szállni meddőn és sötéten,
 Szállni, mint a gondolat!
 Szállni míriádnyi évig,
 Sohse jutni enyhe révig,
 Szörnyű sors ez, szinte szédít.
 Boldogtalan sugarak!

II.

A mindenségben nincs se vég, se kezdet,
 El, nyomtalan, még egy porszem se veszhet,
 A legkisebb hang és sugár
 Tovább rezeg a néma végtelenben,
 Hová s miért, ki tudja? Ámde sejtem,
 Rá valahol valami vár.

Haszontalan az én éltem se lesz tán,
 S ha volt, ha élt, örökre el se vesz tán,
 Lelkemben a mi tartalom;
 Mint a sugár s a hang a végtelenben,
 Úgy rezg tovább az én búsan, feledten,
 Már félig elhangzott dalom.

NAGY UTAZÁS ELŐTT.

Emlékszem én : egy-egy nagy út előtt
 Rajtam mily izgatottság vett erőt,
 Álom került, nyugalmam elveszett,
 A torkomon fojtogató kezet,
 Csontújjakat éreztem éj-naponta,
 S szívem' nehéz gond mázsás terhe nyomta.

Hiába bíztatám magam :
 Indulj vidáman, boldogan,
 Megláthatod mindazt, mit lelked áhit,
 A természet s a művészet csodáit,
 És mint a méh, a mely a nektárt issza,
 Mézzel rakodva térhetsz újra vissza.

Hiába volt, a balga félelem
 Sötét árnyéka járt velem ;
 Az idegen arcok között
 Lelkem magába rejtözött,
 S a szó, a mely fülemnek idegen,
 Kész gyötrellem volt énnekem.

Nagy utazás előtt állok megint,
 Mellette, London, Páris, Róma, mind
 Olyan csekély út, mintha pad felett
 Kicsiny térképen méri a gyerek.

Ma útazásom czélja más,
 Talán legelső állomás
 A Szíriusz lesz. S azt sem tudom én,
 A mérhetetlen égi tengeren,
 A hangtalan, hideg, vak étheren
 Úgy szállok-é keresztül, mint a fény?
 De akkor is évezredekbe tart,
 Míg felmosolyg a biztos égi part.

A biztos égi part? Ki tudja,
 Ég vándorának hogy' végződik utja?
 A míg didergve száll a végtelenben,
 Vajon lefürdi-é a lelkem
 Mindazt a szennyet, bűnt és rút hibát,
 Mely rátapadt egy hosszú éltén át?
 Vagy elkísér, mint néma vádló?
 Hogy' ítél majd az Igazlító?

S mily különös! Szivem nyugodt egészen,
 A kétes út izgalmát most nem érzem.
 Indulhatok, lelkem szállhat suhanva,
 Akár a csillagok rejtelmes táborán túl.
 Reá szögzőm szemem a nagy bizonytalanra,
 De pillám még csak meg se rándul.

MEGVÉNÜLT FÖLD.

Elvénhedett föld, nem sohajtod-é
 Még néha vissza ifjuságodat?
 Midőn kebledben forrva forrt a tűz,
 S ujjongva szórtad lángoló vörös
 Csóváidat a csillagok felé,
 Megvíni vágyva, féktelen titán,
 A fellegekbe rejtőző eget.

Hogy elfárasztott már e férhias,
 De dőre harcz, a háborgó vizek
 Mélységiből előhozád a szárazt,
 Teremtve rajta óriás növények,
 Vad rengetegjét, és játékszerű
 Földön, vizekben és a levegőben
 Toronynagyságu furcsa szörnyeket.

Játékod is szilaj volt, szüntelen
 Lángolt a villámok vörös kigyója,
 Fényével elvakítva a napot.
 Zápor szakadt a dörgő fellegekből
 S a tenger árján, harsogó habok
 Hegy-völgyein, nagy víztölcséreket
 Égig sodorva kergetett a szél.

Eluntad ezt is, s nyugtalan kezed
 Egy mozdulása elsöpörte minden
 Játékszered. Alámerült a száraz,
 Magával égő sírba rántva le
 Az óriás páfrányok erdeit
 S az égverő otromba szörnyeket.
 A forrongó sötét vizek fölött
 Villámot ontva zúgott a vihar.

S teremtel ismét új meg új világot,
 Meg elromboltad újra. Végre lassan
 Erőtelen fáradt öreg levél.
 Nyakadra nőtt picziny játékszered,
 A törpe ember, s dölyfös zsarnokod lett.
 Vaspántokkal szorítja melledet,
 Magát befúrja csaknem szívedig,
 Rabolva kincseid, fegyvert kovácsol
 Ön keble ellen és te ellened,
 Istent tagad, kevélyen önmagát
 Feltolja istenül. Önző, irigy,
 Bűn és gonoszság minden gondolatja.

Meg-megrázkódol s a bűnben fogant
 S bűnben tobzódó törpe férgeket
 Leszórni próbálod, de hasztalan.
 Nehány viskója összedőlhet, ő
 Tovább is él, tovább is úr marad.

Most csöndesen várod halálodat.
Oly jól esik tudnod, hogy a kevély
Emberfaj is, megútált zsarnokod,
Csak addig él, vén föld, a míg te élsz,
Mihelyt kihalsz, eltűnik, mint az árny.

1921.

CSILLAGOS ÉG.

Elnézem a sugárzó mély eget,
 Csillag csillag mellett, csillag megett ;
 Egész khaosz, de mégis összevág,
 Összhangba zengő összevisszaság.

A mindenség egy óriási gyár,
 Hol millió kerék forogva jár ;
 De mely erőt visz és erőt ragad,
 Nem látom a süvöltő szíjjakat.

Mely láthatatlan forrva zúg elő,
 Hol rejtezik a nagy hajtóerő?
 Mit fon, mit sző az óriási gyár?
 S vajon mi lesz, ha egyszer csak megáll?!

1921.

BERZSENYI ÁRNYÉKÁNAK.

Ki tudna most rózsákrul álmodozni,
 Midőn a néma honfíjdalom
 Romlott hazánk bús omladékihoz hí?

Csak félve pendül bánatos dalom,
 Zöngésivel a szent romok nyugalrát
 Durván nem háborítom-é vajon?

Lantom szavát, költő, ha te sugallnád,
 Tán nem gyötörne gyáva félelem.
 Megérzené a kő is nagy hatalrát.

Pedig de gyászosabb ez a jelen,
 Mint a mikor te a romlásnak indult
 Magyart fölverted, még reménytelen.

A jók szívében titkon tompa kín dúlt
 A nemzetért, ki sorvadt lassu lázban,
 Ki mit se várt s kit nem hevíte nagy mult.

De állt a hon, csupán az volt hazátlan,
 Hazátlanná ki önmagát tevé,
 S Bécsben pazarlt, mint lepke ég a lángban.

Mit égi kéz kovácsolt együvé,
 Azt földi gőg nem tépte szét, a Kárpát
 Körül a hont, mint érczabroncs, vevé.

Emésztő tűz nem falta föl határát,
 S szentségtelen kéz nem rombolta le
 A vármegyét, szabadság ősi várát.

Az ősi ház is állt. Borral tele
 Állott a pincze, búzával a magtár,
 S makkot nevelt a tölgyek erdeje.

Éj volt, de egy-egy ihletett ajak már
 A támadó hajnalt hirdetni kezdé,
 Hogy a hazára fényes, tiszta nap vár.

A költő új kort álmodott. De ezt-é,
 Óh nemzetem, mely most reád szakadt,
 S faragja fáidat mártírkeresztté?

Ki volt a bűnös? Félek, tenmagad,
 Ten fiaidnak bűne, nem a végzet
 Vivé a véres bárd alá nyakad.

«Most tórd a romlást, hogyha fölidézted!»
 Kiált az önvád. Míg a bosszu, szégyen
 Az ég urával is perelni késztet.

Volt bűn elég, a mely lefúrta mélyen
Gyökereit, le a pokol szivéig,
S méltó reá, hogy mindörökre égjen.

De volt erény is, mely felszállt az égig,
Oly tisztán, mint az Ábel áldozatja,
Volt hős, a harczot ki megállta végig.

Hazám, mért vettetél hát kárhozatra?
A sátán széke ült törvényt feletted,
Melynek gonoszság minden gondolatja.

A hősi harczon nyert s az orv sebeknek
Vérbíborában égő testedet
Konczul dobá aljas, silány ebeknek.

Nem szánta senki szörnyü estedet,
Az emberiség nemtője néma volt,
Nem mennydörögte : aljasság e tett!

A föld, mit a pribékhad elrabolt,
Szent örökünk hosszú évezred óta,
Jogunk szilárd, miként az égi bolt.

De a magyar saját földjén helóta,
Vadat nem úznak jobban a kopók,
Sikoltássá torzult ajkán a nóta.

A rémülettől orczáink fakók,
Minden meleg magyar szívet kitépni
Tüzes fogóval járnak a bakók.

Zokoghattok, hazám gyászos vidéki,
Bérczkoszorús Felföld, te bérczes Erdély,
S te Alföld — egy nagy ország omladéki.

Mint a hajó, ha vad viharban eltér
A jó iránytól s szirt fölé kerül,
S bezúzza bordáit a durva szirt-él :

Mult nagyságunk hajója úgy merül,
A sós hullám zuhogva dőlt be rajta,
A mélybe rántva menthetetlenül.

Rossz deszkaszálon vetteténk a partra
Hullámsodort szegény hajótöröttek,
Az éhes örvény kincseink befalta.

De élünk, élünk! Villám, vész döröghet,
Mi elmerülni nem fogunk az árban,
Hisz érezzük talpunk alatt a földet.

Új kor köszönt, menjünk felé szilárdan,
Levetve bűnt, feledve jajt, siralmat,
Erősek hitben, munkában, s imában.

Innen merítsen új erőt, bizalmat
Kétség között hánykódó lelke, távol,
A szolgaságban senyvedő magyarnak.

Csorogjon vér nyakán az ércz-igától,
De félelemből vagy silány kegyen
Magyarságát ne dobja el magától.

Minden magyar szív szent esküt tegyen,
Ki őseink földjének eloroztán
Kész megnyugodni, átkozott legyen.

Hadd nyalja még sebét a hős oroszlán,
Elfojtva forrjon rettentő haragja ;
De hogyha felkél, rontson át a pusztán,
S szaggassa hentesit dirib-darabra.

LEHULLÁSRA VÁRÓ GYÜMÖLCS.

Láttam beteg gyümölcsöt,
Korán megért az ágon,
A szél is egyre rázta,
De nem tudott lehullni,
Reá aszott az ágra.

Érzem, hogy én is, én is
Az élet lombjavesztett
Fájához oda száradt
Gyümölcs vagyok, lehulltát
Ki várja, várja, várja.

1921.

KIAPADT SZEMEK.

Fel-felsohajtunk, jót már nem remélve,
Az elpazarlott szép idők után ;
Fáradt napunk alámerült a mélybe.
Örökre tán.

Ha feljön is, nekem hiába jön föl,
Számomra nem lesz virradat,
Szemem a sok el nem sírt néma könnytől
Kiapadt.

1921.

A FÖLDMŰVES.

A földműves
 A földbe hinti a magot.
 Rábízza bizalommal
 S boldog reménység
 Dagasztja kebelét.

Midőn végigtekint
 A boronával elsimított
 Barázdák végtelen során,
 Az ébredő csirák
 Puhára ágyalt bölcsején :
 Hajló nehéz kalászkok
 Hullámzó tengerérül álmodik.

Bolond, ne álmodozzál!
 Majd nyárra kelve,
 Mint rút halálfej, úgy vigyorg reád
 A puszta ínség.

EPIGRAMM-FÉLÉK.

Szabadság.

I.

A jók ajkán imává lett neved,
Buzgó imává.
S mivé tett a gonoszság tégedet?
Rimává.

II.

«Szabadság», átkozott lidércz,
Az embert mért csalod szünetlen?
Ha már elér, te hirtelen kitérsz,
S ott tánczolsz a legszenyesebb vizekben,
Addig csalod, míg összezsap
Feje fölött a sár, iszap.

Egynémely képviselőnek.

(Ha ugyan ismerik Aristophanest.)

Mondjátok földiek, mikép
 Szeretitek ti Démikét?
 «Nincs arra szó, nincs arra fogalom,
 Szeretjük úgy — mint Hurkás és Kleon.»

Cserép.

Ott végezem én is, hogyha összetörtem,
 Hol más cserép — a szemetes gödörben ;
 De kristálypohár cserepe vagyok,
 Mely a szeméten is ragyog.

Mi vagy?

Mi vagy te vén, lenézett hangszerem?
 Eldönteni már szinte nem merem,
 Apolló lantja, égi zengzetű?
 Vagy gyermekkézben nádihegedű?

Mért születtem?

Zokogva sírom mind szünetlen :
 «Óh mért születtem, mért születtem!?»
 Mi haszna volt, mi haszna van, hogy élek,
 S bennem vergődve ví a lélek?
 Rosszabbul e világ akkor se folyna,
 Ha sohasem születtem volna.

Születés, halál.

Mit földi bölcseséged eltalált,
 Az ég nem azzal ver, nem azzal áld.
 Ember, jelöld meg fekete kereszttel
 A születést, e gyásznapot, s jegyezd fel
 Piros-betűs ünnepnek a halált.

Meddig éljek?

Föld terhe már a vén,
 Ki roskadozva mén,
 Ki már se él, se hal.
 Csupán csak addig éljek,
 A meddig annyit érek,
 Mint bármely fiatal.

Fűzfapoéta.

Dalra a természet tanított,
 Gyermekkoromban fűzfasípot
 Metszettem, elbolyongva kint.
 Ezért van tán, hogy sok szerkesztő
 Engemet még ma is csak kezdő
 Fűzfapoétának tekint.

Rövid mérték.

Rólam a hír csak félhangon susog.
 Engem az esztetikusok
 Apró poéták rőfjével mérnek,
 S mivel rövid a rőf és véle föl nem érnek,
 Elismerik, hogy egy kissé nagyobb,
 De nem tudják, hogy mekkora vagyok.

Gyertya és koppantó.

A mili-gyertya idejében
 Nagy gőz forrt mindnyájunk fejében.
 Kevélyen mosolyogtak, sőt én
 Kaczagtam is tán a vén Góthén,
 Száz éve a ki versben panaszkolta :
 «Óh bárcsak olyan gyertya volna,
 A mely nem szorul koppantóra.»

De fordult ám a világ sorja,
 S most, hogy a hadi gyertya füstöl,
 S orrunk, szemünk kormos a füsttől,
 Boldog népek nevethetnek mi rajtunk,
 Keservesen kik így sohajtunk :
 Én Uram Isten, de jó volna,
 Gyertyánkhoz ha koppantó volna.

Válasz.

Mondásod mosolyra készített
 Van reá okom :
 Bőtermő homoknak nézted
 Sovány homokom.

Évrül-évre mind siványabb,
 — Fő is a fejem —
 Búza helyett itt czigányzab,
 No meg — vers terem.

A költő szíve.

A költő szíve síró, mint a gyermek,
 Dajkálgatást kíván, gyöngéd figyelmet ;
 De dajkálgatni hogyha nincs türelmed,
 Másképp próbáld elhallgattatni, verd meg.

Örökhagyás.

Szememet, párom, hogyha befogod,
 Hagyok örökül, egy kis birtokot.
 Gyermekeimmal együtt te öröklöd.
 Hagyok lovat, tehenet, ökröt,
 Keresztjeit learatott vetésnek,
 S néhány verset — a feledésnek.

Nagyurakkal.

Cseresznyét enni nagyurakkal
Egy tálból én nem szeretek ;
De ám azért cseresznyemaggal
Rám messziről se lövöldözzenek.

Tartozások.

Adós maradni nem szokásom,
Híven leróttam minden tartozásom ;
De még egy tartozás előttem áll,
A legnagyobb tán — a halál.
Leróni én ezt sem szabódom,
Sőt bánt, hogy eddig nem volt benne módom.

Fáradtan.

Majd csak leörlöm a keserves éveket,
S egyéb gondom se lesz maholnap,
Mint testemet, a melyből vétetett,
Visszaadni a pornak.

Csonka élet.

I.

Most már tudom, az volt a vesztem,
Egyszerre sok mindenbe kezdtem ;
Folyvást csak czikk-czakkban futottam,
Jó messze hát nem is jutottam.

II.

Sorsom úzótt, e kegyetlen gazdám,
 Magam folyvást százfelé szakasztám ;
 Egész embert kíván minden munka,
 Azért lett az én életem csonka.

Elismerés.

I.

«Jut verseidnek szép elismerés,
 De, büszke lélek, néked ez kevés.»
 Talán öröm ragadjon egekig,
 Ha néha vállam megveregetik?

II.

A hírnév bűvös arczu tündér,
 Ki nem kegyel, csak ifjakat ;
 Ha érte ifjan is hiába küzdél,
 Te vén bolond, ma már ne törd magad.

Kis gyermek.

Boldog a kis gyermek, világa de szép,
 Mi a különbség, most még nem tudja,
 Ha egy alma felé nyújtja kezét,
 Vagy a csillagok után nyújtja.

Szász Károlyra, a nagy magyar műfordítóra.

Szép csillagod rég nem ragyog,
Homályba tűnt híred-neved.
Kit nagynak néztek egykor a nagyok,
Most a kicsik is lekicsinylenek.

1921.

AZ ELKÁRHOZÁS DALA.

Hosszu élet kétes áldás,
Lelked egy beomlott bányá,
Vak mélységből jajkiáltás
Sír fel a nagy éjszakába.

S mintha mély bányába törve
Elborító víz szakad,
Könnyeid, folyvást ömölve,
Befelé úgy omlanak.

De szived' bár telesirnád,
S tengerkönnyed folyna bár :
Megsiratni mégse bírnád
Mind azt, a mi oda már.

Éhes örvény nyílt forogva,
És benyelt jövőt, jelent ;
Egész világ dőlt romokba,
S egész élted füstbe ment.

Bánat és gond porba ver le,
Mit rád sorsod átka mért,
S kín a meddő munka terhe
Reménytelen holnapért.

Únt igádat vonva, mentől
Kínosabban emeled :
Annál messzebb jársz a mennytől
S a pokolhoz közelebb.

1921.

TÉPŐ GONDOK.

Mint Faraó étekfogójának,
Fejemre falánk madarak szállnak,
Sasok, keselyűk, ölyvek, vércsék,
Az egész ragadozó vérség.

Röpdös seregestül a gondolat ölyve,
A csőre horgas, éles a körme,
S szállnak a gond nehéz keselyűi,
Zsákmányukon megtelepülni.

A sok repesőt hogy elűzzem,
Reményeim rongyát kitűztem ;
De oda se néznek a váznak,
Víjjogva tovább lakomáznak.

GYOMLÁLÓK DALA.

Gyertek, gyerekek, gyomlálni a gazt,
 Csak a hanyag és henye tűri meg azt ;
 A gyenge palántát elnyomja a gyom,
 A bűn is a szívben így fojtja agyon
 A jót, a nemest meg a szépet.

Járjon kezetek, gyerekek, szaporán,
 Jó : szokni serény munkára korán.
 A munka az élet, nem a henyeség,
 Vígan gyerekek, mert a kegyes ég
 Csak a jó munkásnak ad áldást.

Minden piczi porszem, kicsinyke növény,
 Gyöngyével a harmat, az árny meg a fény
 Csoda képeskönyvben tündéri betűk,
 Hisz a természetnél nincs könyv gyönyörűbb,
 Tanulni belőle oly édes.

S lágy gyermeki szívet a jó anyaföld
 Hálás szeretettel szíinig teletölt.
 Belőle sugárzik az égi meleg.
 Az ember a földhöz minél közelebb,
 Annál közelebb van az éghez.

ÖREG EMBER VÉN EMBER.

Általépem már a mesgyét,
 Hol az estét
 Éj homálya oltja el.
 Félek, hogy a vénség terhe
 Most egyszerre,
 Rám szakadva, porba ver.

«Öreg ember nem vén ember»,
 Jóhiszemmel,
 Boldog, a ki hirdeti. —
 Ki megvénült, ócska rom lett,
 Mondja Hamlet,
 S én inkább hiszek neki.

Hamvadó szem, szürke üstök,
 Czirpelhettek, mint a tücskök
 Trója büszke várfalán,
 Nyálatok, kis öregecskék,
 Nézve a görög menyecskét,
 Mégis hasztalan foly ám.

Úgy van, úgy volt. Hát a multon
Csüggni folyton
Öreg ember mért szeret?
Mert az eltűnt ifjúsággal,
Vitt tusákkal
Csalja őt a képzelet.

Most csak mormog, mint a medve,
Zord a kedve,
És örökké változó ;
Zsörtölődik, egyre korhol,
S mint Nesztorból
Szakadatlan dől a szó.

1921.

KOZMA ANDOR LEVELÉRE.

Megüzented az ákácoknak,
S virítnak, mint tán sohse szoktak ;
Minden kis ág virággal van teli,
Virág az ágat szinte tördeli.

Szavadra ha virágok kelnek,
Üzend meg hát minden magyar kebelnek :
Mért tart tovább a téli zord sivárság?
Bontsák ki már a szeretet virágát.

1921.

ELVIRÍTOTT ÁKÁCZOK.

Legelső bimbajuk mióta kivirágzott,
Alig múlt még el egynehány nap.
S magukról a sötét akácok
Már minden lakodalmi díszet lehánytak.

Hát az örömből ennyi már elég?
De kurta volt a nász.
Koszorús fejjel nem mosolyg feléd
Egyetlenegy akác.

MIT CSINÁL A SZOMSZÉD?

«Szénát még kaszálni kár,
Lám, a szomszéd sem kaszál.»
«Ej, barátom,
A mint látom,
Elvirágzott már a rét,
Kasza alá jól megért.
A szomszéd mikor kaszál?
Hogyha mindig arra várunk;
Hátha ő meg arra vár,
Mikor peng a kasza nálunk,
S rend után rend dől-e már?
Felkopik könnyen az állunk,
Karácsonyig sem kaszálunk.»

LEKASZÁLT FŰ.

Szárad künn a széna rendje,
Friss szél tánczol rajta át ;
Telt tüdővel szívom egyre
A kaszált fű illatát.

Rét virága — milyen rejtély —
Illatosb, ha már halott ;
Lantom is, ha összetörtél,
Akkor lesz becsesb dalod.

1921.

VADGALAMB.

Hajnalban szól a vadgalamb,
S azt búgja búsan : «jócz-czakát.»
Én nem tudom, szegény bolond,
Mért rontja búval így magát?

Vagy én is ily bolond valék?
Fölöttem rózsás volt az ég,
S szívem, e csüggeteg madár,
A bú dalát zokogta már.

VASÁRNAP.

Az arató forró nyárban
Ha arat künn a határban,
S nagyon fáradt, nagyon tikkadt,
Beh áldott a hetedik nap.

Isten tudja, milyen régen
Csorog az én veritékem ;
De közel már a sírhalom,
Ott lesz az én vasárnapom.

1921.

RIGÓTÖRTÉNET.

I.

A sárgarigót megtépte a héja,
 De elmenekült, már félig alélva.
 A kertet elérve szállt egy keveset,
 S fészke előtt holtan a földre esett.

Kidugja fejét a fióka madárka,
 Karcsú nyaka, melle aranyzinü sárga.
 Magát sipogva, csipogva jelenti.
 Mért nem jön az anyja — hisz éhes — etetni?

Meglátva, hogy anyja lenn fészke alatt van,
 Tátogatott, forgott, mind nyugtalanabban,
 S addig forgolódott, addig repesett,
 Míg végre utána a földre esett.

Bámulva megállt hideg anyja előtt.
 «Alszik.» Azon töpreng, hogy' költse fel őt,
 Ébresztgeti, költi, ingerkedik véle,
 Néma hidegségét vajjon mire vélje?

Szaladnak a kertből a kis unokák.
 «Mi baj gyerekek?» Kérdezzük okát.

Lihegve kiált, ki előre szaladt :

«Két sárga madár van a bokrok alatt!»

Nézem kipirult hat szép unokámat,
Hogy' örülnek a sárga fióka madárnak,
A holt madarat, mellette, pedig
A fiókával versent költögetik.

«Kedves kicsikéim, az anyamadár
Életre nem ébred többé soha már.
De itt a fióka, nincs anyja szegénynek,
Már ezután ti etessétek.

«Ti neveljétek. De ám a kis árva
Bús rab ne maradjon, kalitba bezárva,
Ha szárnya kinő, szálljon szabadon,
Az lesz szíveteknek édes jutalom.»

II.

Boldog a gyermekhad a sárgarigóval,
Kínálja, etetné mindenféle jóval ;
De a kis fióka
Reá se tekint a válogatott jókra.

Kínálhatják, néki étel ital nem kell,
Néz a levegőbe tágranyitott szemmel.
Mit vár? Azt szeretné,
Édes anyja hogyha szájából etené.

Vagy álmodik ébren : kék levegő árján
Ringatja magát már nagyra kinőtt szárnyán? —
Szárnya ki sem nőtt még,
Máris tova csalta a kék levegőég.

Másnap a fiókát, feje félrehajtva,
Mintha csak aludnék, ott találtuk halva.
Rabsága rövid volt.
Óh ne sirassátok, boldog ez a kis holt.

A VÉG FELÉ.

Az egész tél sanyarú volt,
 Mostohább csak a tavasz;
 A vetések színe sárgult,
 Túrt a féreg, nőtt a gaz.
 Végre jött szép, gazdag esső.
 Hoz-e áldást még a nyár?
 Itt az aratás, de bárcsak
 Hátunk megett volna már.

Kínosan fakadt a szőlő,
 Fele vessző szeme vak,
 Egy-egy tőkén fürt ha látszik,
 A reméltnek fele csak,
 Őszre kelve must a kádba
 Nem patakzik, mint az ár.
 Messze a szüret, de bárcsak
 Hátunk megett volna már.

Hosszu éltem küzdelem volt,
 Sok csalódás, kis siker,
 S mit kívíttam, tán az is mind
 Füstbe folyva tűnik el.
 Félek, rám a pálya végén
 Csak reményim romja vár...
 Bárcsak ez az egész élet
 Hátam megett volna már.

REJTELMEK.

Végtelenség.

A végtelen kicsinyt markodban szorítod,
 Felfogni még se tudja elméd.
 Óh hogyne volna hát örök titok
 A végtelen nagy végtelenség?

Atom.

Miként a csillagmíriád,
 Minden atom egy-egy világ,
 S folyvást töröm fejemet balgamódon :
 Milyen lehet az élet egy atómon?

Szédülő ember.

Égi magassághoz minden földi mélység
 Mily semmi csekélység ;
 Mégis az ember, e por a föld porából,
 A mélységtől szédül, nem a magasságtól.

Pantheista.

Felém az Isten száz felől ragyog,
 De pantheista nem vagyok.
 Hogy' higgyem el, hogy a tetű s a bolha
 Az istenségnek része volna?

Örökélet.

I.

Örökélet? Hát nem elég
Embernek ez a földi lét?
A mennyi kék és kín van belezárva,
Elég az egy örökkévalóságra.

II.

Vajon mi vár ott túl a síron?
Örökélet talán? Rettentő gondolat!
Lelkem legörnyed e parányi lét alatt,
Az örököltet el se bírom.

A HALÁL RÓL.

I. Okoskodó.

Bölcs és kegyes a minden élet atyja,
Ki benne hisz, a haláltól se félhet,
Hisz a halál is épúgy, mint az élet,
Az ő nagy és szent gondolatja.

II. Hívó.

Fényből csak fény fakad, sötétség nem eredhet,
Az élet kútfeje csak életet teremtet,
Halált nem ismerél, mig ártatlan valál,
A bűnnek fekete árnyéka a halál.

HALHATATLAN LÉLEK.

I. Kétkelő.

Kergetni kár csalóka álmat,
A földön túl nincs mit keresned,
Lehúz a föld, nehéz magasba szállnod,
Könnyű leesned.

II. Hivő.

Port por leköt, de lelked' föl nem issza,
Ha bölcs lehetsz, ne légy te bolyhó;
A rá esett sugár ha nem röpöppen vissza,
Sötét maradna minden bolygó.

Fénybogár.

A végtelen s a kezdet és vég
Csillagtalan tenger-sötétség.
Kis fénybogár, parányi emberelme,
Még te akarsz világot gyűjteni benne?

Az Úr előtt.

A kárhozattól félő s üdvre váró
Az Úr elé magában állni nem mer;
De nékem nem kell közbejáró,
Én szemtől szemben állok Istenemmel.

Diadalmas élet.

Nem vész el a világ, örökké tart a lét,
 Folyvást formálja bár az Úr saját művét,
 Vissza nem térhet a sötét khaosz, a semmi,
 Ki egyszer *alkotott*, nem tud többé pihenni.

Őrszem.

Mért állok itt? Előttem mély titok,
 S nem egyszer csaknem elnyom már az álom ;
 De mert az Úr e helyre állított,
 Húséges őrszem, helyemet megállom.

1921.

LERONGYOLÓDVA.

Rég elviselt ruháim szétfoszolnak,
 Ágrólszakadt koldús leszek maholnap.
 Így is jó — tán jobbat nem is kívánhat —
 Koldússá lett nemzet koldús fiának.

Testi ruhánk ugyan mi végre lenne?
 Tán pávamódra kényeskedni benne?
 Nem! — Meztelenségünk' hogy eltakarja,
 S testünket a szél, fagy, hőség ne marja.

Páváskodó nő, kényes, cifra férfi
 A szomorú szemet ma szinte sérti,
 A tarka szín bánt nagy fekete gyászban,
 Mint léha zaj komor halottas házban.

Jaj ez a város! Akármerre térek,
 Az emberek cifrák, vigak, ledérek!
 Ékszer ragyog, selyemruhák susognak,
 Nem jó hely ez lerongyolt koldusoknak.

Jobb, kinn a pusztán elrejtőzni mélyen.
 Gúny engemet, se szánszalom ne érjen.
 «Milyen viselt, milyen kopott», ne mondják,
 Úri szegény mit mutogassa rongyát?

FÁTYOLVIRÁG.

Fátyolvirág az útfelen,
 Miért kaczerkodik velem?
 Talán egy édes bájos arcz,
 Mit fátyoloddal eltakarsz?

Ifjúkorom szép hajnalán
 Ily arczról hányszor álmodám,
 Midőn a fényes Napkelet
 Virányin vitt a képzelet.

Előttem az aranyvirág
 Ledobta lenge fátyolát,
 S úgy tetszett, hogy felém sohajt
 A bülbülhangu rózsajk.

Álom volt, álom, elmuló,
 Elűzte gyorsan a való;
 De most is oly jó nézni rád,
 Fátyolvirág, álmvilág.

FORDULÓ ÉV.

De jó, mikor még minden nappal
Kurtább az éj, hosszabb a nappal,
A hajnal oly korán felébred,
S harmatos rózsát hint elébed.

Az őserő teremt javában,
Élet buzog még fűben, fában,
Elnézve zöldelő vetését,
A gazda szíve egy reménység.

De a kaszát majd Péter-Pálra
Az arató már kalapálja.
Örömet-é, vagy bút szereznek
A tarlón támadó keresztek?

Ha megkezdődött már a hordás,
Világosan beszél a csorgás,
Hogy önt-e jól gépben a kévc,
Lesz-é az év áldásnak éve?

Vagy szem helyett a gabna gazt ád,
Megcsalja a remény a gazdát,
S a meddő év küzdelme, gondja
Lelkét egészen földre nyomja ?

Fordúl az év is, minden nappal
 Hosszabb az éj, kurtább a nappal,
 Fogytát alig vehetni észre,
 Mégis beh elfogy hives őszre.

Az őszi nap haránt sugára
 Kigyúl s elalszik nem sokára ;
 Nem izzadunk, hanem didergünk,
 Csüggedt, fázós madár a lelkünk.

Meg-megcsal még az ősz varázsa,
 Halk, méla, színes hervadása,
 A lomb itt sárga, ott vereslő,
 A hulló levél aranyesső.

De majd hideg szélről kavarva
 Száll szerte a zörgő avarba,
 S úgy sóhajtoznak a kopasz fák,
 Mintha magukat siratoznák.

Erdő, mező, kifosztva végkép,
 Eltékozolta minden ékét,
 Koldús a föld, már szinte várja,
 Hogy szemfedő boruljon rája.

FELSZOLGÁLÓ FEJEDELMEK.

Szegényen is, sanyarú sorban,
 Az élet lakomáján császár voltam.
 Hét fejdelem szolgált fel nékem,
 Hét fejdelem, a hét érzékem.

Hordták, intésre se várva,
 Mindazt, a mi szép, a mi jó, a mi drága,
 Tűzbor tölté meg a vert arany kelyhet,
 Áradt az illat, zene zengett.

De hatalmok dőlyfe megártott,
 Hányszor ütöttek csalfán pártot ;
 Engem, a császárt, börtönbe vetettek,
 S keserű rabkoszttal etettek.

Egymásba szakadt a nappal az éjjel,
 Álmomat kígyók sziszegése veré fel,
 Sós könnyet ivott elepedt ajkam,
 S eltéptem a lelke sok sűrű sohajban . . .

A béke, barátság most már megvolna,
De üres a pincze, szegényes a konyha,
A fejedelmek is megvénültek,
Elégve hozzák sokszor a sültet.

Kelyhemben többé nem csillog színbor,
Lefakult, levásott vállamrul a bíbor,
Olyan, mint egy rossz kopott szőnyeg.
Ravatalomra jó lesz terítőnek.

1921.

SZÁMVETÉS AZ ÉLET VÉGHATÁRÁN.

Vérem gyakorta folyt a fűben,
De folyvást nem tépett tövis ;
Volt részem sok, sok keserűben,
De volt sok édességben is.

Nemes gyümölcs nem földi része,
Az illat és virágzamat,
S a gyenge raj hósínü méze
Megédesíté ajkamat.

Ittam méznél is édesebb bort,
Minőt csupán Tokaj terem ;
De minden édességnél édesebb volt
A szerelem.

JÉGVIHARBAN.

Széles kedvvel négy fiúcska
 Játszott kinn az udvaron ;
 Egyszerre az ég sötét lett,
 Oly sötét, mint a korom.
 Hirtelen jött harsogó szél
 Sűrű porfelhőt kavart,
 Hozva zúgó, barna szárnyán
 Ég- s földrengető vihart.

A por és szél a szobába
 Kergeté a négy fiút,
 S félve, ott, mint gyenge bárány,
 Valamennyi összébútt.
 Ablakon a zápor és jég
 Nagy szemekben hogy' kopog!
 Mintha mindjárt szétszakadna,
 A ház úgy recseg, ropog.

Egy ijesztő csattanásra
 Még vadabban vág a jég,
 Csörömpölve hull az ablak . . .
 Óh nagy Isten, itt a vég.

Benn a szertepattogó jég
Tánczol, ugrál, úgy ijeszt,
Felsikolt három fiúcska
S nagy fenszóval sírni kezd.

Egy azonban, bárha ő is
Oly sápadt, mint a halott,
Összekulcsolt kézzel ott áll,
S bátran szól : «Ne sírjatok,
Imádkozzunk, jó az Isten . . .»
Felcsillannak a szemek,
S négy kis gyermekajk susogva,
Buzgón hő imát rebeg.

1921.

KÉTFÉLE ÉLETFELFOGÁS.

Optimista.

Bánt engem is korunk sok átka,
 De életunttá még se tett ;
 Nekem az élet ma is drága,
 Szeretem én az életet.
 Sőt néha bának árnya lep meg,
 S szívem titkon meg-megsajog,
 Hogy színig már nem áll a serleg,
 Hogy immár hatvanas vagyok.
 Úgy fáj, hogy elfogy nem sokára
 Az élet ízes lakomája,
 S ha újra fölterítenek,
 Más foglalja el helyemet.

Az élet oly szép. Ámde nem kell
 Hízlalni lusta bánatot . . .
 Anyámmal én, a jó öreggel
 Nem egyszer eltréfálgatok :
 Miért ment férjhez oly korán?
 Ha kissé gondolt volna rám,
 Tíz-husz évvel ifjabb lehetnék,
 S mint gondtalan, víg kedvű vendég
 Ülnék a gazdag lakomán.

Pessimista.

Az én anyám szép, büszke lány volt,
 Szerelmi szóra jéghideg,
 A férfinép hiába lángolt,
 Kezét hiába kérte meg.
 Tavasza régesrégen eltelt,
 Nyár perzselé már a mezőt,
 Midőn az, a kit sorsa rendelt,
 Oltár elé vezette őt.
 Öreg pár késő csemetéje,
 Szomoru álmok remetéje,
 Kit nem csal csillogó remény,
 Világra így születtem én.

Nekem nehéz az élet terhe,
 A sorsnak én azt mondanám :
 Ha már épen születnem kelle,
 Mért nem ment férjhez rég porló anyám
 Még gyöngé ifju lánykorában,
 Születtem volna húsz évvel korábban,
 S ma már, hol nem fáj gondolat,
 Nyugodnám néma hant alatt.

KÉSŐ.

Daloskönyvemben egyre kelnek
 Betű után újabb betűk,
 A rímek játszva csilingelnek,
 Ezüst szavú kis csengetyűk.
 Csak csengő játék volna hát ez,
 Nem szent dal, melyet zeng a vátesz?
 Miről lelkem naptámadat
 Rózsás ködében álmodott.

Gyermek valék s a múzsa csókja
 Már érintette homlokom ;
 Nem is vágyódtam földi jókra,
 Csak csüggttem egy szép csillagon.
 De rám szakadt az élet járma,
 S a kötelesség útját járva,
 Meddő maradt termő korom,
 S ma vénség jármát hurczolom.

Lelkembe már hiába téved
 Egy-egy kis bízató sugár,
 Az elpazarlott ötven évet
 Nem hozza vissza semmi már,

S érintésén öreg kezeknek .
A húrok bágyadtan rezegnek,
Felelnek-é dalomra még
A kolonoszi fülmilék?

Nehéz, nehéz : daczolni korral,
A nap, ha száll a hegy megett,
Hiába festi már biborral
Az elsötétülő eget ;
Többé a fény nem űz el árnyat,
A felhők lángszegélye sápad,
S egyszer csak hirtelen beáll
A mindent elnyelő homály.

1921.

KOZMA ANDORNAK

(midőn egy rímtelen trocheusban írt versét prózai sorokban
mint tárczaczikket közölte).

Olvasám a tárczaczikket,
Olvasám, de meg nem értém :
Próza lompos köntösébe
Versedet mért burkolád?

Reverenda jó a papnak,
Meghuzódik ott a nadrág,
Ámde sarkantyús huszárnak
Női szoknya nem való.

Illik a spanyol románczhoz
A magasra játszva tartott
Castagnetta hangja mellett
Zengve lejtő trocheus.

Röpke szárnyát mért kötöd le,
Mért jelensz meg maskarában?
Azt szeretnéd tán kilesni,
Köztünk hány a «vájf fülű»?

S hány a botfűlű közöttünk?
Sólymodat hány nézi gémnek,
— Hogy Hamlet szavát idézzem —
S vadmuharnak a kölest?

Nincsen arra semmi szükség,
Régesrégen tudhatod már,
Hogy a t. cz. publikumnak
Próza és vers egyre megy.

Hát ne gondolj a tömeggel,
Büszke hattyú, zengj magadnak,
S áldd a sorsot, hogyha van még
Pár megértő hű feled.

MINT A PARADICSOMBAN.

Végre, itt hogy megvonultunk,
 Vénségünkre, ládd-e lelkem,
 Olyan élet foly körülünk,
 Mint a paradicsomkertben.

Hogy' zsibong itt a sok állat,
 Gyönyörűség nézni rája.
 Ádámnak se volt talán még
 Különb menazsériája.

Gyűlöletnek híre sincs itt,
 Kutya, macska igaz barát,
 Peti kandúr szeretettel
 Öleli a Bodri nyakát.

Benne járunk rég a nyárban,
 Gyöngycsibénk már mind anyányi,
 De a kotlóst úgy kísérik,
 El se tudnak tőle válni.

Csirke, jércze, kis kakaska
 Oly bizalmas mind. Na látod,
 Kezedből, míg rám figyeltél,
 Hogy' kikapták a kalácsot!

VIADOR-KAKAS.

«Nézd feleség, ez a kakas
Különb legény, mint a többi,
Három erős kanpulykával
Ki mer kötni.

«Kakast én még sohse láttam,
Mely a sarat így megállja,
Csúron vér bár a taréja
S a szakálla.

«Ritkaság az ily tehetség,
Mit heverjen itt hiába?
Elviszem én viadornak
Angliába.

«Hosszu, nagy szakállt eresztek,
Úgy megyek a hős kakassal,
Visszatérve hozok majd pénzt,
Egész kassal.»

«Ugyan öreg, ne bolondozz,
Kinek van tréfára kedve?
Komédiás nem leszel tán
Vénségedre?

«Tisztos ős vagy. Harangozni
Gyermek kössön tökharangot ;
Csuffá tenni mért akarnád
Neved, rangod?»

«Hagyd el édes, más világ ez,
Az a név és az a rang már
Nem ér többet egy kivésett
Tökharagnál.

«Már minékünk, koldusoknak,
Az legyen a főszabályunk :
Ha elestünk, próbáljuk, hogy
Talpra álljunk.»

Készül a vén méltóságos,
De mást gondolt hős kakassa,
Elpatkolt s üres maradt az
Üres kassza.

A RÉGI MAGYAR ASSZONYOK.

Hadd mondom el azt is, míg bűnkat panaszlom,
 Hajdanta milyen volt a jó magyar asszony,
 A magyar gazdasszony, valamikor régen,
 Mikor más nap sütött még a magyar égen.

Esze gyors, keze gyors, szeme gyors és éles,
 A ház, meg az udvar s a kert noha téres,
 Makulát nem lelnél, akármerre járnál,
 Kívül-belül a ház tisztább a pohárnál.

Még csak alig pirkad, mindjárt kora reggel
 Éléstárba indul a kisbéresekkal,
 Szolgamarasztó kés¹ forog a kezében,
 Kés a szalonnába beleszalad mélyen.

Majd a szolgálónak kiáltja : «Hamar hát,
 Panni te, ereszd ki már az aprómarhát!»
 Egymás hete-hátán tódul ki a nagy had,
 Boldog az, futtában a ki mást elhagyhat.

Récze, rucza hápog, lúd és liba gágog,
 A tyúkok is várják a nagy vigasságot,
 Kapkodja a szemet a gatyás és kontyos,
 Jó annak, a kinek asszonya ily gondos.

A kertben az úrnőt harmatosan várja
 Az illatos ízsóp, levendula, zsálya,
 Madárcák dalolnak, méhek döngicsélnek,
 Száz felől is zeng a reggeli dicséret.

Az alma pirul már, a baraczk szép sárga,
 Megtelik szaporán karján a kosárka,
 Sietnie kell, már a gyermek is ébred,
 Körülcsókolgatja a sok piros képet.

Édes melegétől az anyai csóknak
 A kis kezek buzgón imára fonódnak,
 Kis szívek megnyíltát mosolyogva látja
 Jézus, a jó pásztor, gyermekek barátja.

Gyermekszoba után hívogat a konyha,
 Gazdasszonynak az sem legutolsó gondja,
 Mire édes ura hazatér a tagról,²
 Délre, a jó ebéd kész legyen már akkor.

Odakinn az ebek vidáman csaholnak,
 Jön az úr, betoppan : «Gyöngymadaram, hol vagy?
 Csókot nyom hitvese kipirult arczára :
 «Beh szép vagy, szivemnek pünkösdi rózsája.»

Hosszú nyári napra rövid esték jönnek,
 Korán kell feküdni hajnalban kelőnek.
 De mire megérjük első hó leestét,
 Beköszöntenek a hosszú téli esték.

Alszik már a gyermek, csak az óra kettyen,
 Úgy elüldögélnek férj, feleség ketten.
 Künn zúghat a szélvész, béke, boldogság van,
 Benn, a meleg, meghitt nyájas kis világban.

Piros arczu asszony szőke lenét fonja,
 Surrogva, seregve tánczol az orsója ;
 Könyvet olvas a férj, szava érczként zöngvén,
 Garázda csehekről Magyarország földjén.³

Régi regés multtal nem tudnak betelni,
 Szinte nehéz, félben, a könyvet letenni.
 «Késő van, feküdjünk, mára már elég lesz ;
 De énekelj egyet, énekelj csak édes!»

Rokka mellől a nő mosolyogva kel föl,
 Szalagos gitárját leveszi a szegről.
 Pendülnek a húrok és megzendül dala :
 «Teli, hallom, vitézekkel
 Immár Mátyás udvara.»⁴

Megsajdul a két szív édes fájdalomban,
 Régi dicsőségtől hevesebben dobban,
 Mintha búgni távol hangot hallanának :
 Lesz még viradatja magyar éjszakának.

1921.

¹ Dunántúli kifejezés. Az a kés marasztja a szolgát, mely nagy darab kenyeret, szalonnát szel.

² A külső gazdasági földeket nevezték így.

³ Jósika regénye : «Csehek Magyarországon».

⁴ Kisfaludy Sándor «Csobáncz» című regéjéből.

TISZA ISTVÁN EMLÉKEZETE.

Hiába hívjuk gyilkosit tetemre,
A geszti sírban rég el van temetve.
Mélységes álmát el nem űzi más,
Csupán a fényes égi harsonás,
Kinek rivalgó kürtszavára
Lepattan a síroknak néma zára.

Jobb is, hogy alszik s többé mit se lát,
Nem látja népe mély gyalázatát,
Nem látta, tolvajok hogy' osztozának
Szétmarczangolt testén a bús hazának,
S nem látja, hallja, mint vonítanak
A véres test fölött az orv-vadak.

Ha majd itél ott fenn az Igazlátó,
Ébredjen akkor s legyen ő a vádló,
Ki földi kény előtt meg nem hajolt,
Ki az igazság hitvallója volt.

De hogyha majd az Úr elébe lép,
Nem mutogatja ő saját sebet,
Önönmagával semmit sem törődve
Ment földi útján egyenest előre.

Mit bánta ő a gúnyt, rágalmakat,
 A dőre átkot, mely reá szakadt,
 A gyilkot, a szívének fordulót,
 Király kegyét s az orgyilkos golyót.

Egy vágya, gondja, célja volt : honát
 Előre vinni minden poklon át.
 Megóvni kártól zsendülő vetését,
 S a századok sok bűnét, tévedését
 Kiengesztelve, nemzetünk előtt
 Megnyitni a dicső, boldog jövőt.

Nagy szívét annál kínosabban érte
 Honának minden búja, gyásza, sérve ;
 Azokkal szemben, a kik nemzetét
 Szégyenbe és romlásba kergeték,
 Nem volt bizony kiméletes, se gyenge,
 De éles, mint a toledói penge.

Nem látja ő most tönkretett honát,
 Nem mennydöröghet ajkain a vád,
 A vád, az átok, mely nem tud nyugodni,
 Az én erőtlén ajkamon bugyog ki :
 Óh átok, átok, átok mindazokra
 A becstelen, aljas, silány gazokra,
 Kik nemzetünk lelkét megmérgezek,
 Kik elzsibbaszták hadverő kezét,
 Kik hősi kardját hűtlen eldobatták,
 S a szent röget ingyen-zsákmányul adták.

Átok azokra — óh gonosz hatalmak, —
 Kik árulással nyertek diadalmat,
 S felöltve a bíró tisztos palástját,
 Az igazságot meggyalázták.
 Kik a küzdelmes ezredéven át
 Sok könnytől, vértől egygyéforrt hazát
 Szentségtelen kézzel felkonczolák, —
 Sőt többet annál, élve bonczolák,
 S véres darabjait vadul letépve,
 Úgy dobták az ebek s disznók elébe.

Átok a konczleső ebekre,
 Kik éhesen törtek reánk!
 Zörgő harasztul is remegve
 Bújjanak gyáva nyúl gyanánt.
 A míg megnyílik méhe a jövőnek,
 A bosszu napja felragyog,
 A föld, a bosszus föld leszórja őket,
 S kipusztul átkozott fajok.

De hát te bajtárs, elfeledjem
 Hitetlen árulásodat?
 Ott már a kincs tolvajkezedben,
 Te aljasnál is aljasabb.
 Miért gyüölölsz, mi volt a vétkünk?
 Azért agyarkodol talán,
 Hogy testünkkel földözve védtünk
 A véres századok során?
 A sok gonosz, lélekbe metsző

Sértést feledtük volna mi ;
 Mért kelle a hegedni kezdő
 Sebet most felszakítani?!
 A tőlünk rablott drága kincset
 Bár alamizsnaként veszed,
 Viseld úgy, mint csontig maró bilincset,
 S száradjon el tolvajkezed!

De mért sikolt az átok ajkamon?
 Reá ez ünnep nem jó alkalom.
 A meddő átok nem Tisza István hangja,
 Csak égő lelkem félrevert harangja.
 Mint rég, úgy állna most is idelenn,
 Bölcsen, nyugodtan, bátran, hidegen.
 Nem árulná el, azt hiszem,
 A zárt ajak, a büszke szem
 Egy rángása, egy rebbenése,
 Szívébe mily gond van bevésve.
 De rávillanna lelke lángsugára
 A gyászfekete éjszakára,
 Feltárná az örvényt alattunk,
 És megmutatná, hol haladjunk.

Mindegyikünk tegye kezét szívére,
 Hazánk megrontásában nincs-e része?
 Régóta már s a nagy sorsfordulatban
 Nem ásta-é a sírt, bár öntudatlan?
 Kit tetteiben önzés vezetett,
 Sápadt irigység, bosszú, gyűlölet,

Kaján pártszenvedély kit elvakított,
 Köztünk vizályt ki elvakulva szított,
 Ki pártharczok vad tánczát tombolá,
 A törvényes rendet lerombolá,
 A népszerűségért ki balgán
 Multat, jövőt feláldozott,
 S a népkegy legkisebb fuvalmán
 Folyvást szintváltva változott,
 Erőnkét a ki túlbecsülve
 Szép délibábot kergetett,
 Ki föl-föllángolt lelkesülve,
 De csak szándék maradt a tett,
 Ki könnyelmű, ki léha volt,
 Ki csak henyélt, vagy tékozolt
 Erkölcseink' ki meglazítá,
 Az Úr kezét ki eltaszítá :
 Mind vétkes a sorsfordulatban,
 Hogy elbukánk, mind részes abban.

A megbánás, a büntudat
 Mutassa most a jó utat ;
 Kerüljük a gyűlölséget, vizályt,
 Az ég, mely együtt vert, külön nem áld.
 Ne legyen e nép hazug jelszavak
 Szennyos porától újra vak.
 Erőnk ha ernyed, vétkezünk,
 Hús kéz helyett dolgozzon két kezünk,
 Vállat vállhoz serény munkánk hevében,
 Előre, a nagy Isten szent nevében !

Míg a miénk e földnek egy röge,
Nem veszhet el Árpád szent öröke.
És hogyha tán belőle nem marad
Talpunk alatt egyetlen egy darab,
Akkor is bízunk a magyar jövőben,
Folytatjuk a harczot a levegőben
A míg e föld megint magyarrá válik,
Kárpátoktól az Ádriáig.

1921.

KÁLVÁRIA-JÁRÁS.

Hazám, hosszú kálvárián
 Visz fel a Golgotára útat ;
 A sok bitang, rüpők, zshivány
 Örül, ha rajtad egyet rúghat.

Torkuk egészen elrekedt,
 Tajtékzó ajkuk szinte kékül,
 Azért a vad «Feszítsd meg»-et
 Üvöltik egyre, szünet nélkül.

A merre gyász-utad halad,
 Korbácscsal a pribékhad ott áll,
 S lesújt rád, a kereszt alatt
 Ha néha tán megtántorodnál.

Halálsápadt arczod felett,
 Piros lángot vet a gyalázat ;
 De kötve két erős kezed,
 Sajgó szived hiába lázad.

Egy-egy villám cikázik át,
 Aztán az árny a fényt kioltja.
 Keserved hasztalan kiált
 Az elsötétült égi boltra.

Hiába! Elvégeztetett.
Rövid az út már a bitóig;
De kik lesik már vesztedet,
Ne örvendezzenek bakóid.

Előtted az Isten fia
Mint biztató remény világol:
Meg kelle szintén hálnia,
Hogy feltámadjon a halálból.

1921.

MÉSZÖLY GEDEONNAK.

(Johannes Secundus «Csókok könyvé»-re, melybe latin distichont írt
ajánló sorokul.)

Róma örök nyelvét én is tanulám, de hiába,
 Át nem járta sehogy ezt a kemény koponyát ;
 Nem tudom én versben versed viszonzni latínul,
 Pannon zengésű ajkamon a köszönet.
 Kedves ajándokodat melegen köszönöm. Gyönyörű
 könyv,
 Benne az ifjú szív mámoros üdve dalol.
 Rég porló szeretők csók-láza lobog ki belőle,
 Mint az elásott kincs, hogyha varázsos az éj.
 Homlokodon neked is nem enyésző csók tüze lángol,
 Égi leány, a szelid múzsa lehelte reá.

SZENT MARGIT GALAMBJAI.

A szűz királylány hűs szigetjén
 Galambok isznak a Dunából.
 Megszomjazott s leszállt a földre
 A fönn kerengő légi tábor.

Házak s tornyok felett csapongva
 Negédesen szelték a léget,
 Sokszínű fényes tarka tolluk
 A napsugárban szinte égett.

Szelíden állnak most a parton,
 Félénken néznek a nagy árra,
 Picziny csőrük hegyét a roppant
 Folyam vizébe be-bemártva . . .

Hajdanta hány szép várkisasszony
 Élt boldogan, kevély örömben ;
 Tánczolt, dalolt, fénylett, sugárzott
 Zenétől harsogó teremben.

De hány volt, a ki kéj s öröm közt
Egyszerre csak nagy szomjat érzett,
S ment, hol szűz Margit gyöngye teste
Szeges övtől sebezve vérzett.

S az íge végtelen vizéből,
Világtól elvonulva, távol,
Úgy ittak égő szomjas ajkkal,
Mint a galambok a Dunából.

1921.

MAGYARORSZÁGI SZENT ERZSÉBET.

Ki a szegények s árvák anyja volt,
 Erzsébet, a szent asszony, haldokolt.
 A szép királyleány, az egykor oly dús,
 Úgy távozik most, mint egy árva koldús.

A jó magyar föld volt szülőhona,
 S Thüringiának lett nagyasszonya.
 Wartburgnak lakta büszke ormát,
 Pompában élt ott férje oldalán,
 Nézhette a vitézi tornát,
 S merenghetett a dalnokok dalán.
 De jobb szerette a setét
 Kápolna néma rejtekét.
 Szegények közt kincsét elosztogatta,
 Bibor palástját vén koldúsra adta,
 S gondolva Jézus drága szent sebére,
 Bélpoklosokhoz is betére,
 Fekélyöket tisztára mosta
 S vigaszszal lelköket beharmatozta.
 Sanyarta testét, bőjtölt, vezekelt,
 De férje mellett paripára kelt,
 S mint májusi ég úgy fénylett, mosolygott.
 Az élte szent volt, hálás szíve boldog.

Hű szerelemmel csüggött hős urán,
 De elrabolta ezt a sír korán.

Erzsébet sóhajtott : «A fény minek?
Meghaltam én a föld öröminek.»
Darócruhát öltött s hol ott, hol itt,
Csak járta a szegények kunyhait.

Fölzendült erre a kevély rokonság :
«Meddig tart még ez a kegyes bolondság?
Menjen, ha tetszik, koldusok közé.»
S az úrnőt várából kiüldöze.

Erzsébet ment : «Óh hála Jézusom,
Itass epével, hogyha szomjazom,
Te fényes arczu égi vőlegény,
Szegény valál, most már én is szegény.»
Font. Úgy kereste szűkös kenyerét,
Árváknak adta annak is felét.
Munkában lelte a hajnal s az est.
Nem bírta ezt soká a gyöngye test.
«Óh drága Jézusom, kebledre vágyom.»
Fohászkodott a bús halálos ágyon.

Az Úr testét Konrád pap elhozá,
S a büntelent büntől feloldozá.
Alig nyílt már a haldoklónak ajka,
Hogy tőle a szent ostyát elfogadja.
Feküdt hunyt szemmel, némán mereven,
Talán már nem is eleven.
Konrád Erzsébet sárga homlokát
Megkente szent olajjal. Már tovább
Nincs mit keressen. Távozott a pap,
A haldoklóval csak két nő maradt.

Apácza ez, imáit mormolá
 S az olvasót szép lassan morzsolá.
 Amaz : Erzsébet jó öreg dadája.
 Magyar föld volt e nőnek is hazája,
 Kisérte, mint árnyék, Erzsébetet,
 De elverék mellőle, mint ebet.
 Most mégis itt van, mert a szeretet,
 Midőn a szív kintől majd meghasad,
 Zsarnoki kénynél is hatalmasabb.

Csodásan enyhe volt az őszi lég,
 Sárgult a lomb, de nem hullott le még.
 A déli nap sugára szabadon
 Áradt be a nyílt ablakon.
 Arany kévében hullt a fény,
 Megállt a haldokló fején,
 S mint égi jel, jóslat gyanánt, előre
 Aureolát festett a drága főre.

Ekkor, ragyogva, mint a napsugár,
 Beröppent egy fényes madár.
 Oly biztosan jött, mintha otthonába,
 S lábtól, szállt az ágynak oszlopára.
 Kíváncsin forgatá elébb
 Okos kis bársonyos fejét,
 Majd rákezdett egy csodabáju dalra.
 Elámult az apácza és a dajka,
 Betelni nem tudtak vele ;
 Nem zengett így még fülmile,

Balzsam e hang a szívnek és a fülnek,
 Így tán csak az arigyalok hegedülnek,
 Az üdvezült sereg hall ily zenét . . .
 A haldokló ím felnyitá szemét,
 Csodák csodája, csak felült,
 Az arcza boldog és derült,
 S feje fölött aranyló napsugárral,
 Dalolni kezdett, versenyt a madárral.
 Elbűvölé az apácát az ének,
 Hanem a szó oly idegen fülének.
 Átszellemülve suttogott a dajka :
 «Magyar dalt zeng a szentem ajka.»

Elfordult már a fényes napsugár,
 Elhallgatott s kiröppent a madár.
 Erzsébet sápadt szép feje
 Erőtlenül hullt a párnára le.
 Egy sóhaj kelt szederjes ajakán.
 Nem is sohaj, elszálló lelke tán.

A jó apácza elfehéredett.
 Még mintha hallaná az éneket,
 S keresztet vetve háromszor magára :
 «Bizony — szólt — mennyből jött ez a madárka.»
 A dajka meg, ki térdelt s könnyezett,
 Csókkal borítva a kihült kezét,
 A holt felé zokogva nyögte : «Nem, nem,
 Te jól tudod, én édes, drága szentem,
 Magyar hazádból jött az a madár.
 De most örök hazád, mennyek országa vár.»

MESE A HÁROM TESTVÉRRŐL.

Három testvér házikója,
Pusztulástól Isten ójja.
Három ura van a háznak,
De azok csak benn pipáznak.

Peti lomha, mint a lajhár,
Ásítani is szinte sajnál ;
Vén karszékben ül napestig,
Délre kel föl, ha lefekszik.

Palkó pedig végkép kajla,
Egész nap a bort nyakalja,
S pár pohárnak hogyha vége,
Jön a veszekedhetnékje.

Legkülönb a hosszú János,
Szorgalomban nem hiányos,
Nála nincs ok nagy panasza,
Ha egy törött ablakot lát,
Elővesz egy ócska naptárt,
S azzal szépen beragasztja.

Egyszer a vasorru bába
Csak berikkant a szobába :
«Ég a ház, a déli sarkán,
Rajta, oltsd, három magyarkám!»

János ugrik. De vesztére
Rálép Palkó tyukszemére ;
Palkó, borral telve torkig,
Talpra szökken és felordit.

Fogja Jánost, megragadja,
Mint a farkas fojtogatja.
Harcza bűsz a két gyereknek,
Már a padlón hemperegnek.

Nagy veszély van, Peti látja,
De a tettnek nem barátja ;
Ül nyugodtan, pislog néha,
Mint kocsonyában a béka.

Már benyaldos a veres láng,
Már zuhannak a gerendák.
Benn a játék úgy ért véget,
Mind a három oda égett.

A VÉNSÉG.

Nem *egy* szövet-é a vég meg a kezdet?
 Nem végzed-e úgy, a hogy elkezdted?
 Elaggul a férfi s megint csecsemő lesz.
 Munka után szomorú pihenő ez.

Egyebet sem látsz legelőbb,
 Csak kis kezéd' olykor szemed előtt,
 Bölcsődön az ernyőt, majd egyre tovább
 A széket, az asztalt, a szobát.

Mint hajnali fény, ha elúzi az árnyat,
 Ébrednek körülötted a tárgyak.
 Sok színű, a mit látsz, nem üres folt az,
 S anyád mosolyára visszamosolygasz.

Majd, ha tipegsz már, befutossa lábad
 A kertet, az udvart, e kis világot,
 Fű, fa, virág kezd csicseregni véled,
 S madarak, méhecské, szóval az élet.

Szíved örömtül telve, de boldog,
 Kinn a határt is hogyha bebolygod,
 Dombkoszorúkat látva körül, s hátrább
 Kékes ködalakban távol a Mátrát.

Megy, megy a férfi, ha nem is világul,
 Látköre lassan messze kitágul.
 Lelke, a mit lát, issza szünet nélkül,
 Az egész világot tükrözi végül.

Azt hiszi, túl bár delelőn a napja,
 Déli meleg fényét akkor is adja,
 Sőt öröm is, ha tüze lankad kissé,
 S alkonyi szellő teszi útját hússé.

Más se, magad sem veszed észre tán még,
 Hogy szemeidben nem a régi láng ég,
 S jobb, ha kiméled fogyaték-erődöt,
 Elkel az úton, a mi még előtted.

Czéltalan úton meglassul a lépted,
 Nem csalogatják üde, színes képek.
 Nem tükröz a szem, e fakó tükör, újat,
 Meg- meg- is állsz, hogy magadat kifújjad.

Állsz szomorún a téli kopár tájon,
 Szürke homály ül, köd, a láthatáron.
 Látod ijedten, s megborzad a lelked :
 Az a köd nem ül ott, hanem közelget.

A fogyó, tűnő messze mezőkrül,
 Mind közelebb jó, a kör egyre szűkül,
 Összefoly aztán, s mintha vakság verne,
 Tompa sötétség borul a szemedre.

ÉBRESZTŐ.

Még megmaradt egy kis darab
 A régi nagy magyar hazából ;
 De véreink sok milliója rab.
 Az elszakított testvér és rokon
 Felénk kezét epedve nyújtja távol,
 Rabló had ül tort a szent sírokon.

Nem volt soha egünk ilyen sötét,
 Mohács, Világos ily gyászt nem hozott ránk,
 Érezzük a halál fojtó ködét.
 De nem fojt meg, mert élni akarunk.
 Árpád silány, méltatlan népe volnánk,
 Ha lánczait szét nem törné karunk.

Romokba ezredév munkája dőlt,
 A szent romot kezünk építse újra,
 Henryén ne lásson senkit ez a föld.
 Kalapács, véső, kapa és kasza,
 S könyv a mi fegyverünk, s zászlónkra írva
 Két szó ragyogjon : Isten és Haza.

Szeressük egymást, mert úgy áld a sors.
 Nemzetrontó viszályra most az ér rá,
 Ki vak, vagy önző, s aljas, czéda, korcs.
 Élő hit edzze már a gyermeket,
 Tegye szívét lánggá, karját aczéllá,
 S fölkél a nap megint a hegy megett.

A BÁLOZÓ IFJAKHOZ.

Hát bálba készültök fiúk?!

Magyar szív-é, mely most vigadni tud?
 Nem látjátok-e a kánpadra vont
 Szülőanyát, a drága hont?
 Négyet fordult már a kaszás kerék,
 Levágta lábát és kezét.
 A durva hóhérok röhögnek
 S arczátlanúl arczába köpnek.

Irtóztató, a mint a kín
 Vonaglik kékes ajkain,
 Vérgönny borítja el szemét,
 Ott a pokol gyötrelme ég,
 Tompán hörög s zihál a melle,
 Hogy fájó lelkét kilehelje.
 Ti értetek mégis egy imát suttog . . .

S fiúk, ti még vigadni tudtok?!

1921.

MAGUNK GYÚJTJUK FEL.

Hazám, te tisztos régi ház,
Ki mondja meg, hogy meddig állsz?
Falad kidőlt, tetőd beroskad,
Ereszedből lecsüng a nád,
S fiaid, e kaján, gonosz had,
Lepörkölni egymás haját,
Nagy égő csóvával futosnak.

1921.

EPILÓG.

Vége a vásárnak, üres a bazárom,
 Betéve az ajtó, örökre bezárom . . .
 A sárga narancsot, fügét, datolyát
 A jó öreg árus nem méri tovább.

Valahol nagy messze, hő déli sugárú
 Szép Napkeleten ért ez az édes árú ;
 Pálmás regehonból magával a vén
 A sivatagon át úgy hozta tevéen.

Hogy útnak eredjen, ugyan mi sugalta,
 Teste törődését nem szánva, nyugatra?
 Egy batyuba boltja kinek belefér,
 Hogy' futna bolondul arany hegyekér'?

Dehogy fut a jámbor, neki nap-nap mellett
 Fél összemarék rizs elég eledelnek ;
 Turbánja viselt rongy és színehagyott
 Kaftánja a zsírtól már szinte ragyog.

De miért fordult hát nyúgatnak az útja?
 Mi csalta, mi vonta? Tán maga sem tudja.
 Tán viruló szűzek s vidám gyerekek
 Hála-mosolygása, mely ránevetett . . .

Nem egészen úgy lett, a hogy' elgondolta,
 No de most már mindegy, hisz üres a boltja.
 Üres zseb, üres bolt s zord tél. Az öreg
 A kopott kaftánban fázik, didereg.

Imádkozik, arczczal Mekka felé fordul,
 Nagy szürke szakállán pár könnye lecsordul ;
 Úgy eped a pálmák susogása után.
 Hallja-e még egyszer, vagy már soha tán?

Meglepte a honvágy, indul nem sokára,
 Elmarad mögötte hét ország határa ;
 És megy, megy a sárga sivatagon át . . .
 Nyúgati forró szél elfújja nyomát.

TARTALOM.

ÉLET VAGY HALÁL (1915—1916).

	Lap
Álmatlan éjek.....	5
Előrevetett árnyék.....	6
Glória.....	8
Szérűn.....	9
A kárpáti harcok idején.....	11
A juhar.....	13
Bokrétáson.....	14
Mohács előtt.....	15
Kora ősz.....	19
Zboró.....	20
Fecskék.....	22
Cséplés.....	24
Ütszéli fűzek.....	26
Kevés az.....	28
Elhaló dal.....	29
Régi szüretok.....	30
Csigabiga.....	32
Hiú fölebbezés.....	33
Harczba induló harangok.....	34
Egy bírálatra.....	37
Kevés a vetés.....	39
Hazafelé.....	40
Régi képek.....	42
Disznótorok.....	45
Búzamosás.....	48
Vízimalom.....	50

	Lap
Szárazmalom	52
Kora tél	54
Fiamnak, ki önként ment a harczterre	56
Virághullás	59
Mákvirág	60
Szilveszter éjszakáján	62
Nemzetem	63
A magyar szó szárnyán	65
Verebek	66
Magyar katonáinkhoz	68
Dalolj	70
Megvakult tükör	71
Átkos tavasz	72
Örök borulat	73
Öreg ház	75
Rozsvirágzaskor	77
Nyári dél	79
Szénagyűjtés	81
Hangyamódra	83
Békesség az emberek között	83
Úti emlék	84
Támadó vihar	87
Cziklámenek	88
Ne csald magad	90
Vörös hajnal	91
Az oláh betöréskor	93
Álmodás régi tavaszról	95
Szőlőhegyen	97
Szélmalom	99

A BUKÁS FELE (1917—1918).

Erdély	103
Halott fák	107

	Lap
Örök béke	109
Mi jobb	111
Sírversem	111
Tavaszi fagyok földje	112
Álmomban	114
Új nibelűngok	116
Fecskepajtás	118
Tavaszi dal	120
Tulipánfa	121
Öngyilkos monológja	123
Fáim között	124
Ágnes	126
Miért?	127
Eltűnt nyár	129
Bús szél zokog	131
Dal és szerelem	133
Öreg dalnok	134
Őszi betakarításkor	136
Az élet vize	138
Későn teljesült vágy	140
Jövőbe látás	142
Siratom az emberiséget	144
Bujdosó hold	146
A nagy út előtt	147
Kalács	148
Napszálltakor	150
Elmerülőben	152
Elkéssett dalok	153
Száz kapus város	154
Bárd Miklósnak	156
A patak	157
Vén kakas	159
Egy kép előtt	162
Föl a napfényhez	163

Morzsák :

Szabadság és szabadosság	165
Csak járom a járom	165
Ostort nekik	165
Giorgione	165
A hó	166
Örök rejtély	169
Gyorsvonat	171
Utolsó dal	173
Szürke madár	174
A csillagokhoz	176
Egy képre	179
Öreg poéta	180
Őcska dal	181
Memnon szobra	182
Eldobott gyöngyök	183
Hófolatok	184
Tavaszhárás	185
Enyhülés	186
Új Jónás	187
Megyek	190
Ne tovább	191
Öreg temető	192
Semper idem	194
Kiábrándulva	195
Mélység fölött	197
A mi reánk vár	198
Látomány	199
Véres évek	200
Katasztrófa előtt	202
Avar-tűz	203
Északkeleti szél	205
Hajón (két szomorú lélek gondolatjai)	207
Egy koporsónál	209

	Lap
Hiába	210
Megbántam	212
Siralmas ének	214
Száradó fák	216
Tavaszi éj	218
Ma sem késő	219
Bokréta	221
A negyedik háborús év tavaszán	222
Krisztus jegyesei	224
Nem irigylem	226
Fohász	227
A Dunán (Tisza István temetése után)	229
Szeretnék hinni	230
Zászlók	231
Visszatekintés	233
A magyar társadalomhoz	234
Vanitatum vanitas	236
Az ember sorsa	238
Végzet	240
Vogul temetés	244
Lelked soha senki	247
Mért hogy a fény	247
Farkas-barkas	247
A húr ne sírjon	248
Az összeomlaskor	249
Ti bűvös-bájos	251
Régi vágy	252

A MÉLYSÉGBEN (1919—1920).

Gyermekálmok	257
Halott világ	259
Sok volt a bűn	263
Énnékem is	264

Magasság, mélység	265
Ördögmalom	266
Koldusok éneke	267
Utóhang a koldusok énekéhez	269
Földomlás	271
Örök törvény	273
Köd után	275
Alkonyi pirosság	277
Károlyi Mihály	278
Ezékiás	280
Vízözön	285
Vak éjbe tűnt	286
Kinek daloltam	287
Magányban hitvesemnek	289
Porban az Űr előtt	290
Hol a vigasz?	292
Kakukszó	293
Legyen meg a te akaratod	294
Reggeli séta	296
Az orgona	299
Népem	300
Eltűnt vadász-zsákmány	301
A tehén	302
Bűn és büntetés	308
Töredék	309
Új osztó igazság	309
Sziporkák :	
Romok között	310
A magyar néphez	310
Egyenlőség	310
A jövő ítélete	311
Tisza István	311
Népkegy	311
Szélkakasok	311

	Lap
Vetés, aratás	312
Régi mese	312
Mi lesz?	312
Rokonság	312
Menekülés az emberektől	313
Undor	313
Zempléni Árpád halálára	313
Ellenmondás	313
Különség	314
A jászóvári premontrei rendhez	315
Kossuth-nóta	317
Fecskehalál	319
Szitakötők	320
Magyar gyász	321
Társtalanul	324
Meguntam	325
Őszi napon	326
Cyóni Gábor	328
Börtön	331
Az álom	332
Reménytelenül	334
Hazám	335
Örök átok	336
Harcz után	337
Zilált összhang	338
Roskadó félben	339
Tisza Istvánhoz	341
Két sír	343
Szülőföldem	344
Hajótöröttek	345
Utolsó menedék	346
Szilánkok :	
Reménytelen élet	347
Idő és tér	347

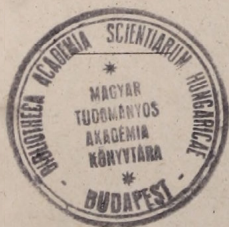
	Lap
Egy halott költőre	347
Egy üdvözletre	347
Jó tanács	348
Sok, a mi sok	348
Megismerés	348
Emberi természet	348
Világosság terjesztője	348
Zempléni Árpád a sírból	349
Egy államférfi	349
Epigonok?	349
Ki legyen király?	350
A nagy közönség	350
Göthei	350
Csalhatatlan mérték	350
Egy kis önismeret	351
Hálátlanság	351
Mint a czigány	351
Temetésem	352
Zrínyi	353
Tavaszi fagy	356
Mint Jónással	357
Alku	358
Élet vagy halál	360
Új életkezdés	361
Örök búcsú	363
Nagyítóüveg	364
Vészharang	365
Demokrácia	367
Mákszüretkor	368
Mondások	369
Költöző madarak	371
Szent Erzsébet	372
A díófa	373
Gonosz álom	374

ROMOK KÖZT (1921).

	Lap
Hallgass szívem	377
A halál hídjánál	379
A mulatozóknak	380
Változás	381
Jóslatok	382
Meg nem értés	383
Mészöly Gedeonnak	384
Leselkedő halál	385
Éjjeli óraütés	386
Leégő fáklya	388
Magános csillag	389
Régi mandulavirágzás	390
A tavasz munkája	391
A bűnök kicsordult pohara	392
Képmutató demagógok	393
Apró manók tánca	395
Sugarak	396
Nagy utazás előtt	398
Megvénült föld	400
Csillagos ég	403
Berzsenyi árnyékának	404
Lehullásra váró gyümölcs	409
Kiapadt szemek	410
A földműves	411
Epigramm-félék :	
Szabadság	412
Egynémely képviselőnek	413
Cserép	413
Mi vagy?	413
Mért születtem?	413
Születés, halál	414
Meddig éljek?	414
Fűzfapoéta	414

	Lap
Rövid mérték	415
Gyertya és koppantó	415
Válasz	416
A költő szíve	416
Örökhagyás	416
Nagy urakkal	417
Tartozások	417
Fáradtan	417
Csonka élet	417
Elismerés	418
Kis gyermek	418
Szász Károlyra	419
Az elkárhozás dala	420
Tépf gondok	422
Gyomlálók dala	423
Öreg ember vén ember	424
Kozma Andor levelére	426
Elvirított ákácok	427
Mit csinál a szomszéd?	428
Lekaszált fű	429
Vadgalamb	430
Vasárnap	431
Rigótörténet	432
A vég felé	435
Rejtelmek :	
Végtelenség	436
Atom	436
Szédülő ember	436
Pantheista	436
Örök élet	437
A halálról	437
Halhatatlan lélek	438
Fénybogár	438

	Lap
Diadalmas élet.....	438
Őrszem	439
Lerongyolódva	440
Fátyolvirág	441
Forduló év	442
Felszolgáló fejedelmek	444
Számvetés az élet véghatárán	446
Jégviharban	447
Kétféle életfelfogás	449
Késő	451
Kozma Andornak	453
Mint a paradicsomban	455
Viador-kakas	456
A régi magyar asszonyok	458
Tisza István emlékezete	461
Kálvária-járás	467
Johannes Secundus «Csókok könyvére»	469
Szent Margit galambjai	470
Magyarországi Szent Erzsébet	472
Mese a három testvérről	476
A vénység	478
Ébresztő	480
A bálozó ifjakhoz	481
Magunk gyújtjuk fel	482
Epilog	483

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.